פרקי אליהו בכללים
קצרים באותיות ובנקודות ובשאר דברים

CAPITVLA CANTICI, SPECIERUM, proprietatum, & officiorum, in quibus ſcilicet agitur de literis, punctis, & quibuſdam accentibus Hebraicis.

Opus eſt incomparabile, & ſine quo feliciter Hebraicari nõ poſſis: autore ELIA LEVITA æditum, & per ~~SEBASTIANUM MUNSTERUM~~ iam pridem Latine iuxta Hebraiſmum uerſum.

BASILEAE ANNO M. D. XXVII.

[redacted]
Ioanni Erasmio Frobenio S. D.

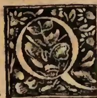

NEscio mi Erasmi, an quid hodie in Hebraismo habeam⁹, quod post illam דִקְדוּקֵי לוּח quā superiori anno parenti tuo euulgandam paraui, tibiqꝫ & omībus Hebrææ linguæ operam nauare cupientibus, ediscendam cōmendaui, magis ætati tuæ conueniat, quodqꝫ plus frugis tibi afferre possit, atqꝫ hic libellus, nunqꝫ satis laudatus, & hactenus tantopere à me & alijs studiosis desideratus, quem Elias Leuites ut artificiosissimum elementarium pro pueris instituendis scripsit, atque שִׁירִים inscripsit. quippe in quo & metrice & prosaice literarum radicalium & seruilium, itemqꝫ punctorum tam uocaliū quàm accentualium prolationes, lectiones, mutationes, lenitates, grauitates, motiones, quietes, officia, atqꝫ alia id genus discrimina, proprietates, & uarietates, quibus eum instructum esse oportet, q feliciter Hebraicari cupit, adeò dilucide tractat, ut nemo ea hactenus profundius attigerit, id quod & Iudæi nostra-

tes, qui ipſius legerunt ſcripta, ingenue fatentur. Adiecit & huic Cantico alia tria capitula, nempe מינים in quo omnium nominum uarietatē in tredecim digeſſit ſpecies: תמורות in quo potiſſimū recenſet nominū differentias, quæ uel in genere, uel in numero Heteroclita inueniunt: שמושים in quo ſeruilium literarum officia examuſſim explicat, eadem ſcilicet luce hæc, qua Cāticum ipſum abſoluens. Deſtinatus aūt eſt liber iſte nuper ad me è Roma, procurātibus ſcilicet id literis meis, quas Baſileæ ex officina parentis tui Eliæ Iudæo Romā ſcripſi, caſtigatus autoris manu, ut puto, in locis mendoſis. Miſit & Iohannes Eckius, theologus, & ſacræ linguæ ſtudioſus cultor, aliud exemplar, rogans ut opera mea in Latinam uerteret linguam, quo uel Hebraicari incipientibus etiam uſui eſſe poſſit. Ad quod promptum quidem me exhibui, paruiducens etiam quorūdam ingratitudinem, qui cum nihil in publicum ædant, glorioſum tamen ſibi ducunt, ſi alios de literarum ſtudijs bene meritos, lacerent & traducant: cuiuſmodi ego quendam noui, qui mauult Munſteri eſſe calumniator

ꝙ pius

quàm pius interpres & candidus excusa-
tor, publicus conuiciator, q̃ secretus moni
tor, si quãdo lapsus est in Hebraismo, nem
pe lingua illa extranea, & quæ Latinis au-
ribus hactenus omnino incognita fuit, ut
non mirum sit, si propagatores eius quan-
doq; hallucinari contingat, & à scopo ab-
errare, quousq; altiores inter Christianos
hæc ipsa lingua radices figat. Tu itaq; Era-
smi, qui hãc floridam tuam ætatem, quam
iam habes, ferè studio Latinæ Græcæq; lin
guarum superasti, adniti uelis, ut eandem
& Hebraismi peritia exornes illustrésque,
memor quàm difficile liceat & libeat ea in
prouectiori ætate cõparare, quæ in iuuen-
tute quasi data opera neglex imus: & rur-
sus quàm difficile eorũ obliuiscamur, quæ
in pueritia imbibimus. Vale. Heidel-
bergæ Mense Octobri. Anno salutis Mil-
lesimo, Quingentesimo, Vigesimo sexto.

Vanq̃ ex institutionibus Grammaticis, quas in Hebræam linguam ante triennium utcunque scripsi, disci possit ars uersificandi Hebræorum, qua nonnihil opus habemus in hoc השירים capitulo: tamen cum libellus ipse non omnibus fortasse in manus uenerit, aut etiam placuerit, quod ex Hebræorum המדקדקים penetralibus nõ usquequaq; prodierit, uisum fuit in rem lectoris esse, si in huius libelli uestibulo succinctam facerem de hac ipsa uersificandi arte mentionem. Alioquin quis suppeditabit simplici lectori, & in Hebraismo nondum exercitato, quorundam uocabulorũ intellectum, quibus in metris componendis Hebrei peculiariter abuti solent? Notandum igitur quod Hebræi in metris & rhythmis componendis, sex potissimum utuntur uocabulis, nempe his: תנועה יתד מורכבת דלת סגור בית Primum, uidelicet תנועה significat motum seu syllabam, quæ constat ex litera uel literis & puncto

uocali

uocali. Inter puncta autem uocalia, ſcheua non computatur, non obſtante quod aliquando ex ſe, uel cauſa metri, mobile fiat. Conſtituere tamen poteſt ſyllabam breuem, ſed quæ non pro תנועה reputatur. Secundum eſt יָתֵד quod conſtat ex ſcheua mobili & uno motu: ut לְךָ tibi, diſſyllabum, ſed prima breui. Tertium מוּרְכָּבֶת compoſitum, quod ſcilicet conſtat ex יָתֵד & תְּנוּעָה ut eſt מְלָכִים reges. Vbi notandum quod Vau à capite ſeruiens, ferè ſemper facit Iathed ſeu Iambum cum ſequente ſyllaba, etiã ſi more ſuo ante בומת punctetur cum ſureck. Exempla plurima tibi ſuppeditabit hic Eliæ libellus. Quartum eſt דֶּלֶת Quo ſignificatur prima rhythmi pars, ſiue primum rhythmi metrum. Quintum סָגוֹר Et eſt alia pars rhythmi, ſiue ſecundũ metrum. Sextum בַּיִת Complectens ſcilicet utrunq; uerſum, tam דֶּלֶת quàm סָגוֹר etiam ſi illa duo metra nõ ſint iuxta rhythmum diſpoſita: ut in Cantico nono, quædam metra ſunt rhythmice ordinata, alia aũt non. Primum metrum deſinit in im tam in ſægor q̃ in daleth. Secundum uero & tertiũ in ſægor tm̃ finit in im.

GENERA CARMINVM.

Primum uocatur פָּסוּק & est carmen quod minus habet quàm decem בָּתִּים Secundum uocatur שִׁירָה quod scilicet habet decem בָּתִּים uel etiam plura.

Tertium שִׁיר פָּשׁוּט carmen simplex, q ͩ nullum habet scheua mobile, sed omnes dictiones constant magnis syllabis.

Quartum שִׁיר מוּרְכָּב carmen compositum, in quo scilicet scheua mobile inuenitur Quintum שִׁיר קָשׁוּר carmen ligatum, in quo litera rhythmica non uenit, nisi in cuiuslibet בַּיִת fine. Sextum שִׁיר חֲרוּזִי carmen rhythmicum, in quo rhythmus ponitur in fine cuiuslibet דֶּלֶת siue metri. Septimum שִׁיר מְחֻלָּק carmen intercisum, quod multas scilicet habet pausas, & in qualibet pausa est rhythm⁹. Et nota quod rhythmi fiunt in fine aliquando simplici litera, quandoq; duplici, & aliquãdo triplici: & tunc carmina quoque alia & alia sortiuntur nomina. Cæterum in cantico primo habes carmen ligatum, in quo scilicet quodlibet sægor in aijm desinit. In cantico secundo habes Schir hahæruzi, in quo tam daleth q̃ sægor in oth finiũt, &c.

Genera

GENERA METRORVM.

Secūdum uariam lathed & syllabarum ordinationem, Hebræi alia & alia constituunt metrorum genera. Primum genus est simplex, in quo nullum scilicet ponitur scheua mobile. Secundum est compositum ex יתד & quatuor motibus seu syllabis. Tertium constat ex יתד & quatuor motibus, & ex יתד atq; duobus motibus. Quartum componitur ex יתד & duobus motibus, ex lathed & duobus motibus, & item ex lathed & una syllaba, &c. Ex his alia genera, quibus Elias utitur, facile dignosces.

אמר אליהו בן אשר הלוי האשכנזי

בכר ביארתי בספר הבחור עקרי דת ת
הפעלים והשמות השלמים ושאינם ש
שלמים ונקודתם וקריאתם והשתנותם
ולא נפל דבר מכל הדבר הטוב אשר י
יעדתי לדבר בם הכל בא ביד ה׳ הטובה
עלי : ובהיות כי בהרבה מ
מקומות מהספר ההוא קראתי בשם פ
פרק שירה ופרק המינים ופרק התמורות
ופרק המשמשים ויעדתי לבאר בהם ק
קצת הדברים הסתומים בספר ההוא ב
כי היה ברעתי להבר ארבעה פרקים ה
הללו בסות הספר ולא הספיק לי הזמן
להשלימם בעת ההיא : לכן באתי ע
עתה לחברם פה ולעשות מהם חבור ב
בפני עצמן מעט חכמות ורב האיכות :
ובאשר חלקתי ספר הבחור לארבעה מ
מאמרים

ICIT ELIAS FILIVS Aſer Leuites Germanus: Iam declaraui in libro electo fundamenta legis uerborum & nominum, tam perfectorum quàm imperfectorum, punctationemq́ eorum & lectionē & uariationem: nec cecidit uerbũ ullum ab omni re bona, de qua conteſtatus ſum me locuturum in eis. Omnia in effectum uenerũt adiuuante me manu domini larga. Porrò quia in libro iſto multas tractamus materias, idcirco appellaui eum titulo huiuſmodi: Capitulum Cantici, & Capitulum ſpecierum, & capitulum proprietatum, et Capitulum miniſteriorum. Conteſtatus ſum præterea me explicaturum in eis res quaſdam occultas, idq́ in memorato libro: nam intentio erat, hæc quatuor capitula ſubijcere calci eius, ſed deſtituit me tempus, ut non licuerit ea complere ſatis opportune. Venio igitur nunc ut ædam & faciam de eis librum proprium, & per ſe, paruum quidem mole, ſed magnum qualitate. Et quemadmodum diſtinxi librum electum in quatuor

orationes

מאמרים ובכל מאמר ל״ג עקרים כן א
אחלק החבור הקטן הזה לארבעה פרקי'
ובכל פרק ל״ג ענינים מתחלפים עד שי
שיעלת מספרם לחמשי' ושנים במספר
העקרים של ספר החבור אשר נתתי ס
סימנם אליהו ; ויהיה ענין פרק ש
שירה לבאר בו דיני האותיות והנקודות
כולם וקצת דיני הטעמים המפסיקים
ושאינם מפסיקים ; ואחלקהו ל״ג
שירים שקולים לסבה אשר תדע אחר
כך בהקדמתו ; וענין פרק המינים
לבאר בו במה הם מיני השמות הב
הנמצאים בלשון הקודש ומצאתים י״ג
ואבאר כל מין ומין באר היטב ; וע
וענין פרק חמורות לבאר בו במה מרות
יש בשמות כי יש מהם שיבואו לשון ז
זכר בלבד ויש בלשון נקבה לבד ויש ב
בלשון יחיד ויש בלשון רבים ויש ש
שיבואו ליחיד בלשון זכר ולרבים ב
בלשון נקבה ויש להפך ובאופן הזה מ
מצאתי בהן י״ג מרות ואבאר כל מרה ו
ומרה.

orationes, & rurſus quamlibet orationem in tredecim fundamẽta: ita diuidam librũ iſtum paruum in quatuor cap. & unum/quodq; cap. in tredecim diuerſas materias, quouſq; numerus eorum aſcendat ad 52. iuxta numerũ fundamẽtorum libri electi, quorum ſignũ poſui Elijahu. Argumẽtum autem Capituli cantici eſt, quod in eo explicabuntur omniũ literarum iudicia atq; punctorum, ſed & iudicia quædam accen/tuũ pauſantiũ & nõ pauſantiũ: diuidamq; ipſum in 13. ligata metra ſeu menſurata cantica, cuius rationẽ diſces paulo poſt in ſua præfatione. Argumentũ cap. ſpecierum eſt, quod in eo explicabo numerũ ſpecierũ nominum, quæ in lingua ſacra deprehẽdi poſſunt. Et ego quidẽ inueni 13. quæ ſigillatim & bene declarabo. Argumentũ cap. proprietatũ eſt, quod in eo oſtẽdam quot ſint nominũ proprietates. Nam ſunt quæ tantũ ueniũt in maſ. gen. & rurſus alia quæ tantũ in fœm. Item ſunt quæ ſolum habent ſing. numerũ, & alia quæ tantũ pluralem. Rurſus quædam habent ſingularem maſ. & pluralem fœmin, & econtra: & hoc mo/do inueni 13. proprietates, quas ſigillatim

& clare

ומדה באר היטב :   וענין פרק הש
השמושים לבאר בו ריני שבע האותיו׳
המשמשות בראש השמות וסימנם מ
משה וכלב ומצאתי שמושם גם בן ב
ב״ג אופני השמוש ואבאר כל שמוש ו
ושמוש באר היטב :

וּמֵחַשֵׁם אֲשֶׁר לוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת
אֶשְׁאַל שֶׁיּוֹרֵנִי יוֹשֶׁר הַמְסִילוֹת
וִיחַיֶּה עִמְּרִי בְּחַיִל וְכָלוֹת .

הקדמת פרק שירה

אמר אליהו המחבר מאז באתי ל
לרבר ברקרוק לשוננו הק
הקרושה היא האבן הראשה לשאר ה
הלשונות כולם והאותיות הן סולם לע
לעלות אל מרכבתה כי מהם מחצבתה
והתנועות והנקורות הן הן היתרות אש
אשר הסולם משליבות בו נעשו התיבו
מאותיות והנועות וצורותיהן ירועות וב
ונקראות

[...]tatus & clare declarabo. Argumentum capit-
[...]erio- seruitiorum est, quod in eo explicabuntur iudicia septem literarum famulātium à capite nominum, quorum signum est, Mose uekaleb: & horum ministerium inueni etiam consistere in 15. formis, quæ tibi sigillatim & bene à me explicabuntur.

Et à deo, cui parantur conatus,
Petam quod doceat me rectitudinem semitarum.
Et sit mecum à principio usq; in finem.

PRAEFATIO IN CAP. CANTICI.

Icit Elias autor: Ex tunc ueni ut loquar in grammatica linguæ nostræ sanctæ. Ipsa enim est ut lapis summus respectū omnium aliarū linguarum. Porrò literæ sunt scala, quibus ascenditur ad currum eius, nam ex eis est sculptura eius: & motiones punctaq; sunt claui qui incastrant scalam ipsam. In hunc igitur modum fiunt dictiones ex literis & uocalibus. Cæterum literarum figuræ sunt notæ,

constantq;

ונקראות בשם והנני אפרשם ואתן בם כ
כללים טובים ומועילים באותיות למ
למחלקותם ולחמש מוצאתם ואבאר ב
בכללם הנקודות כולם הגדולות והקטנו
ודתיהם שונות ובכלל זה יבואר דין הד
הדגש המפואר ובחזק ובקל אתן לך מ
משקל ודין השוא אציע ודרכיו אודיע
ובמוה גדול בחו ונועו גם נוחו ואנה ת
הוא ישוט מורכב או פשוט גם אתן לפ
לפעמים כללים בטעמים ואודיעך דר
דרכים במשרתים ובמלכים ולכל אלה
הדברים עד הנה נזכרים פרק אחבירה ש
שמו פרק שירה כי אשים בו דברי וכ
וכללי מאמרי כולם כלולים בשירים ש
שקולים מזהב נחמדים למשוך לב הת
התלמידים ולהרגילם בפיהם וישוררו ב
בהם בשבתם בביתם ובדרך בלכתם וי
ויזכרו כללם כל ימיהם לעולם ושלש ע
עשרה שירות נעימי זמירות באמרי ש
שפר אכתוב בספר וכל דבר מגידות ב
במראה ולא בחידות עשויות במשפטן
וזהו פרטן:

constātq̧ nominibus suis. Id ego agam, q̄ sepabo literas ipsas, dans regulas optimas & utiles iuxta earū diuisiones & quintupli cem prolationē. *Simili modo* explanabo per regulas ipsa puncta maiora et minora, unà cū uarijs eorū legibus, inter quæ & da ges ipsum eleganter uenit explicandū, & si ue sit durū siue lene, dabo tibi pondus. Po nam p̄terea & ipsius scheua iudiciū, & in/ dicabo uias suas, quando scilicet uis sua sit magna, quādo sit mobile aut quiescens, & quomodo extendat, cōponat, aut simplex maneat. Dabo etiā nōnunq̄ regulas de ac/ centib⁹, & docebo te modos eoꝝ q sunt in ministris & regib⁹. De his, inq̄, huc usq̧ me moratis ædā cap. unū. cui⁹ nomen sit Cap. cant. Nā ponā in eo uerba & regl'as oīm fe rè p̄cipuaꝝ orationū, p cant. ponderata, de siderabiliora qdē auro, ad attrahendū cor discipuloꝝ, & ut assuefaciant os suū ad ca/ nendū ea, siue domū inhabitēt, siue p uiam ambulēt, meminerintq̧ regularū oībus die bus suis usq̧ inæternū. Proin 13. hæc elegā tia musicalia cant. scribā cū pulchris uerbis in librū, unà cū omni eo qđ amœnū et gra tū esse pōt, ordinata qdē iuxta iudiciū suū, sed citra ænigmata, & iste est index eoꝝ.

השיר הראשון במספר האותיו' וחלוקתם
לשרש ולשמוש ולחמש תוצאתם :
השיר השני בריני עשר הנקורו' הנברלו
חמש מהן קטנות וחמש גרולות :
השיר הג"ב בריני אותיו' אוי הנקראו' אמות
לפעמים נראות ופעמים נעלמות :
השיר הרביעי בריני אותיות יהוא בא
באשר בג"ר בפ"ר יהיה רעהו :
השיר החמישי בריני הרגש סימן יפה
החוק הוא אם רפה :
השיר הששי בריני השוא ונקורתו והו
נקרא משרת ומה היא עבורתו :
השיר השביעי בביאור השוא במה עניני'
ואיך הוא נוטה בקריאתו לשלש' פנים :
השיר השמיני בקריאת השוא סימן צח
לרעת מתי הוא נע או נח :
השיר הט' בריני אותיו' אחעה המבלבלים
נקראים ויש להם שלשה שונאים :
השיר הי' בביאור אותיות אחעה מיוחרות
לחטופין שהם ־ או ־ או ־ עם שוא צ
השיר הי"א בחטף קמץ רינים . (צרופין:
ואיך

Canticum primũ:de numero literarum & diuiſione earum in radicales, ſeruiles, & quinq; earum prolationes.

Cant. 2. de iudicijs decẽ punctorũ diſtinctorũ, quorũ 5. ſunt parua, & 5. magna.

Cant. 3. de iudicijs literarum אוי quas matres uocant, quæ aliquando apparent, & aliquando occultantur.

Cant. 4. de iudicijs literarum יהוא quãdo ſcilicet approximant literis בגדכפת

Cant. 5. de iudicijs dages, quod eſt ſignum pulchrum, an ſcilicet ſit forte uel lene.

Cant. 6. de iudicijs ſcheua & punctatione ei⁹: quare uocet̃ ſeruile, & qđ ſeruitiũ ei⁹.

Cant. 7. declarat officia ipſi⁹ ſcheua et quomodo declinet in lectiõe ſua ad 3. form.

Cant. 8. de lectione ipſius ſcheua, ſignum candidum, ad ſciendum quãdo moueatur uel quieſcat.

Cant. 9, de iudicijs literarũ אחעה quas cõfuſiuas uocãt, habẽtq; triplicẽ uarietatẽ.

Cant. 10. de explicatione literarum אחעה ut appriatæ ſunt ad hatephin, quæ ſcilicet ſunt Kamez uel patha uel ſægol, mixta cum ſcheua.

Canticum 11. de iudicijs hateph Kamez,

ואיך הוא נחלק לשני מינים :
השיר הי״ב בחטף סגול וחטף פתח
ועבודתם ומקומותם למושבותם :
השיר הי״ג לך שער אפתח
בחבול שבין חטף סגול וחטף פתח :
סליקו הסימנים :

השיר הָרִאשׁוֹן בְּאוֹתִיּוֹת וַחֲלוּקָתָם
וַחֲמֵשׁ תּוֹצָאוֹתָם וּמוּרְכָּב מִ
מִשְׁתֵּי תְנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי תְנוּעוֹת וְיָתֵר
וְג׳ תְּנוּעוֹת אַךְ בִּשְׁאָר הַבָּתִּי׳ זוּלַת הָרִאשׁוֹן
יָבֹא יָתֵר בִּמְקוֹם תְּנוּעָה בְּסוֹת הַדָּלֶת :

„ אֶשָּׂא לְבָבִי נָא אֱלֵי כַפַּיִם
אֶל אֵל אֲשֶׁר חַסְרוֹ בְּחַשְׁמַיִם :
„ לִי יְ־ עֶזוֹר בַּיּוֹם וְיָדִי יְ־ חֲזִיק
יִתְמוֹךְ יְמִינִי יְ־ אֲמִיץ מָתְנַיִם :
„ נוֹרָה לְעַבְדוֹ לְ־ עֲשׂוֹת סֵפֶר אֲשֶׁר
יִהְיֶה בְּסוֹר דִקְדּוּק מְאוֹר עֵינַיִם :
„ חִלּוּךְ וְדִין נִקּוּד וְאוֹתִיּוֹת וּמִשְׁ־
פָּטָם לְאוֹר אוֹצִיא בְּצָהֳרַיִם :
„ וּבְכֵן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה זְמִירוֹת אַ־ עֱנַת

Finis indicis.

Anticum seu carmen primũ est de literis & diuisione atq; prolatione earum:& componitur seu constat duobus motibus & Iambo, item duobus motibus & Iambo, atq; tribus motibus. Porrò in omnibus metris præter quàm in primo uenit Iambus loco motus in fine primi hemistichij.

Leuabo cor meum nunc ad manus
Ad deum cuius misericordia in cœlis.
Iuuet me iuxta diem & manum meam roboret
Sustentet dexteram meam, fortificetq; lumbos.
Doceat seruum suum facere librum, qui
Sit de secreto grammaticæ lux oculorum.
Vsum & iudicium punctationis & literarum,
Iudiciumq; earum in lucem proferam ut meridiem.
Et sic tredecim cantica resonabo.

יהיו לזכרון בלוחותים :
״ תוסר לשון קורש באותיות אשר
עולים לסך עשרם ועור לשנים
״ לחם חמשה אך כפולם נק־ ראו
סימן מנצפך בא בירכתים :
״ ורחב פאת עמקן לארכן ג־ חפך
לעשות כתב קורש יפה אפים :

פירוש : זהו רעה הראבע כי לא חוסרו האותיות הכפולות שהם מנצפך רק ל לשים אותם בסופי התיבות ליפות חב התיבה כי מה שבעומק שב לאורך כזה כך מם נן פה צץ ;

״ יהי־ לקו כלם לתוצאות והם
בחמש מקומות עו־ ברים בנתים :
״ אחעה בתיב גרון וגיב גוכק לחך
מוצא זסשרץ לבין שנים :
״ שביל לרטלנת בראש לשון וחיך
בומת לבר בפת ופשפתים :
״ כלם באחר נח־ לקו נו־ היו
שורש וגם שמוש ביא פעמים :

כל זה מבואר ופירוש ביא פעמים יא מהן שורש

Erunt in memoriam in tabulis
Fundatur lingua ſanctitatis in literis, quæ
Aſcendunt ad numerum 20. & adhuc in duo.
Quarum quinq; tantum duplicatæ uocantur.
Signum mnazpach uenit in extremitatibus.
Latitudoq; angulus & profundum earum uertitur in longitudinem ſuam.
Quo fiat ſcriptura ſancta pulchra aſpectu.

EXPOSITIO.

Hæc eſt opinio ſapientiſſimi Rabi Abraham filij Ezra, quod non includantur (alphabeto) literæ reduplicatæ, uidelicet mnazpah, niſi ad ponendum eas in finibus dictionum pro decore ſcripturæ. Nam id quod eſt contractum, extenditur in longum, taliter ſcilicet ך כ &c.

Diuiduntur omnes in prolationes, & ſunt
In quinq; locis, per quorum medium tranſeunt
Ahach uia gutturis, & prolatio gichak palati.
Proferuntur zeſaſcharaz inter dentes
Semita datlanath eſt in principio linguæ & palati.
Bumaph ſolum per os & labia.
Omnes æqualiter diuiduntur, & erunt
Radicales atq; ſeruiles undecim utrinq;.

Totũ iſtud clarũ eſt. Porrò gloſſa huius, Vndecim utrinq;, eſt, qđ undecim ex eis

 ſunt

שרש ויא מחן שמש באשר חלך ומבאר ;

„ נכתב שמו אל יה לשמוש נ־חית
אלבש בראש ושאר בפאותים ;

„ זעת קצר חסר וגט למשו־ רשים
עור יש חלוקות בם לבר חשתים ;

„ יהוא בני נות ורפיות אח־ רעת
ובגר בפת הם ל־ קחו בכלים ;

„ חזק בלי רפי טסשעץ נו־ זלים
אשיר בכל אלה בבמצלתים ;

פירוש ; בפאותים בשתי פאות כי א
אלבש לא ישמשו רק בראש אבל שאר
האותיות ישמשו בראש ובסות ; ופי' ל
לבר חשתים ר"ל זולת מה שנחלקו . לח
לחמש מוצאות ולשרש ושמוש עור ב
נחלקו לשאר חלוקות כגון יהוא המיוחדו'
לנחות כמו שיתבאר בשיר שלישי . וא
ואחרעה מיוחדות לרפיונות ר"ל שלא יס
יסבלו רגש והם תמיד רפים אעפי שאין
עליהם רפי ובגר כפת יסבלו הדגש . וה
ורפי וטס שעץ נוזלים יסבלו רגש אבל לא
הרפי וכל החלוקו' האלה אבאר בשירות
הבאות ;

ſunt radicales, & undecim ſeruiles, ut ſequitur & declaratur.

Scribitur nomen eius deus dominus, ad officium erit.
Aelbas in capite & reliquæ in extremitatibus
Furor, breuis pietate, & repudium in radices.
Sunt adhuc diuiſiones de eis tantum duæ.
Iehu filij quietis, & lenitas frater maliciæ.
Begad kephath uero, ipſæ capiunt utrunq;.
Fortis & non lenis teſaſchkaz nozlim.
Cantabo de omnibus his iuxta inferiora.

GLOSSA.

IN extremitatibus, in duobus ſcilicet angulis. Nam ælbas miniſtrāt tantum in capite: aliæ autem literæ miniſtrant in capite & calce. Item expoſitio huius, Tantum duæ, uolo dicere: Præter id ꝙ diſtinguūtur in quinq; prolationes, & in radicales atq; ſeruiles, adhuc diſtinguuntur in alias diuiſiones, nempe Iehu, quæ quieti addicūtur, ut declarabitur in cātico tertio: & Ahreah approprijātur lenitati, hoc eſt, non recipiūt dages ſed perpetuo raphantur, tametſi raphe eis non imponatur. Porrò begad kephath, accipiūt dages & raphe: & teſaſchkaz nozlim accipiunt dages, ſed nō raphe. Declarabo proinde om̃es diuiſiones iſtas in canticis ſequentibus.

השיר השני בביאור הנקודות הב׳ אשר חמש מהן גדולות וה׳ מהן קטנות; והוא שיר מרובע ופשוט:

„ אשירה נא · שיר נכברות
באר היטב ובלי חירות :
„ ואבאר ע— שר הנקודות
איך נחלקו לשתי ידות :
„ חמש מהן אנשי מדות
חמש מהן בגמרות :
„ חמש הגדו— לות החמורות
אלי יה הוא טוב מגירות :
„ והוא אחרי— הן מתמירות
בחים נסת— רים נוסרות :
„ ומרגש הן נפרדות
רק אם בט— עם הן עומדות :
„ ובעת חם לש־וא נצמדות
אותו מני— עות ומנדות :

כל זה במועטי מבואר. ופירוש אנשי מדות תנועות גדולות; וגמרות פירוש תנועות קטנות מן וגמרים במגרלותיך וסימן ה התנועות הגדלו׳ אלי־יה הוא טוב והמיר

Ecundum canticum: de expli-
catione decem punctorũ, quorũ quinq; sunt magna, et quinq; parua. Est autem carmen quadratum & simplex.

Cantabo nunc canticum rerum magnificarum,
Explicando bene & absq; ænigmate.
Explicabo autem decem puncta,
Quomodo diuidantur in duas partes.
Quinq; ex eis uiri personati,
Quinq; alia quasi pigmæi.
Quinq; magna desiderabiliora,
Deus meus, dominus ipse bonus, annunciant
Iehu post ea semper existunt
Quiescentia, absconduntur posita.
Et à dages sunt seiuncta,
Nisi dum stant cum accentu.
Et in tempore quo iuxta schieua figuntur,
Ipsum mobile reddunt atq; commouent.

GLOSSA.

TOtum istud ferè clarum est. Expositio: Viri personati, motiones seu uocalia magna. Et pigmæi, intellige motiões paruas: Vnde: Et pigmæi in turribus tuis. Ezech. 27. Porrò signum uocalium magnorum est: Eli ia hu tob. Et semper

אֲחַת מֵאוֹתִיוֹת אֱהֱוִי נָחוֹת וְנִסְתָּרוֹת א
אַחֲרֵיהֶן לָכֶם הֵם נִפְרָדוֹת מֵהַדָּגֵשׁ רַק אִם
טַעַם הַתֵּיבָה עוֹמֵר תַּחַת הַתְּנוּעָה גְּדֹלָה
כְּמוֹ קָמָה יָמָה וְרוֹמֵיהֶן. וְהֵן מְנִיעוֹת ה
הַשְׁוָא רוֹצֶה לוֹמַר הַשְּׁוָא שֶׁאַחַר תְּנוּעָה ג
גְּדֹלָה הוּא נָע לְעוֹלָם ׃

״ הָמֵשׁ בָּנוֹת הֵן מוֹלִידוֹת
בַּטְּרֵ־ קָן נִנְסָרוֹת ׃
״ וּקְטַנּוֹת לִגְ־ רוֹלוֹת עוֹבְרוֹת
הֵן הִפּוּכָן עִם כָּל אוֹרוֹת ׃
״ אַחֲרֵיהֶן דָ־ גֵשׁ מַכְבִּירוֹת
אוֹ לִשְׁוָא נַח הֵן מוֹרִידוֹת ׃
״ אַךְ אִם בַּטַ־ עַם גְלִבָּרוֹת
רָפוֹת אַחֲרֵי־ הֵן נֶאֱגָרוֹת ׃

פֵּירוּשׁ ׃ הָמֵשׁ תה״ס אֲשֶׁר סִימָנָם נט
בַּטְּרֵיקָן הֵן בָּנוֹת לִגְדוֹלוֹת וּמְשָׁרְתוֹת ל
לָהֶן כִּי בִמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לָבֹא ת
תה״ג בְּסִבַּת דָגֵשׁ אוֹ שְׁוָא נָח הַצָּרִיךְ לָבֹא
שָׁם אָז יָבֹא הַתְּנוּעָ קְטַנָּה וְזֶהוּ עֲבוֹדָתָן ׃
וְהֵם הַהִפּוּךְ בְּכֹל דָבָר מֵהַתְּנוּעוֹת גד
גְּדוֹלוֹת כִּי תָמִיד אַחֲרֵיהֶן דָגֵשׁ אוֹ שְׁוָא ב
נח חוץ

una ex literis æheui quiescit et absconditur post ea. Hinc est quod non admittunt dages, nisi quum accentus dictionis ponitur sub uocali magno: ut quare, occidens, & similia. Faciunt præterea scheua mobile, hoc est, scheua illud quod sequitur uocale magnum, est perpetuo mobile.

Quinq; filias sunt generantes.
Natæroijkun ipsæ punctantur.
Et parua maioribus sunt ministrantia,
Contrariumq; sunt (tenentia) in omni causa.
Nam sequentes se (literas) cum dages grauant,
Vel ad scheua quiescens astringunt.
Nisi cum accentu sint capta,
Tunc raphatæ post se colliguntur.

GLOSSA.

QVinq; uocalia parua habent pro signo, natæroňkun, suntq; maiorum filiæ & subseruiunt eis. Nam in locis ubi uocale magnum nequit poni, utputa, ubi dages aut scheua quiescens necesse est uenire, illic uocale paruum substituitur: & hoc est eorum ministerium.

Sunt igitur uocalia parua in omni re & negocio contraria uocalibus magnis, quod semper ea sequatur aut dages aut scheua quiescens

פֶּרֶק שִׁירָה

נָח חוּץ אִם בְּטַעַם הֵן נִלְבָּרוֹת רֹל שֵׁת שֶׁהַטַּעַם תַּחַת חֹטֶק אָז יָבֹא הַרְפֵּי אַת אַחֲרֵיהֶן כְּמוֹ וַיִּבֶן וַיִּמַח גֶּבֶר בַּיִת וְרוֹמְמֵיהֶן לְפִי שֶׁהֵן מִלְעֵיל יָבֹא אַחֲרֵיהֶן הַרְפֵּי :

עִם יַהוּא אֵ־ גַּם מִתְיַחֲרוֹת
אַךְ בַּסֶּגּוֹל בִּכְלַל מוֹרְדוֹת :
יֵשׁ בִּפְעוּלִים וָיו נִפְקָרוֹת
גַּם נָחֵי עַ־ יָז בַּעֲתִידוֹת :
בִּמְקוֹם שׁוּרֶק שָׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת
וְלַמָּסוֹרֶת יֵשׁ בָּם סוּרוֹת :

פֵּירוּשׁ : לֹא יָבֹאוּ אוֹתִיּוֹת יֶהוּא אַחַר הַתְּנוּעוֹת הַקְּטַנּוֹת חוּץ עִם הַסֶּגּוֹל הֵן מוֹרְדוֹת בִּכְלַל זֶה כִּי יָבֹאוּ אַחֲרָיו לָרוֹב כְּמוֹ רְבָרֶיךָ רְבָרֶיהָ וְכֵן אֶגְלֶה יִגְלֶה : וְכֵן יֵשׁ בִּפְעוּלִים שֶׁתִּפָּקֵד מֵהֶן הַוָּיו כְּמוֹ פְּקֻדִים שְׁלֻפָה וְכֵן בַּעֲתִידִין מִנָּחֵי הָעַיִן כְּמוֹ וַיָּקֻמוּ וַיָּשֻׁבוּ בְּכֻלָּם בָּא הַרְפֵּי אַחַר הַתְּנוּעָה קְטַנָּה שֶׁלֹּא כְּדִין וְיֵשׁ בָּהֶן סוּרוֹת לְבַעֲלֵי הַמָּסוֹרֶת לָמָּה יָבֹאוּ כֵּן וְאֵין לִמְדַקְדֵּק בָּהֶן עֵסֶק :

חשיר

quiescens, nisi dum accentu capiuntur; uolo dicere, quando accentus est sub motione parua, tunc literæ sequentes sunt lenes: Exemplum: Et ædificauit: & deleuit: uir: domus; et similia. Ideo enim quod habent accentum millel, uenit postea lenitas.

Cum lehu non ipsa uniuntur,
Nisi cum sægol regulam prætergrediuntur.
In paul quoq; dum Vau priuantur,
Et in futuris quiescentium in ain.
Loco surec Kybuz habent,
Quorum mysteria in masoreth tractantur.

EXPOSITIO.

NOn ueniunt literæ lehu post uocalia parua, nisi q̃ cum sægol regulam istam præuaricant̃. Nam sæpe ueniũt post ipsum hoc modo: Verba tua: uerba eius. Sic quoq; reuelabo, reuelabit. Itẽ in paul, dũ ipsum ꝑuatur lr̃a uau: ut uisitati, extracta. Sic in futuris qescentiũ in ain: ut, & surrexerunt, & reuersi sunt: In quib⁹ omib⁹ uenit raphe seu lenitas post motionẽ paruã, præter consuetudinẽ. Habent etiam magistri traditionis quædam mysteria quare sic ueniant: uerũ nihil negocij de his est grammatico.

Tertium

השיר השלישי בריני אותיות אה"י הנקראות הנשימה:
והוא שיר מורכב משתי תנועות ויתר ו
ושתי תנועות ושתי תנועות ויתר ושתי
תנועות עם כי אשמרה שבת :
" מזמור לאליהו על עלמות חוסר
עלי אהי הנ־ עלמות :
" לחן מקורא אותיות נשימה המת
אלי רבור רומו לאמות :
" זובות אלי חמש סולו גרלות בעת
אשר המת נחות ורומות :
" אלת הלא תורה קמץ ואבן בלבד
בשרשיות אך לא באמות :
" גם עת אשר תבא חלות לחא ויו בסות
ובאמצע בעלים ושמות :
פירוש : על עלמות הם אותיות אה"י ב
כי דרכם לנוח ולהתעלם באמצע הם
חמלות ובסופן ולא תוציאם באחת מה
ממוצאות רק בנשימה ובעל ספר יצירה
קרא לחן אמות הרבור כי לא תוכל לבטא
אחת מחמש תק' אם לא שיהיו שם אחת
מאותיות

Ertium Canticum tractat de iudicijs literarũ æui, quas uocant literas flatus: & constat carmen ipsum duobus motibus & iambo, duobus motibus, & iterum duobus motibus & iambo, & duobus motibus, iuxta pondus: Quoniam custodiam sabbatum, &c.

Canticum Eliæ super abscondite positas,
Super æui inquam absconsas.
Eas uocant literas flatus: ipsæ
Ad loquutionem similes sunt matribus.
Intactæ manent apud uoces magnas: in tempore
Quo ipsæ quiescunt & silent.
Aleph certe repræsentat Kamez, tametsi solum
In radicalibus, non autem in ancillantibus.
Etiam tempore aliquo uenit loco he & uau in fine,
& in medio uerborum nominumq;.

DECLARATIO.

SVper abscondite positas: Hæ sunt literæ æui, quæ solent quiescere & abscondi in medio dictionũ atq; fine earum. Nõ enim poteris proferre eas aliqua ꝓlatione nisi per modũ flatus. Proinde magister libri Iezira uocat eas matres locutionis, qđ nõ possis proferre unam ex 5. magnis motionibus, nisi affuerit una ex literis æui: ut

מֵאוֹתִיו אֱוִי בְּגוֹן חָאֲלֶת תּוֹרָה עַל חַקָמֵץ שֶׁלְּפָנָיו וְרַוְקָא אֲלֶת שָׁרְשִׁית וְלֹא שִׁמּוּשִׁי כְּמוֹ קָרָא קָרָאתָ וְגַם חָאֲלֶת אֲשֶׁר תּוֹרָה תְּמוּרַת הֵ״י אוֹ וָי״ו בְּסוֹף אוֹ בְּאֶמְצַע חִם חַפְּעָלִים וְהַשֵּׁמוֹת כְּמוֹ וְקָאם שְׁאוֹן ור וְרָאֲמָה וְיִשְׁבַּח קָרְאן לִי מָרָא בְּמַטָּרַא ל לַחֵץ וְרוֹמֵיהֶם ׃

" חָוָיו עֲלֵי חוֹלָם חָסֵר וּמָלֵא חִנָּם
בְּמָסוֹרֶת רוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת ׃

" גַּם כֵּן עֲלֵי שׁוּרֶק עִם וָיו כְּתוּבָה כִּי אֵין
בְּלִי חָוָיו שׁוּרֶק מְשִׂימוֹת ׃

פֵּי׳ ׃ חָוָיו תּוֹרָה עַל חוֹלָם וְלִפְעָמִים הִיא כְּתוּבָה וְלִפְעָמִים אֵינָהּ כְּתוּבָה וְזֶה עַל פִּי הַמָּסוֹרֶת וְתוֹרָה ג״כ עַל שׁוּרֶק וְהִיא תָּמִיד כְּתוּבָ׳ כִּי לֹא יִתָּכֵן לָשִׂים שׁוּרֶק בְּלִי וָיו ׃

" הִיוֹר עֲלֵי חִירֶק תּוֹרָה וּבָאָה אַחֲרָיו.
בְּתוּבָה רַק בִּקְצָת מְקוֹמוֹת ׃

" וּבְכֵן שְׁנֵי מִינֵי חִירֶק בְּנִקּוּר גָּרוֹל ·
וְקָטוֹן הֵן בִּשְׁתֵּי תְּאוֹמוֹת ׃

" גַּם כֵּן עֲלֵי צֵרֵי אֶבֶן יְסוֹרִית אוֹ יוּד·
אֲשֶׁר תּוֹרָה רִבּוּי סְבוּמוֹת ׃

aleph præexigit ante se Kamez, maxime aleph radicale, non autē seruile: ut uocauit, uocasti. Quin etiā aleph usurpatur loco he uel uau, non tam in fine quàm medio uerborum & nominū: ut, Et surrexit uastitas. Et alta erit atq; sedebit. Vocate me amarā. Sic signum ad sagittam, & similia.

Vau cum holem deficiens & plena, en ipsi
In Masoreth inquirunt notas.
Etiam sic de surec cum uau scripto, nisi quod non
Absq; uau surec ponitur.

GLOSSA.

Vau indicat holem: & aliquando quidem uau ipsum scribit̃, aliquādo nō scribit̃, ut habet interpretatio traditionis. Similiter index est ipsius surec, nisi quod semper scribitur. Non enim fieri potest ut ponas surec sine uau.

Iod hirec indicare solet: uenitq; post ipsum
Scriptū, aliquibus tantum locis exceptis.
Et sunt tunc duæ species hirec, cum puncto magno
Et paruo: ipsa quasi duo gemelli.
Idem fit cum zerc, siue sit radicalis siue Iod,
Quæ indicat pluralem constructionum.

„ אַךְ יֵשׁ פְּלִיטָה גַם חֲשׁוּבִים וְתָגִיר הוֹלְכִים
בְּרֵעֵיהֶם אֳרָחוֹת עֲקוּמוֹת ׃ ·

פֵּירוּשׁ ׃ חִיּוּר תּוֹרָה עַל חִירֶק אֲבָל א
אֵינָהּ כְּתוּבָה רַק בִּקְצָת מְקוֹמוֹת כִּי שְׁנֵי
מִינֵי חִירֶק הֵם הָאֶחָד עִם חִיּוּר וְהוּא ת
תְּנוּעָה גְדוֹלָה וְהַשֵּׁנִי בְּלֹא יוּד וְהוּא תב
תְּנוּעָה קְטַנָּה כִּמְבוֹאָר בְּשִׁיר שֶׁלִּפְנֵי זֶה ו
וְהַיּוּד תּוֹרָה גַּם כֵּן עַל צֵרֵי אֲבָל דַּוְקָא ב
כְּשֶׁהַיּוּד שָׁרְשִׁית כְּמוֹ בֵית הַעֵין ה ורו
וְרוֹמֵיהֶם ׃ וְכֵן כְּשֶׁתּוֹרָה עַל רִבּוּי כְּמוֹ ד
דִּבְרֵי דִבְרֵיהֶם דִּבְרֵיכֶם וְרוֹמֵיהֶם אַךְ יֵשׁ
שֶׁהוֹלְכִים אֳרָחוֹת עֲקוּמוֹת ר״ל יוֹצְאִים מ
מִן הַכְּלָל כְּמוֹ אַל יְהִי לָהּ פְּלִיטָה הַשְׁבִּים
וּשְׁלוֹהּ וְתָגִיר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרֵעֵיהֶם ח
הָרוֹמִים לָהֶם ׃

„ אֵלֶּה נְקֻדּוֹת הֵן חָמֵשׁ גְדוֹלוֹת חָמֵשׁ
קְטַנּוֹת עוֹד לָהֶן מְרוּמוֹת ׃

„ פַּתָּח וְסָגוֹל חִירֶק אַךְ בְּלִי יוּד חוֹלֶם
וְקִבּוּץ כֵּן נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת ׃

„ כִּי גַּם שְׁלוֹ הָאוֹתִיּוֹת לְגוּפִים אֵלֶּה
עֲשָׂרָה הֵן לָהֶן נְשָׁמוֹת ׃

Est tamen euasio, quippe mane consurgens & nunciabis: ambulantes
Sicut socij eorum uias obliquas.

GLOSSA.

IOd indicat hirec, sed non scribitur nisi in quibusdam locis. Nam duæ sunt species hirec. Vna cum Iod, faciuntq; uocale magnũ. Altera absq; Iod, & est motio parua, ut expositum est in præcedẽti cantico. Indicat præterea Iod ipsum zere, sed præcipue tunc, quando est radicalis: ut domus domini: Oculus domini, & similia. Idem sentiendũ quãdo indicat pluralẽ: ut, uerba, uerba eorũ, uerba uestra, & similia. Sunt tamen quæ ambulãt uias obliquas, hoc est quæ excipiuntur à regula: ut, Nõ sit ei euasio: Mane surgẽdo & mittendo: Et nũciabis filijs Israël, cũ alijs socijs & similib9 eis.

Istorum punctorum quinq; sunt magna, & quinq;
Parua, quæ hactenus tacita sunt.
Pathah & sægol, hirec absq; iod, & holem,
Et kybuz, sic in nominibus censentur.
Comparantur autem literæ corporibus, & ista
Decem, sunt eis flatus.

עוֹר יֵשׁ נִקְבָה וּמְשָׁרֵת לְכֻלָּם · הֵן עוֹר
אֲשׁוֹרֵר בָּהּ שִׁירוֹת נְעִימוֹת :
כָּל זֶה מְבוֹאָר אַךְ חוֹלֶם הוּא חוֹלֶם ק
קָטוֹן אוֹ חֲטַף קָמֵץ וְהַנִּקְבָה הַמְשָׁרֶתֶ ל
לְכֻלָּם הוּא הַשְׁוָא וְיִתְבָאֵר דִינוֹ בְּשִׁיר ש
שִׁשִׁי וּשְׁבִיעִי וּשְׁמִינִי :

הַשִּׁיר הָרְבִיעִי בְּדִינֵי אוֹתִיּוֹת יַהוּא
בְּחַסָּמְכָם לִבְגַד כְּפַת וְהוּא שׁ
שִׁיר מוּרְכָּב בְּמִשְׁקַל בְּשִׁיר הָרִאשׁוֹן :

אֶשְׁקוֹל בְּמִשְׁקַל שִׁיר בְּמִנְהַג יְהוּא
עֵת בָּא בְּגַד כְּפַת חֶיוֹת רֵעֵהוּ :
רָפֶא יְרַפְּאֵהוּ בְּצִדְּהוּ לְבַד
אִם יֵשׁ מְבַטֵּל לוֹ וְיִמְנָעֵהוּ :
מַפִּיק וְגַם מַפְסִיק וּמַרְחִיק רָחִיק
אַרְבַּע מְבַטְּלִין הֵם לְסִימָנֵהוּ :

פֵּי מִנְהַג אוֹתִיּוֹת יַהוּא בְּשֶׁהֵן נָחוֹת הֵן מ
מַרְפִּין בְּגַ״ד כְּפַ״ת בָּאִין אַחֲרֵיהֶן חוּץ בְּשָׁלֹשׁ
שֵׁם אֶחָד מִ״ר מְבַטְּלִין וְהֵן מַפִּיק וּמַפְסִיק
וְרָחִיק וְאָתֵי מַרְחִיק כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ וּמְבֹאָר :

מַפִּיק בְּעֵת תּוֹצִיא לְאוֹתִיּוֹת וְיַת
אַךְ אֵין לְאָלֶ״ף דִּין לְהוֹצִיאֵהוּ :

Est quoq; punctum, quod omnibus seruit, en adhuc
Canam de eo cantica pulchra.

EXPLICATIO.

OMnia ista sunt clara, nisi qđ holem est holem paruũ siue hateph kamez: & pũctus omĩbus seruiẽs, est scheua, cuius iudiciũ declarabitur in can.6.7.&8.

Vartũ canticũ: De iudicijs literarũ Iehu dum adiungũtur literis bgad kphath. Cõstat aũt carmẽ ipsum ea mẽsura qua primum.

Librabo pondere cantici conditionem Iehu,
Tẽpore quo se iungit ad bgad kphath ut sit ei socius
Raphando raphabit eum, dum est ei ad latus solum,
Nisi sit quod impediat ipsum prohibeatq;.
Relator & pausator: remotor atq; arctator.
Quatuor ista impedientia ipsum per signum suum.

EXPOSITIO

COnsuetudo seu ꝓprietas literarũ Iehu quãdo quiescũt, est, ꝙ raphe imponũt literis bgad Kphad mox post eas uenienti-bus: nisi ibi fuerit unũ ex q̃tuor ĩpedimẽtis, uidelicet relatiuũ, accẽtus pausans, aut ar-ctãs aut ueniẽs à lõge, ut seq̃t& explicabit.

Mappic in tempore proferes cum literis ucia,
Non autem Aleph habet ius prolationis huius.

„ חַהַא וְלַה גַּפִּין וְאַלְיו פִּי בְּנִיר
חַיוּר וְחַי בָּהֶם וְכָל רוֹמְחוּ ׃
„ אַךְ בָּא אַרְנִי בָּם וְקַו תוֹחוּ וְשַׁ—
לִיו בַּח בְּרָפִי זָר וּבֵן חַשְׁבְחוּ ׃
פֵּירוּשׁ ׃ רִין מַפִּיק לֹא נֹאמַר רַק עַל אר
אוֹתִיּוֹת וְי״ה בְּשֶׁתּוֹצִיאָם מִן חַפַּח בְּסוֹת
חַתֵּיבָה בְּמוֹ וְלַה גַּפִּין וְכוּ׳ אֲבָל אֵין לֹא
לְאָלֶת רִין מַפִּיק כִּי אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ
מִן חַפָּח בְּסוֹת הַתֵּיבָה. וּשְׁלֹשָׁה יוֹצְאִים
מִן הַכְּלַל וְהֵם אַרְנֵי בָּם וְכוּ׳ וְנֶחְשָׁבִים ל
לְרָפִי זָר ׃
„ שֵׁנִי שְׁמוֹ מַפְסִיק בְּכָל טַעַם אֲשֶׁר
יַפְסִיק דְּבַר עִנְיָן וְיַעֲמִידֵהוּ ׃
„ זַרְקָא וְחַסְגּוֹל וְתַטַרְחָא תְּבִיר
אַזְלָא וְכָל זָקֵת אֱלֵי מוֹנֵחוּ ׃
„ פָּזֵר וְקַרְנֵי פָּר וְשַׁלְשֶׁלֶת יְתִיב
בְּסִיקוֹ וְרִיעַ לוֹ וְהַלְגַּרְמֵי הוּא ׃
„ תַּלְשָׁא וְגֶרְשַׁיִם רְבִיעַ גַּם פַּשְׁט
אַתְנַח וְסוֹת פָּסוּק ׃ גְּבוּל קָצֵחוּ ׃
פֵּירוּשׁ ׃ הַמְּבַטֵּל הַשֵּׁנִי הוּא הַמַּפְסִיק
ר״ל כָּל טַעַם אֲשֶׁר יַפְסִיק וְיַבְדִּיל בֵּין דָּבָר
לְדָבָר

He,ut & ei pennæ: & ad eum os meum cum uau
Iod,& uita mea in eis: & alia similia eis.
At uenit,dominus in eis, & regula uacuitatis, &
Pacificus cum ea,cum raphe exceptum, & sic repu/
EXPOSITIO. *(tant ipsum.*

IVdicium mappic non dicitur nisi de literis uau,iod, he, quum scilicet profers eas ex ore in fine dictionis: ut,& ei pennæ &c. Porrò aleph nõ habet iudicium mappic, hoc est egressionis: nam non proferimus eam ex ore in fine dictionis. Sunt tamen tria quæ excipiuntur à regula, nempe,dominus in eis,&c. & reputantur ad raphe alienum.

Secundi nomen est maphsic in omni accentu qui
Pausare facit negocium rei, & statuit ipsum.
Sparsor & proprietas,labor & fractor,
Ambulans, & uterq; erector iuxta speciem suam.
Dispersor & cornua bouis, cathena & habitator,
Distinctio atq; socius eius perfectus.
Ternarius & expulsores,quadrus & planator,
Pausator & finis sententiæ,terminus finis eius.

INTERPRETATIO.

IMpediens secundus est maphsic,uolo dicere: Omnis accentus qui pausare facit,& distinctionem facit inter uerbum

לְדַבָּר בְּגוֹן זַרְקָא וְסֶגּוֹל וְכוּ׳ כּוּלָם סע
טְעָמִים מַפְסִיקִים ׃ וְהַלַּגַרְמִי הוּא ר
רֵעֵהוּ שֶׁל פָּסִיק וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם רַק
שֶׁהַפָּסִיק יָבֹא אַחַר יָשָׁר אֶחָד וְהַלַּגַרְמִי
יָבֹא בֵּין שְׁנֵי יְשָׁרִים ׃

״ אָתֵי לְמֵרָחוֹק לְבַד לָהֵא לְחוּק
בְּסוֹת וְנוֹסֶפֶת וְלֹא שָׁרְשָׁהוּ ׃
״ אִם הַ־ שְׁתֵּי מִלּוֹת בְּטַעַם מ־ לְעֵיל
בֵּין זֶה וְזֶה מֶלֶךְ וַיַּבְדִּילֵהוּ ׃
״ רָפֵי אֲזַי בָּטֵל אֲבָל אִם יְ־ הֱיֵת
בָּם מְ־לְרַע אֵין רִין לְהַבְחִירֵהוּ ׃

פֵּירוּשׁ ׃ הַמְבַטֵּל הַשְּׁלִישִׁי הוּא אָתֵי ל
לְמֵרָחִיק ר״ל כְּשֶׁהַטַּעַם הַמִּלָּה שֶׁסּוֹפָהּ הֵא
יָבֹא רָחוֹק מִטַּעַם הַמִּלָּה שֶׁרֹאשָׁהּ בְּגַד ב
בְּפַת עַד שֶׁבֵּין טַעַם זֶה לְטַעַם זֶה מֶלֶךְ יא
אֶחָד ר״ל תְּנוּעָה אַחַת וְלֹא יוֹתֵר אָז ״ מב
מַבְדִּיל הַמֶּלֶךְ בֵּינֵיהֶם וַיְבוּטַל הָרָפֵי בְּמוֹ
וַעֲבָרֶיךָ בָאוּ ׃ אֲבָל אִם תִּהְיֶה
הַמִּלָּה שֶׁרֹאשָׁהּ בְּגַד בְּפַת טַעַם מִלְרַע א
אָז לֹא יְבוּטַל הָרָפֵי כִּי יִהְיוּ בֵּינֵיהֶם ש
שְׁנֵי מְלָכִים כְּמוֹ וּמְבָרֵךְ בָּרוּךְ וצריך

& uerbũ,ut eſt Zarka, Sægol,&c̃. omnes iſti accẽtus ſunt pauſantes: Porrò legarme habet ſociũ,nempe Peſic, nec eſt inter eos differentia niſi quod Peſik uenit poſt Ia-ſchar ſeu munah unum: legarme uero ue-nit inter duos Ieſcharim.

Veniens à longe tantum ad he,iuxta legem,
In fine ſuperaddita & non radicalis.
Si duæ dictiones cum accentu ſupra,
Interq́; iſtum & iſtum rex fuerit, & diſtinxerit eum.
Euacuabitur tunc raphe,niſi fuerit,
Inter eos milra,tunc iure negari non poteſt.

EXPOSITIO.

TErtius impeditor eſt, ueniens à lon-ge:hoc eſt, quando accentus dictio-nis prioris in he deſinentis longe diſtat ab accentu ſequentis dictionis cuius initi-um eſt bgad kphath, ita quod inter eos mediet rex unus, id eſt,uocale unum nec amplius, tunc diſtinguit rex inter eos & tollitur raphe,ut: & ſerui tui uenerunt. Quod ſi dictio illa, quæ in capite habet be gad Kphat, fuerit milra, (hoc eſt, non ha-buerit accentum in prima) tunc non eua-cuatur raphe: quia ſunt inter accẽtus eorũ duo reges,ut: Et benedicens te bendictus.

Neceſſe

וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַהֵ״י בִּלְתִּי שָׁרְשִׁית רַק ב נוֹסֶפֶת כְּמוֹ וַאֲעִירָה כָּם אֲבָל אִם הִיא שָׁרְשִׁית לֹא יְבוּטַל הֲרָפֵי כְּמוֹ וְהִ עֲנָה בִּי וְרוֹמֵיהֶם ׃

״ הַהֵי בְּפוֹעַל אוֹ בְּבֹהַ אַ־ חֲרֵי
קָמֵץ וְאֵין סֶגוֹל בְּלִי הַהֵי הוּא ׃
״ אַךְ לֹא בְגַר בַּסַּת לְבַר כּוֹלֵל אֲבָל
כָּל הַ־ עֲלוּלוֹת לוֹ לְהַכְנִיסֵהוּ ׃
״ צֵרֵי וְהַשּׁוּרֵק עֲלֵיהֶם אֵין גְּזַר
אָתֵי לְמֵרָחִיק לְהַרְחִיקֵהוּ ׃

פֵּירוּשׁ ׃ בְּבֹהַ אוֹ בְּפוֹעַל בְּתוּבָה אוֹ בִּלְתִּי בְּתוּבָה ׃ בְּתוּבָה כְּמוֹ בֵּיתָה פַּרְעֹה הַבִּלְתִּי בְּתוּבָה כְּמוֹ וְעַבְרֶיךָ בָּאוּ ׃ אֲבָל אַחֲרֵי ה הַסֶּגוֹל הִיא בְּתוּבָה לְעוֹלָם וְלֹא יָבֹא בְּלַל בְּלִי הֵי כְּמוֹ מִשְׁנֶה כֶּסֶת ׃ וּפֵי׳ כָּל הע הָעֲלוּלוֹת פְּרַט לְאַחְהֶ״עַר. אֲבָל עַל הַצֵּרֵי ו וְהַשּׁוּרֵק לֹא נִגְזַר דִּין אָתֵי לְמֵרָחוֹק כְּמוֹ כּוֹכְבֵי בֹקֶר בָּגְרוּ בָּהּ וְרוֹמֵיהֶם אעְ״פִּי ש שֶׁהַטַּעַם אָתֵי מֵרָחִיק אֵינוֹ מְבַטֵּל הֲרָפֵי ׃

״ רָחִיק וְהוּא נָהִיג בְּמַסַּת עַם וְעִיר
כּוּפוֹ בְּאוֹת הַהֵא וְבֵן הֶפְכֵהוּ ׃

Necesse autem est quod he non sit radica/
le sed superadditum,ut,Et contestatus sum
eos. Quod si fuerit radicale, non impedi/
tur raphe: ut, & dominus respondit mihi:
& similia.

He actuale uel uirtuale post
Kametz,& non sægol sine he est.
Nec modo bgad kphath regula continet,sed
Omnes casu oblatas,ut comprehendant eam.
Zere & surec exortes sunt decreti.
Venientes à longe,ad remouendum ipsum.

GLOSSA.

Virtute uel actu, expresse scriptũ uel
nõ scriptum.De scripto exemplum:
Domus pareonis.De non scripto,ut:Et ser
ui tui uenerũt.Sed post sægol ipsum he per
petuo scribitur, nec uenit regularirer sine
he:ut,duplex pecunia.Expositio huius. o/
mnes casu oblatas, seclusis scilicet אחהער
Sed super zere & surec non quadrat iudi/
cium uenientis à longe, ut: Stellæ matuti/
næ: præuaricati sunt in eam & similia: ubi
scilicet accentus ueniens à longe non im/
pedit raphe.

Arator ipse locum habet in makaph cum paruo,
Dum finis eius est he,aut contrario modo.

מלה וסופו הא במקת אל זעיר
ראשו באות עלול לתחזיקתו :
גם זה עלי קמץ וסגול בו אמר
אבן מבטל הוא בהו הי הי הו :

פירוש : המבטל הרביעי הוא הרחיק
ורוצה לומר בשתבא רחוקה מלה זעירא
שסופה הי במקת אל מלה שראשה בגר
כפת במו מה—בצע זה-בני ורומי וכן ל
להפך כל מלה שסופה הי שתסמך כמ
במקת אל מלה זערא במו תבסה-בה וע
ועשה-כן ורומיהם ולא נאמר זה על ב
בגר כפת לבר כי גם על כל אות העלול
להחזיק רגש והן טס שעץ נוזלים כמו ו
ואעשה-שם אילבה-נא אסרה—נא ורומי
וגם זה לא נאמר רק על הי שלפניה ק
קמץ או סגול וכן אמרו במסורת כל וע
זעיר דסמיך רגש בר מן ארבעה מלבים
וסימנן או אי אי או :

מפיק וגם מפסיק ברגש קל קרא
רחיק ומרחיק מאד חוקתו :
זה מבואר

Si dictio desinat in he, iūgaturq; p makaph ad paruū,
Cuius caput sit litera casu occurrēs, fortificat ipsam.
Quod etiam de Kamez dicitur atq; sægol,
At per o e i u impeditur ipse.

EXPOSITIO.

QVartum impediēs est artator, uolo dicere, Quando uenit coarctatio dictionis paruæ in he desinentis atq; copulatæ per makaph ad dictionem cuius caput est una ex bgad Kphath (nō impedit he dages) ut, quæ utilitas: Isti filij, & similia. Sic econtra, omnis dictio in he desinens, copulata per uirgulam makaph ad dictionem paruam: ut, operies eam: & fecit sic: & similia. Nec refertur istud bgad ad Kphath tantum, sed etiā ad omnem literā casu oblatā, capacem puncti dages, quales sunt, Tas, scheKaz nozlim: ut, Et faciam nomen: ibo nunc: declinabo nunc, & similia. Nec tamē hoc dicitur nisi de litera he quam præcedit Kamez uel sægol. Vnde & magistri traditionis dixerūt, quod omnis parua dictio admittit dages præter quatuor reges, quorum signum est o e i u.

Mappik & maphsik cum dages leui leguntur,
Artator & elongator ualde fortificant ipsum.

Hoc

זה מבואר והטעם יבואר לך בשיר ש
שאחר זה ׃

„ עור מ־ בלי אלה מבטל יש ובן
דרך מנקרים יש להרגילהו ׃

„ תיבה אשר ראשה שתי בגר בפת
אמנם תנאי חותנה והוא אתנוהו ׃

„ ראשון יהי בשוא וצריך ל־ חיות
שני במו ראשון במוצאהו ׃

„ שונים במוצא או בלי נקור שוא
אין בם אזי כח לחשביתהו ׃

פירוש ׃ הנקרנים נוהגים עור שכל ת
תיבה שתחי להה שתי אותיות בגר כפת
יבוטל הרפי אעפי שיהיה לפניהן יהוא
אבל בתנאי שיהיו שתי אותיות של בגר
בפת ממוצא אחר ושתהיה הראשונה נ
נקודה בשוא כמו בחבבדי בפרעה כי ב
במקלי עברתי ורומיהם ׃ אבל בשאי גם
ממוצא אחר אז מבוטל הרפי כמו מש
משליך קרחו בפיתים ורומיהן ובן ב
בשאין הראשונה בשוא כמו והוא אשה
בבתוליה יבוטל הרפי ׃

Hoc metrum clarum eſt: ratio autẽ explicabitur tibi in cantico ſequenti.

Adhuc præter illa impeditur aliter, idq; ſic
Via punctantium quibus eſt in uſu.
Dictio cuius caput habet duas ex bgad Kphath,
Verum conditio datur, & ecce ſignabo eam.
Prima erit cum ſcheua, neceſſeq; eſt eſſe,
Secundam ſimilem primæ in ſua prolatione.
Quæ autem uariãt in prolatione, aut ſunt ſine ſcheua,
Non eſt in eis uirtus ad retinendum raphe.

GLOSSA.

HAbẽt punctatores adhuc in uſu, qđ omĩs dictio, quæ à principio habet duas literas ex bgad Kphath, abijcit raphe quantumlibet ante eas ponatur iehu. ſtante tamen hac conditione, quod illæ duæ literæ ſint eiuſdem prolationis, & quod prima ſit punctata cum ſcheua: ut, dum glorificor ego in Pharaone: Quoniã in baculo meo tranſiui, & ſimilia. Verũ quando nôn ſunt de eadem prolatione, impeditur iterũ raphe: ut, proijciens glaciem ſuam & fragmenta, & ſimilia. Sic etiam quando prima litera non habet ſcheua: ut, Et ipſa mulier in uirginitate ſua, ubi euacuatur raphe.

„ אלה לחוק יהוא לבד יוצא וזר
בקש במסורת ותמצאהו :

פירוש ; אומרים במסורת כי שמנה יו יוצאים מן הכלל שהם רגושים אחר יה יהוא זולת מבטל במו כי גאה גאה מי במובה נארר בקרש וכו׳ בקש במסורת ותמצא האחרים :

השיר החמישי בריני הרגש לרעת איזה הוא קל או חזק ; והוא שיר מרובע ומחולק ומורכב מיתר וא וארבע תנועות ושמי בקרבו :

„ אחנה את רעי בשם האל רועי
והוא יתן ישעי לישר מעגלים :

„ לבבי אוריע ורקרוק אביע
ברגש אציע פרטים וכללים :

„ יחלקו ותיקים רגשים לחלקים
קצתם עתיקים קצתם נחשלים :

„ הלא רגש הבא בראשית התיבה
ובן אחר השוא שניהם הם קלים :

„ ולבגר כפת חוקצה ולתקון יצא
וחזק גם נמצא בטס שקץ נוזלים :

פירוש

Ista est lex Iehu solũ quod excipitur et extraneũ est.
Quære in traditione, & inuenies ipsum.

DECLARATIO.

Dicũt in masoreth quod octo ab ista regula excipiũtur, quæ scilicet habent dages post Iehu absq; impediente: ut, Quoniam superbiendo superbiuit: Quis sicut tu magnificatus in sanctitate:&c. Quære in masoreth & inuenies alia.

Canticum 5. de iudicijs dages, ut scias utrũ sit leue uel forte. Est autem canticum quadratum & distinctũ, cõponiturq; ex iambo & quatuor motibus. Porrò nomẽ meum est in medio eius.

Indicabo scientiã meam in nomine dei pascentis me:
Et ipse dabit auxilium mihi, ad dirigendum calles.
Cor meum erudiam, & grammaticam eructabo:
De dages proponam specialia & generalia.
Diuidunt docti daggessim in partes:
Quædam eorum sunt fortia & quædam debilia.
An non dages uenit in breschith dictione.
Et sic post schcua, ambo leuia sunt.
Ad bgad Kphath autem determinatur, & in ornatum uadit:
Forte quoq; in tas schækæz nozlim inuenitur.

 Interpretatio.

פירוש ; שני מיני רגש הן קל וחזק ה
הקל הוא הדגש אשר בראש התיבה ב
כמו בראשית ברא ורומיהן ובן הדגש ה
הבא אחר שוא כמו יזכור תזכור ורומיהן
ולא יבא רק בבגד כפת לתקון הקריאה ו
ולהורות שאינם רפויים כי אולי יחשוב
האדם שהסופר השמיט הרפי אבל הר
הדגש החזק יבא בכל האותיות זולת כ
בגד כפת כי גם באותם אשר נתתי סי
סימנם טס שקץ נוזלים רוצה לומר כי
יא׳ האותיות האלה מקבלים הדגש החזק
אבל לא הקל לפיכך לא יבאו לעולם ר
רפויים כמו שמבואר בשיר שלפני זה ;

" הלא עז יקרא בעת יבא אחרי
תנועה כי מורה שמונה חברלים ;
„ לחסרון נון שרשית בסות גם בראשית ;
וגם נון שמושית בנון הנפעלים ;

פירוש ; הדגש החזק הוא הבא א
אחר אחת התנועה והוא מורה על אחר
משמונה דברים כמו שמבאר והולך ;
הא׳ הוא לחסרון נון שרשית כמו הסרי

INTERPRETATIO.

DVæ ſpecies dages ſunt, uidelicet leue & forte. Leue uocatur qđ in capite dictiõis ponitur: ut, In pricipio creauit: & ſimilia. Eodem modo uenit dages poſt ſcheua, ut recordabit̃, recordaberis, & ſimilia. Nõ aũt uenit niſi in bgad Kphath ꝓ ornatu lectionis, et ad innuendũ qđ nõ habere debent raphe: alioquin em̃ quiſpiã cogitaret ſcriptorẽ omiſiſſe raphe, ſi nõ uideret dages. Cæterũ dages forte uenit in omnibus literis ꝑter bgad Kphath, potiſſimũ in ijs, quarũ ſignũ poſui tas ſchækæz nozlim, uolo dicere, quod undecim literæ iſtæ recipiunt dages forte ſed nõ leue: unde & nunquã ueniunt raphatæ, quemadmodum in præcedenti cantico eſt declaratum.

An nõ forte uocabitur tempore quo uenit poſt,
Motionem, nam indicat differentias octo.
Defectum nun radicalis in fine initioq;:
Nun quoq; ſeruile ſic & nun paſſiuum.

INTERPRETATIO.

DAges forte uenire ſolet poſt unam ex motionibns repſentatq; unũ ex octo reb⁹ ut declarat̃ & ſeqt̃. Primo indicat defectũ nun radicalis, ut ſunt defectiua

פא ובן בסות כמו מן נתן נאמר נתת נ
ולחסרון נון שמושית כמו מבית משרת
הראוי מן בית מן שרת ונון הנפעלי כמו
אפקר יפקר וכו' הדגש שבבא מורה על
חסרון נון נפעל הראוי אנפקר ינפקר וכו' :

„ ומורה על ענין כברות הבנין
והיה זה קנין לעיני הפעלים :

השני שמורה על כברות הבנין כמו ב
בבנין פיעל ופועל והתפעל שהם תמיד
רגושי עין הפעל :

„ ישימוהו עלה להורות במלה
עלי אות בת גילה לרמיון הכפולים :

השלישי בשיחיו שתי אותיות רומות ע
על הרוב תחסר האחת ותרגש השנית ל
להורות על אחותה בת גילה לרמיון ג
גזרת הכפולים סבות סבותי וכו' :

„ הלא הא היריעה וגם הא הקריאה
ברגש מובאה ובלב במגלים :

הרביעי כל הי היריעה אחריה רגש כמו
הבית הגדול והקדוש ובן אחר הא הק
הקריאה כמו הקהל הקח אחת חרונ׳

in pepoal. Idem fit in fine huius uerbi, dedit, de quo dicitur, dedisti. Item defectum nun seruilis: ut, de domo, de agro, digna q̄ sic scriberentur, de domo &c. Et nun passiuum: ut uisitabor, uisitabitur, etc̄. ubi dages quod est in pepoal indicat defectum nun passiui, quod sic alioquin scribi deberet: uisitabor &c̄,

Signat quoq; negocium grauitatis in coniugatione:
Et est eius possessio in Ain uerborum.

Secundo dages signat grauitatem coniugationis, nempe Piel, Pual & Hithpael, quæ semper sunt daggessatæ in ainpoal.

Ponūt quoq; ipsum nō sine causa, ut signet ī dictiōe:
Literam consortem, similitudinemq; duplicitatis.

Tertio, quando duæ literæ sunt similes ut in plurimum solet una deficere, & altera daggessari, quo sororis suæ commonea tur cōparisq; similitudine, in ordine duplicatorum: ut, circuisti, circuiui &c̄.

An non est He notificationis & He uocationis:
Cum dages adducitur, sic kaleb in rebus apertis.

Quarto, omne he notificationis seu demonstrationis, habet post se dages: ut, domus ipsa magna & quæ sancta. Idem fit post he uocatiōis: ut, O cœtus, ritus unus:

הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ וְבֵן בְּאוֹתִיּוֹת בַּלֶ״ב הַמּגּ הַמְגַלִּים פֵּירוּשׁ הַמּוֹרִים עַל דָבָר יָדוּעַ כ כְּמוֹ בַּבַּיִת בַּבַּיִת לַבַּיִת תָּמִיד דָגֵשׁ את אַחֲרֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּפֶרֶק הַשִּׁמּוּשִׁים ;

אֱמֶת אוֹת נִסְמֶכֶת לְוָיו הַמְהַפֶּכֶת ״
בְּרָגֵשׁ הוֹלֶכֶת בְּזוּלַת הַמִּבְטְלִים ;

הַחֲמִשִׁי כֹּל אוֹת הַסָּמוּךְ אַחַר וָיו הַהִפּוּךְ הִיא רְגוּשָׁה כְּמוֹ וַיֹּאמֶר וַתֹּאמֶר זוּלַת ת הַמִּפְעָלִים כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר בְּשִׁיר הַשִּׁיעִי ;

שְׁתַּיִם הֵם עִלּוֹת לְפָאֵר הַמִּלּוֹת ״
תְּנוּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת בְּבוֹאָן בִּגְבוּלִים ;

כְּמוֹ בֵּן הוּא מוּבָא בְּאֶמְצַע הַתֵּיבָה ״
בְּאוֹת נָקוּר בִּשְׁוָא לְפָאֵר הַמִּלִּים ;

הַשִּׁשִּׁי הַדָּגֵשׁ הַבָּא לְתִפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה ר וְהוּא בָא בִּשְׁתֵּי אוֹפַנִּים הָאֶחָד בְּשֶׁיָּבוֹא אַחַת מֵהַתְּנוּעוֹת גְדוֹ׳ בִּגְבוּלִים ר״ל בְּהַסּ״ת בְּיִשְׂרָאֵל חָדְלוּ ; הָרִים טָלּוּ ; וְבֵן תַּחַת א אוֹת שְׁוָאִית כְּמוֹ הַצְּפִינוּ עִקְּבוֹת וְרוֹמֵי׳ ;

בִּתְנוּחוֹ שֶׁהוּא תְמוּרַת אוֹת יַהוּא ״
וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁהוּא לְסַפֵּר בַּחֲדָלִים ;

הַשְּׁבִיעִי הַבָּא תְּמוּרַת יַהוּ״א וְקוֹרִין אוֹתוֹ

רגש

O generatio,uos uidete. Sic cũ literis Caleb manifeſtis,hoc eſt, ſignificantibus rem notam:ut,in ipſa domo,quaſi ipſa domus, ad domum ipſam, ſequente eas ſemper dages,ut explicabitur in cap.officiorum.

Vere litera ſubiuncta uau conuerſiuæ
Cum dages ambulat,præter impedimenta.

Quinto,omnis litera,quæ ſequitur poſt uau hippuch,daggeſſatur:ut,Et dixit,& dixiſti: excipiuntur uerba piel, ut declarabitur Can.9.

Duæ ſunt cauſæ ad ornandum uerba:
Motus magni dum ueniunt in terminis.
Et cum adducitur in medio dictionis:
Cum litera ſcheuata ad decorem dictionum.

Sexto, Dages uenit pro ornatu lectionis,idq; in duabus formis: Vna eſt, quando uenit una ex motionibus magnis in terminis,hoc eſt, in fine ſententiæ:ut,In Iſraël ceſſauerunt. Montes fluxerunt. Idem fit ſub litera ſcheuata:ut,Abſcondite greſſus, & ſimilia.

Ponunt deniq; ipſum loco literæ Iehu,
In hiſq; locis ipſum refert omiſſa.

Septimo,Venit dages loco Iehu,legitq;

רגש תמורת הנח כמו קדשה גדלה הר
הראוי קדושה גדולה על משקל מלובה
וכן ופטורי צצים הראוי ציצים ;

„ זכור כי יבא על   מקום תיו התפעל
וגם כן כל פעל   בתיו שרשי משלים ;

השמיני הבא להורות על חסרון תיו הת
התפעל כמו אל תטמאו הראוי התטמאו
וכן כל שרש שלמד הפעל שלו תיו כמו
הברתי השבתי הראוי הברתתי השבתתי
ודומיהם ;

„ יקדם החסרון   ורגש לו אחרון
ולהפך יורה   מלכים הגדולים ;

פירוש ; תמיד הרגש מורה על האות
החסרה לאחריו ולא לפניו אבל התנועו
הגדולות יורו להפך כי תמיד הם מו
מורים על האות שלפניו כמו ארע א
אשב הצרי מורה על היוד שלפניו ;

„ יהי שירי תמיד   לזכר כל תלמיד
ועל ידו צמיד   יהב המשקלים ;

יהב המשקלים פי' יתן והוא בגימטריא
יו במנין בתי משקל זה השיר ;

השיר

pro quiete: ut, sanctitas, magnificentia: digna quidem, sanctitudo, magnitudo, iuxta formam regni. Sic aperturæ florum, pro, germinum.

Recordare quod uenit loco Tau in Hithpael:
Quin & in omni uerbo, in tau radicalem desinente.

Octauo uenit dages ad indicãdum defectum Tau Hipthpael: ut non polluemini, dignum, cõtaminabimini. Sic omnis radix, cui⁹ lamedpoal est tau: ut, excidi, quietaui: digna, succidi, quietaui: & similia.

Præcedit defectus, & sequitur eum dages:
Contrarium docent, magnifici reges.

EXPOSITIO.

SEmper Dages ostendit literam deficere post eam & non ante eam (hoc est, defectus ostendit̃ in litera sequẽte literam deficientẽ.) Sed motiones magnæ indicãt cõtrariũ, qa semp id ostendũt in litera quæ deficiẽtem præcedit: ut, sciam, sedebo: ubi zere representat iod in ea quæ p̃cedit ip̃m.

Sit canticũ meũ semp in memoria discipuli cuiusq;:
Et super utranq; manum suam det hæc metra.

Det hæc metra, interp̃tatio, dabit, qđ in Geometria seu cõputo facit 17. iuxta numerũ uersuũ, quos habet forma huius cantici.

Sextum

הַשִּׁיר הַחֲמִשִּׁי בְּבֵיאוּר קְצָת דִּינֵי הַ
הַשְּׁוָא אֵיךְ הוּא מְשָׁרֵת׃ וְהוּ
מוּרְכָּב מִב׳ תְּנוּעוֹת וְיָתֵד וְד׳ תְּנוּעוֹת׃

„ אֵלֶּה מְלָכִים הָעֲשָׂרָה
הַמּוּלְכִים בַּחֲבָרָה׃
„ חָמֵשׁ מְשָׁרְתוֹת לְחָמֵשׁ
קָטוֹן לְגָדוֹל בַּשּׁוּרָה׃
„ אֶחָד מְשָׁרֵת אֶל כֻּלָּם
וּשְׁמוֹ שְׁוָא וּלְבַד נִבְרָא׃
„ יֵצֵא וְיָבֹא לִפְנֵיהֶם
וּלְאַחֲרֵיהֶם אֶל עֶזְרָה׃
„ יָבֹא פְּעָמִים בַּאֲרוּכָּה
גַּם בָּא פְּעָמִים בִּקְצָרָה׃

פֵּירוּשׁ׃ הַמְּלָכִים הָעֲשָׂרָה הֵם עֶשֶׂר הַתּ
הַתְּנוּעוֹת שֶׁהֵם חָמֵשׁ גְּדוֹלוֹת וְה׳ קְטַנּוֹת ו
וְכוּלָּם נִקְרָאִים מְלָכִים אַעַ״פִּי שֶׁהַקְּטַנּוֹת
מְשָׁרְתוֹת לִגְדוֹלוֹת כִּמְבוֹאָר בְּשִׁיר שֵׁנִי ו
וְהַשְּׁוָא הוּא מְשָׁרֵת לְכֻלָּם וְיָבֹא לִפְנֵי ה
הַתְּנוּעוֹת וּלְאַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ פְּקוֹד פִּקְדוּ׃
וּפֵי׳ בַּאֲרוּכָּה וּבִקְצָרָה שֶׁל פְּעָמִים הוּא נָע
וְלִפְעָמִים נָח כִּמְבוֹאָר בְּשִׁיר ח׳׃

תחתיו

Extum canticum: de explicatione quorũdam iudiciorum ſcheua, quomodo ſeruiat. Cõſtat autẽ duplici motu & iambo & quadruplici motu.

Iſti ſunt reges decem,
Regnantes in ſyllaba.
Quinq; ſeruiunt quinq;,
Minor maiori ut decet.
Vnus eſt miniſter omnium.
Nomine ſcheua, ideo creatus.
Quod exeat & ueniat ante,
Et poſt eos in auxilium.
Venit aliquando longe,
Et quandoq; quidem correpte.

EXPOSITIO.

DEcem reges ſunt decẽ uocalia, quorum quinq; ſunt magna & quinque parua: & uocantur omnia reges, non obſtante quod parua miniſtrent maioribus, ut declaratũ eſt in cantico ſecũdo. Scheua uero miniſtrat omnibus & uenit ante uocalia & poſt ea: ut, uiſita, uiſitate. Expoſitio huius, cum prolixitate & breuitate, quod ſcilicet aliquando ſit mobile & aliquando quieſcens, ut declaratur Cant. 8.

Sub eo

„ תַּחְתָּיו לְעוֹלָם לֹא יָבֹא
נִגּוּן וְטַעַם חַסְבְּרָא ׃
„ גַּם לֹא שְׁנַיִם בִּתְחִלַּת
תֵּיבַת בְּכָל סִפְרֵי מִקְרָא ׃
„ גַּם חוּא בְּסוֹת תֵּיבָה לֹא בָא
רַק עִם בְּגַד כְּפַת בַּתְּרָא ׃
„ אֶבֶן לְבַר קוֹשְׁטְ יֵשְׁטְ וַיֵּשְׁקְ
חֵמָה מְשַׁנִּין חַסִּדְרָא ׃

כָּל זֶה בִּמְעַט מְבוֹאָר וּפִי' עִם בְּגַד כְּפַת ב בַּתְּרָא בְּסוֹת תֵּיבָה כְּמוֹ וַיֵּשְׁב וַיֵּבְךְּ שמ שָׁמְרָתְ אַל תּוֹסַתְ. וְהֵמִיר הֵן רְגוּשִׁין בר בְּרָגֵשׁ קַל חוּץ מִן חַכָּת שֶׁתָּבֹא גב״ רְפוּיָה בְּסוֹת הַתֵּיבָה עִם שְׁוָא וְזֶה בְּשֶׁהִיא לִבְנוּי הַנִּקְבָ' כְּמוֹ יַרְךְ רַגְלֵךְ גַּם כְּשֶׁהִיא שָׁרְשִׁי' כְּמוֹ דַרְךְ הַמֶּלֶךְ גַּלֵּךְ אֲבַל קוֹשְׁטְ יֵשְׁטְ וַיֵּשְׁקְ מְשַׁנִּין הַסֵּדֶר כִּי הֵם בִּשְׁוָא וְאֵינָם מִבְּגַד כְּפַת ׃

„ תֵּיבָת בְּסוֹפָהּ בַּח נִרְאֵת
אֵינוֹ לְפָנָיו בַּר מֶצְרָא ׃
„ בַּיִת יְחִידִי לֹא יִבְנֶת
כִּי אֵין בְּיָדוֹ הַגְּבוּרָה ׃

Sub eo non uenit in æternum
Tonus, & accentus tarditatis.
Nec duo simul à principio
Dictionis, in omnibus Bibliæ libris.
Nec ipsum in fine dictionis unquam uenit,
Nisi cum bgad Kphath finali.
Excipiuntur tamen Kost Iest & Iasck:
Quæ mutant ordinem.

GLOSSA.

TOtũ istud iam ferè clarũ est. Glossa huius, Cũ bgad Kphath finali, in fine dictionis: ut, Et cœpit: Et fleuit: Custodiuisti: Non addes. Et semper daggessantur cũ dages leui, excepto Caph, quod quidem etiã sic uenit cum scheua in fine dictionis raphatum, quando est pronomẽ fœmininum: ut, manus tua, pes tuus: Idem fit quãdo est radicalis: ut, uia rex ambulauit. Sed ueritas, extendet, & osculatus est mutant ordinem, quippe quæ scheua habent & nõ sunt de bgad kphath.

Dictio illa cuius finis quiescere uidetur:
Non habet ante se filium angustiæ.
Domum ipsum solum non ædificabit:
Nam non est potentia in manu eius.

Expositio.

פִּירוּשׁ ׃ בְּסוֹפָהּ נַח נִרְאָה כֹּל אוֹת שׁ
שֶׁאֵינָהּ מֵאוֹתִיּוֹת אֱהֱוִי שֶׁהִיא בְּסוֹת הַת
הֲתֵיבָה בְּלִי נִקּוּד כְּמוֹ רֵישׁ שֶׁל שָׁמַר ל
לָמַר שֶׁל אָבַל וְלֹא יָבֹא לְעוֹלָם שְׁוָא לִפְ
לִפְנֵיהֶם וּפֵי' בַּר מִצְרָא שֶׁבֵּן מִלְּשׁוֹן רז״ל
וּפֵי' בַּיִת יְחִידִי לֹא יִבָּנֶה שֶׁלֹּא יָבוֹא מִמֶּנּוּ
מִלָּה כִּי מִשְּׁאַר הַתְּנוּעוֹת נוּכַל לַעֲשׂוֹת מ
מִלָּה כְּמוֹ כִּי גַם אַךְ אָז כֹּל וְדוֹמֵיהֶן ׃

„ יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִין
זַיִ— עֲשׂוֹ עִמּוֹ חֶבְרָא ׃
„ קָמֵץ וּפַתַּח גַּם סָגוֹל
עִמָּם יְהִי חָטֵף בִּקְרָא ׃
„ בַּתֵּר זְעֵיר לִי וַאֲחַוֶּךָ
כִּי עוֹר לְכָל אֶחָד שִׁירָה ׃

כֹּל זֶה מְבוֹאָר וְדִינֵי הַחָטֵף קָמֵץ וְחַפַּ׳ ו
וְחַ' סָגוֹל יִתְבָּאֵר כֹּל אֶחָד בְּשִׁיר מְיוּחָד לוֹ׳ ׃

הַשִּׁיר הַשְּׁבִיעִי בְּבִיאוּר קְרִיאַת ה
הַשְּׁוָא אֵיךְ הוּא נוֹטֶה לשׁ
לִשְׁלֹשָׁה פָּנִים ׃ וְהוּא שִׁיר מוּרְכָּב מִיָּתֵר

ואַרבע

EXPOSITIO.

IN fine suo quiescens uidetur: Quæcunque litera, de literis æheui nõ existens, si ueniat in fine dictionis absq; puncto, ut est res de schamar, lamed de achal, non uenit in æternum scheua ante eam. Interpretatio: filiũ angustiæ: quod sic est de lingua seu uocabulis magistrorum nostrorum bonæ memoriæ. Item glossa: domũ ipsum solum non ædificabit: nam non uenit ab ipso scheua solo dictio, sed de alijs motionibus poterimus facere dictionem: ut, quia, etiã, quomodo, tunc, totum, & similia.

Sunt ei tres communicantes:
Et faciunt cum eo societatem.
Kametz & pathah atq; segol:
Cum eis autem hateph denominatur.
Expecta me modicum, & ostendam tibi:
Quia adhuc de singulis est unum carmen.

Totũ istud clarum est. Porrò Iudicia hateph Kamez & hateph pathah & hateph segol, tractabit̃ de quolibet seorsum ĩ ꝓprio (cantico.

Anticũ 7. de explicatione lectionis scheua, quomõ ipsum declinat in tres formas. Cõstat aũt carmẽ ipsum iambo

e & qua

וְאַרְבַּע תְּנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי תְּנוּעוֹת :

„ בְּקוֹל צַהֲלוֹ וָרוֹן   זְמִיר אַעֲנֶה
שְׁוָא בִתְנוּעָתוֹ   לְךָ אֶמְנֶה :

„ בְּשָׁלֹשׁ אוֹפַנִּים   קְרִיאָתוֹ
וּבָהֶם יִתְחַלֵּת   וְיִשְׁתַּנֶּה :

„ בְּעֵת יָבֹא פָּשׁוּט   אֲזַי תָּמִיד
לְפַתַּח גָּדוֹל הוּא   קְצַת פּוֹנֶה :

„ אֲבָל אִם יָבֹא גָ—   עְיָא אֶצְלוֹ
תְּנוּעָתוֹ מַמָּשׁ   אֲזַי קוֹנֶה :

פֵּירוּשׁ ; חַשְׁוָא נִקְרָא בִּשְׁלֹשָׁה אוֹפַנִּים הָאֶחָד הוּא קְרִיאָתוֹ הַפְּשׁוּטָה וְהוּא נוֹטֶה קְצַת לִקְרִיאַת הַפַּתַּח אֲבָל אִם יָבֹא אֵצֶל הַשְּׁוָא גַעְיָא אָז קְרִיאָתוֹ בִּקְרִיאַת הַפַּתַּח מַמָּשׁ כְּמוֹ דְּבַר־בְּלִיַּעַל ה' אֱלֶיךָ וְנָשׁוּבָה קוֹרִין אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵן בְּפַתַּח מַמָּשׁ דַבַר ו

„ וְלִפְנֵי אוֹתִיּוֹת גְּרוֹנִיּוֹת (וְנָשׁוּבָה וְדוֹמֵי' :
קְצַת לִקְרִיאָתָם בְּקוֹל עוֹנֶה :

„ וְעִם גַּעְיָא יָבֹא בְּהַרְחָבָה
בְּאוֹת הַגָּרוֹן אַ— חֲרָיו חוֹנֶה :

הָאוֹפַן הַשֵּׁנִי בְּשֶׁיָּבֹא חַשְׁוָא לִפְנֵי אַחַת מִ
קְרִיאָתוֹ נוֹטֶה בִּקְרִיאַת אוֹתוֹ   הָאוֹת

& quatuor motibus:& rursum iābo & duobus motibus.

In uoce iubilationis & laudis cantabo:
Scheua cum motione sua tibi numerabo.
In tribus formis eius consistit prolatio:
In quibus uariatur & mutatur.
Tempore quo uenit absolute,tunc semper
In pathah magnum ipsum non nihil declinat.
Sed si mugitus uenerit iuxta ipsum:
Motionem suam simpliciter tunc habebit.

EXPOSITIO.

Scheua legitū in triplici forma: una est quod lectio eius absoluta declinat parum ad lectionem pathah. Cæterum si uenerit mugitus iuxta scheua, tūc lectio eius est ut lectio pathah simpliciter:ut,uerbum belial:Domine ad te:& reuertemur: Quæ leguntur ac si simpliciter essent pathata:dafar,uanaschufa,& similia eis

Porrò ante literas gutturales:
Aliquantulum lectioni earum in uoce respondet.
Et cum mugitu uenit late proferendum:
Ac si litera gutturalis post ipsum pausaret.

Forma 2.Quādo scheua uenit ante gutturalē,lectio ei⁹ declinat in lectionē eiusdē

 literæ:

תְאוֹת כְּמוֹ תְּאֵנָה קְרִיאָתוֹ נוֹטֶה קְצָת ב
לְצֵרֵי וּבֵן יְתִי אוֹר קְרִיאַת הַשְׁוָא נוֹטֶה ק
קְצָת לְחִירֶק ׃ אֲבָל עִם הַגַּעְיָא קוֹרִין
אוֹתוֹ כִּקְרִיאַת אוֹת הַגָּרוֹן מַמָּשׁ כְּמוֹ ת
תְּחִי—נַפְשִׁי יְחִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם קוֹרִין או
אוֹתָם תִּיחִי יִחִי וּבֵן רְעוּ אֵיפֹה קוֹרִין אותו
רועו ׃

„ וְאִם לִפְנֵי הַיּוּד — שְׁוָא יָבֹא
אֱלֵי חִירֶק נוֹטֶה — קְצָת מַעֲנֶה ׃
„ אֲבָל אִם אֶצְלוֹ יִ־ — הְיֶה גַעְיָא
בְּבֵירוּר הַחִירֶק — שְׁמַע מִיגִיהַ ׃
„ וְכַאֲשֶׁר בְּיוֹד יִ־ — הְיֶה חִירֶק
שְׁוָא זֶה יֵצֵא מִ־ — כְּלַל חִנֵּה ׃
„ שְׁאָר רִיבֵי גַעְיָא — וְהַמְּהֻגִּים
בְּפֶרֶק הַטְעָמִים — לְךָ אֶשְׁנֶה ׃

הָאוֹפֶן הַשְּׁלִישִׁי כַּאֲשֶׁר יָבֹא שְׁוָא לִפְנֵי י
יוֹד הוּא נוֹטֶה קְצָת לְחִירֶק כְּמוֹ וַיַּעֲקֹב ו
וְיוֹסֵף וְיִרְעוּ בְּכוּלָן קְרִיאַת הַיּוּד נוֹטֶה ל
לְחִירֶק ׃ וְאִם אֵצֶל הַשְּׁוָא גַעְיָא אָז ס
קְרִיאָתוֹ בְּבֵירוּר כִּקְרִיאַת הַחִירֶק כְּמוֹ ב
בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְיִרְעוּ כִּי אֱלֹהִים קוֹרִין
אותו

literæ:ut,ficus: cuius prolatio aliquãtulum in zere declinat. Sic:fiat lux:ubi lectio ipsi/ us ſcheua aliquantulum declinat in hirec. Sed cum mugitu legunt ipſum non ſecus quàm prolationem literæ gutturalis ſimpli citer:ut,uiuet anima mea: Erit nomen eius in æternum: quæ legunt ut tihi ijhi. Sic: Sci tote nunc,legunt ipſum,duhu.

Cum uero ante iod ſcheua uenerit:
Ad hirec declinat nonnihil proferens.
Niſi cum iuxta ipſum mugitus fuerit:
Tunc enim clare hirec ſpeciem audire oportet.
Et quum Iod hirec habuerit:
Scheua tranſgreditur regulam iſtam.
Alia mugitus iudicia & retinacula:
In capitulo accentuum tibi reſerabo.

Forma tertia. Quãdo ſcheua uenit ante Iod, ipſum parũ declinat in hirec:ut,Et Iaæ kob:& Ioſeph:& ſcient. In qbus oĩb⁹ lectio uau declinat ad hirec. Quod ſi iuxta ſche/ ua mugit⁹ fuerit,tũc lectio eius clara erit ut lectio hirec:Exemplum. In manu Moſi & Ahæron:Et ſcient quod deus: Vbi legunt

אותו בִּיַר וְיֵדְעוּ בְּחִירֶק אֲבָל בַּאֲשֶׁר הַיוֹר
נִקוּרָה בְּחִירֶק אָו קְרִיאַת הַשְׁוָא בִּקְרִיאָתוֹ
הַפְּשׁוּטָה כְּמוֹ וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אַעֲפִּי שֶׁת
שֶׁהַשְׁוָא בְּגַעְיָא אֵין קוֹרִין אוֹתוֹ בְּחִירֶק ׃

הַשִׁיר הַשְׁמִינִי בְּבִיאוּר מָתַי נִקְרָא
הַשְׁוָא נַע אוֹ נָח ׃ וְהוּא שִׁיר
מוּרְכָּב מִיָּתֵר וּשְׁתֵּי תְנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי ת
תְנוּעוֹת וְיָתֵד וּתְנוּעָה אַחַת ׃

„ אֲשֶׁר נִקְרָא . מְשָׁרֵת לְ— מְלָכִים
בְּנֵי הֵא לָךְ לְהַנִיעוֹ רְרָבִים ׃

פֵּי׳ ׃ הַשְׁוָא נִקְרָא מְשָׁרֵת לְמְלָכִי׳ כַּמְבוֹאָר
בְּשִׁיר שִׁשִׁי וְאוֹמֵר כִּי בַחֲמִשָּׁה דְרָבִים מ
מְנִיעִים אֶת הַשְׁוָא כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ וּמְבָאֵר ׃

„ לְכָל הַבָּא בְּרֹאשׁ תֵּיבָה וְהוּא בָה
לְעֶסֶר אוֹ לְאַחַר הַ— צְרָכִים ׃

הַדֶּרֶךְ הָרִאשׁוֹן הוּא כָל הַשְׁוָא שֶׁהוּא ב
בְּרֹאשׁ הַתֵּיבָה בֵּין שֶׁהוּא תַחַת אוֹת שׁר
שָׁרְשִׁית אוֹ שִׁמּוּשִׁית הוּא נַע כְּמוֹ וְאִם
שְׁלֹשׁ אֵלֶּה וְרוֹמֵיהֶם ׃

„ וְקַדְמוּהוּ חֲמִשָּׁה הַ— גְּדוֹלִים
וְהֵמָּה אָז בְּמַאֲרִיכִים מְשׁוּבִים ׃

bĳad, uidehu cum hirec. Quãdo uero iod punctatur cum hirec, tũc lectio ſcheua eſt ut lectio ſibi propria: Exemplum: ueĳſraël dilexit: ubi ipſum non legunt cum hirec, quantumlibet ſcheua habeat mugitum.

Ctauum carmen. Declaratur in eo quãdo ſcheua legatur ut mobile uel quieſcens. Et eſt carmen ipſum cõpoſitum ex iambo & duobus motibus: itemq; ex iambo et duobus motibus: & ex iambo motuq; uno.

Quod uocatur ſeruiens regibus:
Fili mi quinq; tibi mouetur modis.

EXPLANATIO.

SCheua uocatur miniſter regum, ut explicatur Cant. ſexto, doceturq; quod quinq; modi faciant mobile ſcheua ipſum, ut clare ſequitur.

semper cum uenit in capite dictionis, & eſt in ea,
Radicalis uel alioquin neceſſaria.

Modus primus eſt, quod omne ſcheua, dictionis caput occupans, ſiue ſit ſub litera radicali ſiue ſeruili, eſt mobile: ut, Et ſi tres illi: & ſimilia.

Dum præcedunt ipſum quinq; magnates:
Et ipſi tunc cum tardantibus protrahuntur.

הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי כְּשֶׁיָּבֹאוּ לְפָנָיו אַחַת מֵחָמֵשׁ
תְּנוּעוֹת גְּדוֹלוֹת כְּמוֹ שָׁמְרוּ שׁוֹמְרִים ו
וַיֵּשְׁבוּ פִּינְחָס יִזְבְּלוּן וְדוֹמֵיהֶן הַשְּׁוָא הוּא
נָע וְהַתְּנוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁלְּפָנָיו נִמְשָׁכִים ב
בְּמַאֲרִיךְ ׃

,, הֲלָכָה זֹאת לְאוֹתִיּוֹת חֲזָקוֹת
וְהוּא תַּחְתָּם לְרִמְיוֹן הַ־נְסִיבִים ׃

הַדֶּרֶךְ הַשְּׁלִישִׁי הַשְּׁוָא שֶׁהוּא תַּחַת אוֹת
רְגוּשָׁה לְרִמְיוֹן הַנְּסִיבִים הַשְּׁוָא שֶׁתַּחַת
הַנּוּן נָע כִּי הִיא רְגוּשָׁה וְכֵן רִבְּרוּ וּס
וְסִפְּרוּ וְדוֹמֵיהֶן ׃

,, וְכֵן דִּין כָּל שְׁוָא שֵׁנִי בְּעֵת בָּא
בְּתוֹךְ תֵּיבָה שְׁנַיִם בָּה סְמוּכִים ׃

הַדֶּרֶךְ הָרְבִיעִי בְּשֶׁיָּבֹאוּ שְׁנֵי שְׁוָאִין בָּא
בְּאֶמְצַע הַתֵּיבָה הָרִאשׁוֹן נָח וְהַשֵּׁנִי נָע ב
בְּמוֹ יִשְׁמְעוּ יִלְמְדוּ וְדוֹמֵיהֶן ׃

,, הַלֹּא בְסוֹף שְׁנֵיהֶם נָח אֲבָל רֹאשׁ
לְעוֹלְמֵי עַד שְׁנַיִם לֹא קְרוּבִים ׃

אֲבָל כְּשֶׁיָּבֹאוּ שְׁנֵי שְׁוָאִין בְּסוֹף הַתֵּיבָה
הֵן שְׁנֵיהֶן נָחִין כְּמוֹ שָׁמַרְתְּ וַיֵּבְךְּ אֲבָל ב
בְּרֹאשׁ הַתֵּיבָה לֹא יָבוֹאוּ לְעוֹלָם שְׁנֵי שׁוּ

שׁוּאִין

Modus ſecundus: Quando uenit ante ipſum una ex quinq; motionibus magnis: ut,cuſtodierunt, cuſtodientes, & ſedebũt, Pinehas,poterũt, & ſimilia:ubi ſcheua mouetur,& motionem magnam, quæ eſt ante ipſum, protrahunt quaſi tardando:

Mos conſimilis eſt literis fortificatis:
Nam eſt ſub eis ad ſimilitudinem principum.

Modus tertius. Scheua quum eſt ſub litera dageſſata, iuxta exemplum hanneſichim, ſcheua ſcilicet ſub nun exiſtente, eſt mobile. Nam nun ipſum daggeſſatur. Sic: locuti ſunt, & numerauerunt, & ſimilia.

Sic eſt iudicium cuiuſq; duplicis ſcheua quãdo uenit,
In medio dictionis:duo in ea coniuncta.

Modus quartus: Quãdo ueniunt duo ſcheuain in medio dictionis,primum quieſcit & ſecundum mouetur:ut,audient diſcent,& ſimilia.

Certe in fine utrunq; quieſcit:ſed caput
In ſecula ſeculorum duo non inuoluunt.

Attamen quando duo ſcheuain ueniunt in fine dictionis, utrunque quieſcit: ut, dixiſti, & flebit. Cæterum in capite dictionis non ueniunt unquam duo

 ſcheuain,

שְׁוָאִין זֶה אַחַר זֶה ׃

„ לְעֵת הוּא בָא בְרֵאשִׁית הַ— רְמוּזוֹת
וְהַנְגִי הוּא אֲשֶׁר מוֹרֶה נְבוּבִים ׃
הַדֶּרֶךְ הַחֲמִשִׁי בְּשֶׁיָבֹאוּ שְׁתֵּי אוֹתִיוֹת רו
רוּמוּזוֹת זוֹ לָזוֹ וְהָרִאשׁוֹנָה אָז הוּא נָע וּמ
וּמִלַּת הִנְנִי מוֹרֶה הַדֶּרֶךְ לִנְבוּבִים ׃

„ וְאַחֲרֵיהֶם לְעוֹלָם אוֹת רְפוּיָה
שְׁתַּיִם עִם שְׁתֵּי הֲמָיָה הֲסָבִים ׃
פֵּירוּשׁ ׃ אַחַר כָּל חֲמֵשׁ מִינֵי שְׁוָאִין הל
הַלָּלוּ יָבֹא לְעוֹלָם רָפֵי הוּץ מִבְּמִלַּת ש
שְׁתַּיִם וּשְׁתֵּי שֶׁהַתָּוִין רְגוּשִׁים אַחַר שְׁוָא
נָע ׃

„ יְפוּצוּן מַעֲ— יְנֵי רִיבָיו וְחָקָיו
בְּתוֹךְ שִׁירִים לְפָנֶיךָ עֲרוּבִים ׃
פֵּירוּשׁ ׃ עוֹד יֵשׁ לִשְׁוָא דִינִים רַבִּים וי
וְיִבוֹאֲרוּ בְּשִׁירִים שֶׁלְּפָנֶיךָ ׃

„ חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי וּלְמוֹד זְמִיר זֶה
מְפָרֵשׁ דִּין מְשָׁרֵת לְ— מְלָכִים ׃

הַשִּׁיר הַתְּשִׁיעִי בְּדִינֵי אוֹתִיוֹת את
אֲחָעָה וְאֵיךְ הֵם מִבַּלְבְּלִים
כָּל הַנִּקּוּד ׃ וְהוּא שִׁיר מוּרְכָּב מִשְּׁתֵּי
תְנוּעוֹת

ſcheuain, unum poſt aliud.
Aliquando ipſum uenit in principio ſimilium:
Et hinneni eſt quod docet errantes.

Modus quintus. Quando ueniunt duæ literæ ſimiles, una poſt aliam, tunc prima cum ſcheua eſt mobilis. Dictio tamen hinneni gerit modum perplexorum.
Poſt ea perpetuo litera raphatur:
Staijm & ſte, ipſa contrarium ſeruant.

EXPOSITIO

Poſt quinqꝫ illas ſpecies ſcheuain, ſequitur ſemper raphe, præterquam in dictione ſtaijm & ſte: in quibus tauin daggeſſantur poſt ſcheua mobile.
Sparguntur fontes iudiciorum eius & legum:
In medio canticorum, quæ ante te ſunt ordinata.

GLOSSA.

Habet ſcheua ipſum adhuc iudicia multa, quæ explicantur in canticis adhuc tibi reſtantibus.
Cõfortare & eſto robuſtus fili mi, & diſce cãticum
Exponens iudiciũ miniſtrantium regibus. (iſtud:

Onum canticum. De iudicijs literarum gutturaliũ, & quomodo cõfundant pũctationis legẽ. Et cõſtat metrũ ipſum duobus motibus

תְּנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי תְּנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי
תְּנוּעוֹת עַל מִשְׁקַל יִגְדַל אֱלֹהִים חַי וְכוּ׳ :

„ אֶקְרָא אֲנִי אַחְעַה מְכָלְבָּלִים
חוֹרְסֵי יְסוֹד נִקּוּר וַחֲבָלָלִים :

„ בִּלְתָּם נְתִיב נִקּוּר וְאָרְחוֹתָיו
מִכָּל דְבַר מִכְשׁוֹל מְסוּקָּלִים :

„ לָחֶם שְׁלֹשָׁה אוֹ־ יָבִים תָּמִיד
אֵין מִי אֲשֶׁר בֵּינָם יְהִי מַשְׁלִים :

„ אָחָר שְׁמוֹ חִירֵק וְלֹא יַקְדִּים
לַעֲזוֹר מְשַׂנְאָיו לַ־ עֲשׂוֹת מִלִּים :

„ סָגוֹל וּפַתַּח יַ־ לְכוּ תַחְתָּיו
לַעֲכוֹר עֲבוֹרָתוֹ · וְלוֹ גֹאֲלִים :

כֹּל זֶה בִּמְעַט מְבוֹאָר וּפֵי׳ אָחָר שְׁמוֹ חִירֵק ר״ל הַשּׁוֹנֵא הָאָחָר שֶׁל אַחְעַ״ה הוּא הַחִירֵק וְהוּא לֹא יַעֲזוֹר לְשׂוֹנְאָיו לַעֲשׂוֹת מִלָּה כִּי בְּמָקוֹם שֶׁיָּבֹא הַחִירֵק תַּחַת שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ יִשְׁמוֹר תִּשְׁמוֹר נִשְׁמוֹר וְכוּ׳ לֹא יָבוֹא כֵּן עִם אוֹתִיּוֹת אַחְעַ״ה רַק יָבֹא בִּמְקוֹמוֹ פַּתַּח אוֹ ־: כְּמוֹ יַחֲמוֹר יַעֲמֹד יֶאֱסֹף תֶּאֱסֹף :

„ שֵׁנִי שְׁוָא נִקְרָא וְלֹא יוֹרֵד
תַּחְתָּם יְתֵרִי רַק בְּמַקְהֵלִים :

motibus & iambo, duob⁹ motibus & iambo & duobus motibus, iuxta formam: magnificetur deus uiuus &c.

Voco ego gutturales confusiuas:
Euertentes fundamentum punctationis & regularũ.
Citra eas est semita punctationis, & uiæ eius:
Sunt ab omni offendiculo repurgatæ.
Habent tres inimicos semper:
Nec est qui inter eas faciat pacem.
Vnius nomen est hirec, qui non præcedit:
Vt auxilietur hostibus suis ad faciendum dictiones.
Sægol & pathah ueniunt pro eo:
Vt seruiant seruitium eius & redimant ipsum.

Totum istud ferè perspicuum est. Glossa: Vnius nomen hirec, hoc est, Vnus hostis gutturalium est hirec, qui non auxiliatur hostibus suis ad cõstitutionem dictionis. Nam in locis ubi hirec sub aliis literis concurrit: ut, custodiet, custodies, custodiemus, &c. non cooperatur literis gutturalibus, sed in locum eius surrogatur uel Pathath uel Sægol: ut, desiderabit, stabit, addet addes.

Secundus, scheua uocatur, nec descendit:
Sub eas solus, nisi cum societatibus.

Vocat

„ קוֹרֵא לְעֶזְרָתוֹ שְׁלֹשׁ רֵעָיו
קָמֵץ וְחַפַּתַח וְחַסְגוֹלִים :

פֵּירוּשׁ : הַשּׁוֹנֵא הַשֵּׁנִי הוּא הַשְּׁוָא הַפ
חַפָּשׁוּט כִּי לֹא יָבֹא תַּחַת אַחְעָה רַק אָחָר
מִשָּׁלֹשׁ רֵעָיו שֶׁהֵם חַקָּמֵץ וְחַפַּתַח וה
וְחַסֶגוֹל עִמּוֹ חוּץ מִבְּשָׁלֹשׁ אוֹפַנִּים יָבוֹא
הַשְּׁוָא פָּשׁוּט כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּשִׁיר אַחַר זֶה :

„ שׂוֹנֵא שְׁלִישִׁי הוּא שְׁמוֹ רָגֵשׁ
מִן גֵּו יְגָרְשׁוּהוּ וּמַבִּילִים :
„ רָצָח כְּמוֹ בֶן רֵישׁ שׂוֹנֵא רָגֵשׁ
הָיוּ לַאֲחְעָחַר וּבוֹ מוֹשְׁלִים :
„ וּמֹגַ־ רְשִׁים אוֹתוֹ וּבָא לָגוּר
בֵּין הַ־ נִקְרִים הָ־ אֲמֻלָּלִים :

פֵּירוּשׁ : הַשּׂוֹנֵא הַשְּׁלִישִׁי הוּא הַדָּגֵשׁ וּב
וּבְזֶה בִּשְׁתַּתְּפָה גַּם בֵּן חָרֵ"שׁ וְסִימָנָם א
אֲחְעָחַר וְחָמֵשׁ אוֹתִיוֹת אֵלֶּה מְגָרְשִׁים ה
הַדָּגֵשׁ מִתּוֹכָם וְהוּא הוֹלֵךְ וְיוֹשֵׁב תַּחַת ה
הַנְּקוּדוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁלִּפְנֵיהֶם כְּמוֹ שה
שֶׁהוֹלֵךְ וּמְבֹאָר :

„ כּוֹ שַׁ־ גְבוֹ יֵשַׁע קְטַנֵּיהֶם
לִמְקוֹם גְּדוֹלִים הֵם אֲזַי עוֹלִים :

Vocat in auxilium suum tres socios suos:
Kametz & pathah unà cum segol.

INTERPRETATIO.

HOstis secundus est scheua simplex, quod nõ uenit sub gutturalibus, nisi unus ex tribus socijs suis, nempe, kamez, pathah & segol fuerit secum: excipiuntur tamen tres modi in quibus scheua simplex uenit sub eas, quemadmodum explicabitur in cantico sequenti.

Inimici tertij nomen est dages:
E medio depellunt ipsum atq; abijciunt.
Placet quod & res hostem habeat dages:
Sunt igitur Ahahar ipsum procul arcentes.
Repudiantq; ipsum & uenit ut habitet,
Inter debilia puncta.

GLOSSA.

HOstis tertius est dages, & in hoc cũ gutturalibus quoq; cõmunicat res litera: unde & signum earum est Ahahar: nam quinq; iste literæ abijciunt à se dages. Porrò dages ipsum obambulat & habitat inter pũcta parua quæ sunt ante se, ut iam sequens declarat.

Eius subleuantur auxilio parua ipsa:
In locum magnorum ipsa tunc ascendunt.

Pathah

„ פתח   יהי קמץ   והחירק
ישוב   אלי צרי   בבפעלים ;
„ קבוץ   לחולם יה—   עלה מעלה
כן יה—   היה נקור   בקלקולים :

פירוש ; התנועות הקטנות יהיו או לת
לתנועות גדולות כי הפתח יהיה קמץ ו
והחירק ישוב לצרי כמו בבנין פעל כמו
מאן ימאן לולי אות הגרון היה חמם ב
בפתח ודגש אחריה כמו פקד יפקד ובן
ברך ברכת לולי חריש היה ברך על מ
משקל פקד ; והקבוץ יש לה למעלה
על ראש האות ונעשה חולם כמו ומו
ומורק ושוטה הראוי ומורק ולא יורד
הדגש תחת ג הנקודות כי יהיו או ר' נק
נקודות ותקולקל התיבה ;

„ עוד יש לאחעה   שאר דינים
יהיו   מבוארים   במשקלים ;

זה מבואר ואינו צריך לפירוש ;

השיר עשירי בבאור כי שוא פשוט
לא יבא תחת אותיות אחעה
רק בא' משלשה אופנים והו' שיר מורכב
במשקל

Pathah erit kamez: & hirec,
Migrat in zere, ut in piel uerbis.
Kibuz in holem ascendit sursum,
Ne forte punctus degeneret in corruptionem.

EXPOSITIO.

Vocalia parua hoc modo erũt motiones magnæ: nã ex pathah fit Kamez, & Hirec redit in Zere: Exempli gratia in coniugat. piel, ut: renuit, recusabit: ubi nisi adesset litera gutturalis, haberet mem pathah, sequereturq́ ipsum dages, ut, recensuit, numerabit. Sic benedixit, benedixisti: nisi adesset res, berech haberet formã picked. Porrò kibuz mutat sursum locũ supra caput literæ facimusq́ ex eo holem: ut, purgatus & lotus: dignum quidem umurac. Non aũt descẽdit dages inter tria puncta, alioquin futura essent quatuor pũcta, qđ confusio esset scripturæ.

Habent adhuc gutturales & iudicia alia:
Quæ exponuntur in ponderationibus.

Clarũ est istud, nec indiget expositione.

Ecimum canticũ declarat quod scheua simplex non ueniat sub literas gutturales nisi in aliquo trium modorum. Componitur

בְּמִשְׁקַל הַשִּׁיר הַשְּׁבִיעִי :

" לְאוֹתִיּוֹת גְּרוֹנִיּוֹת רְאוּיוֹת
חֲטַפִיּוֹת לְבַר בְּחִיּוֹת רְחִיּוֹת :
" וְלֹא יָשׁוּט שְׁוָא פָּשׁוּט בְּרֹאשָׁם
לְעוֹלָמֵי עַד אֲבָל אֶמְצַע מְצוּיוֹת :
" וְלֹא בָאִים וְנִמְצָאִים לְבַר אִם
בְּאַחַת מִ— שְׁלֹשָׁה הַ— רְשׁוּיוֹת :
" וְסִימָן צַח לְךָ תִּקַּח בְּנֶרַח
בְּגִינוּת עֵת בְּרֵאשִׁיתָן חֲנוּיוֹת :

פֵּירוּשׁ ; כִּי אוֹתִיּוֹת אַחְעַ״ה יָבוֹאוּ לְעוֹלָם בְּאֶחָד מֵחֲטוּפִין שֶׁהֵם חֲטַף קָמֵץ וַחֲטַף פַּתַח וַחֲטַף סֶגוֹל לְבַר בְּחִיּוֹת אֵי זֶה רְחִ רְחִיָּה כְּמוֹ שֶׁהוֹלֵךְ וּמְבֹאָר וְאוֹמֵר כִּי בְּ בְּרֹאשׁ הַמִּלָּה לֹא יָבֹא לְעוֹלָם שְׁוָא פָּשׁוּט אֲבָל בְּאֶמְצַע יָבֹא בְּאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה פָּנִים וְסִימָנָם נֶרַ״ח ר״ל נְגִינָה רֶגֶשׁ חִירֶק וּנְגִינָה ר״ל בְּשֶׁתִּהְיֶה הַנְּגִינָה לִפְנֵי אַחְעַ״ה אָז הֵם בִּשְׁוָא פָּשׁוּט כְּמוֹ שֶׁלַּחְנוּ יַרְעְנוּ וּרוּמ וְרוֹמֵיהֶם :

" וְחִירֶק בֵּן בְּעֵת שֶׁבֶן וְאָבֶן.
לְפָנָיו אַךְ בְּאוֹתוֹת שַׁ— מְשִׁיּוֹת :

בְּמוֹ

autem carmen ipsum iuxta mensuram car-
minis septimi.

Literæ gutturales astringuntur,
Ad hateph, nisi quando repulsam patiuntur.
Nec extendit se scheua simplex in fronte earum.
Vnquam, sed cum in medio reperiuntur.
Sed nec sic ueniunt aut inueniuntur, nisi
Cum uno ex tribus licentiatis.
En signum pulchrum accipe tibi in Nædah:
Toni dum in capite earum ponuntur.

EXPLANATIO.

Literæ gutturales semper ueniũt cum raptis pũctis: qualia sunt hatephka-
mez hatephpatha & hatephsægol, nisi quũ repulsam habent, ut clare sequitur. Dico au
tem quod in capite dictionis nõ uenit un-
quam scheua simplex, sed in medio uenit cum uno trium modorum, quorum signũ est nædah, hoc est, musicus accẽtus, dages & hirec. Per musicum accentũ intellige to-
num qui præcedit literas gutturales, quæ in eo casu habent scheua simplex: ut, misi-
mus, cognouimus, & similia.

Sic hirec tempore quo quiescit, utiq;
Ante ipsam, sed sub literis seruilibus.

„ כְּמוֹ יִחְיֶה וְגַם יִחְיֶה וְתִחְיֶה
אֲבַל לֹא כֵן לְאַחַר שׁוֹ־רְשִׁיוֹת :
פֵּירוּשׁ : כַּאֲשֶׁר הַחִירֶק יָבֹא לְפָנָיו ה
תַּחַת אוֹת שִׁמּוּשִׁית אָז יִחְיֶה שְׁוָא פָּשׁוּט
כְּמוֹ יִחְיֶה וְיִחְיֶה וְכוּ' אֲבַל אִם הָאוֹת ש
שָׁרְשִׁית יָבֹא בְּחַטַף כְּמוֹ נֶאֱצוּ בְּהֶשׁוּ ש
שֶׁהֵם בְּחַטַף פַּתָּח :
„ וְרֶגֶשׁ קַל אֲשֶׁר הוּטַל לְאַחֲרָיו
וְאִם אֵינוֹ בְּתוֹךְ בִּלְתִּי רְפוּיוֹת :
„ שְׁלֹשׁ אֵלֶּה קְרָא מָלֵא בְרָחָב
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לְהַחֲיוֹת :
פֵּירוּשׁ : כְּשֶׁיָּבֹא רֶגֶשׁ קַל אַחֲרֵיהֶם אָז
הֵם בִּשְׁוָא פָּשׁוּט כְּמוֹ יַחְפּוֹץ תַּחְבּוֹשׁ ור
וְרוֹמְמֵיהֶם וְכֵן בְּבִלְתִּי רְפוּיוֹת ר״ל בְּאוֹתִיּוֹת
טס״ שַׁקַּץ נוֹזְלִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים רֶגֶשׁ ק
קַל מִכָּל מָקוֹם הֵם יָבֹאוּ לִפְעָמִים בִּשְׁוָא
פָּשׁוּט כְּמוֹ יַחְמוֹר יַחְסוֹר. וְרוֹמְמֵיהֶם וה
וְהִנֵּה שָׁלֹשׁ אֵלֶּה שֶׁסִּימָנָם נר״ח נִמְצָאִים
בְּפָסוּק אֶחָד בִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁנֶּאֱמַר רַק רָחָב ה
הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל־אֲשֶׁר לָהּ כִּי החב
הֶחְבִּיאָה אֶת הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ :

והפרשים

Vt est, erit & etiam uiuet & uiues:
Non autem sic post radicales

EXPOSITIO.

QVando hirec uenit ante gutturalẽ sub litera seruili, tunc scheua manebit purum: ut, erit & uiuet &c. Sed si ea litera fuerit radicalis, uenit cum pũcto rapto: ut, blasphemauerunt, negauerunt: cum hateph pathah.

Et dages leue quum ponitur post se:
Quod si non est in medio irraphabilis.
Tria itaq; hæc legis plene in Rahab:
Quam præcepit Iehoschua uiuicandam.

INTERPRETATIO.

QVando uenit dages leue post eas, tũc habẽt scheua simplex: ut, desiderabit, excutiet, & similia eorũ. Sic etiã in nõ raphabilibus, hoc est, in literis tas schækez nozlim quæ non recipiunt dages leue usquam, & tamen ueniũt aliquãdo cum scheua simplici: ut, concupiscet, deficiet, & similia. Et ecce tria ista, quæ ꝓ signo habẽt nædah, inueniũtur in sententia una, qua in iehoschua (cap. 6.) dicitur: Tantum Rahab meretrix uiuet, ipsa & omnia sua: quia abscondit nuncios quos misimus.

 Differentias

,, וְהַפְרֵשִׁים לְנִרְגָּשִׁים בְּרִבּוּי
וְתַכִּירֵם וְאַל תָּבֹא לְטָעֻיוֹת :
,, הֲלֹא הֵם אֶ׳ מֶצַע בִּשְׁנֵי שְׁוָאִין
בְּמוֹ יַחְפּוֹץ וְיַחְפְּצוּ לְרָאֻיוֹת :
,, וּמִן יַחְמוֹר וְיַחְמְרוּ וְאַת כִּי
לְרָגֵשׁ קַל בְּכָלל בִּלְתִּי רְאוּיוֹת :
,, וְלַחֲטָפִין שְׁנֵי פַתְחִין רְצוּפִין
וְיַעַמְרוּ כְּיַעַלְצוּ גְלוּיוֹת :

פֵּירוּשׁ : בְּ׳ בָּתִּים תַּלָּלוּ נוֹתֵן לְךָ סִימָן שֶׁתַּכִּיר אֵיזֶה הֵם בִּשְׁוָא פָּשׁוּט אוֹ בַּחֲטַף וְאוֹמֵר כִּי אוֹתָם שֶׁיָּבֹאוּ בְּרִבּוּי בִּשְׁנֵי ש שְׁוָאִין הֵם נִגְזָרִים מֵאוֹתָם שֶׁהֵם בִּשְׁוָא פ פָּשׁוּט כְּמוֹ יַחְפְּצוּ וְיַחְמְרוּ נִגְזָרִים מִן יח יַחְפּוֹץ וְיַחְמוֹר שֶׁהֵם בִּשְׁוָא פָּשׁוּט : אֲבָל אוֹתָם שֶׁהֵם בִּשְׁנֵי פְתָחִין בְּרִבּוּיִים כְּמוֹ יע יַעַמְרוּ יַעַלְצוּ הֵם נִגְזָרִים מֵאוֹתָם שֶׁהֵם ב בַּחֲטַף כְּמוֹ יַעֲמוֹר יַעֲלוֹץ :

,, וְיֵשׁ מִלּוֹת מְיוּחָרוֹת וּבָאוֹת
בְּכָל לִשְׁנָא בְּעַר פָּשׁוּט קְנוּיוֹת :
,, בְּלִשְׁנָא חַ׳ עָלְמָה וַ׳ חֲסָיָה
אֲבָל יוֹצְאִין שְׁמֹנֶה בַּ׳ חְסִיוֹת :

Differentias uero daggessatorum in plurali:
Cognosces eas, nec cades in errores.
Vtiq; habent in medio duo scheuain:
Vt à Iahpoz, & affectabunt, per rationes.
Et à Iahmod, & concupiscent, tam & si
Cum dages leui computetur sine ratione.
Ad hatephin autem duo pathain ordinantur:
Et stabunt cum exultauerint captiuatæ.

EXPOSITIO.

IN quatuor istis metris do tibi signum, per quod cognosces utrũ habeant scheua simplex uel punctum raptum. Dico autem quod ea quæ in plurali ueniunt cũ duplici scheua, deriuantur ab his quæ habent simplex scheua: ut, uolent, & concupiscent: quæ deriuantur à uolet & cõcupiscet, quæ simplex habent scheua. Ea autem quibus est duplex pathah in plur. ut, stabunt, exultabunt, deriuantur ab his quæ habent hateph, nempe, stabit, exultabit.

Sunt quoq; dictiones propriæ quæ ueniunt,
Per totam linguam per simplicitatem possessæ.
Vt est uocabulum absconsionis & spei:
Excipiuntur tamen octo in spebus.

פירוש : יש מלות שאחעה בחן לעולם
בשוא פשוט כמו כל לשנא העלמה כמו
ואם העלם יעלימו וכן אמרו במסורת ב
כל לשנא חסיה בשוא כמו אחסה יחסה
וכו חוץ משמונה יוצאים מן הכלל :

„ ויש רבים פעמים כן ולא כן
ובאלה במסורת מנויות :
„ ויש שמות בחטף גם בפשוט
ואין טעם לשמות ע־צמיות :

פירוש : יש מלות שהם לפעמים בש
בשוא פשוט ולפעמים בחטף כמו מע
מעשר מכל בחטף פתח מעשר בני יש
ישראל בשוא פשוט וכן נחשבו עליה ב
בחטף סגול בקש נחשבו לו בשוא פשוט
וכל אלה הם על פי המסורת וכן יש ש
שמות העצם שקצתם בפשוט וקצתם ב
בחטף כמו יעקב אהרן שהם בחטף פ
פתח ונחשון יעזר נעמן אחאב הם בשוא
פשוט ואין טעם לשמות העצמים :

INTERPRETATIO.

SVnt dictiones quædam in quibus gutturales perpetuo habent ſcheua ſimplex, ut eſt uocabulum abſcõſionis: unde, Et ſi cælando, cælauerint: Sic quoq; dicunt in traditione quod omne uocabulum ſpei ſit cũ ſcheua: ut, ſperabo, ſperabit. &c̃. præter octo quæ à regula excipiuntur.

Sunt quoq; multa, quæ nunc ſic nunc aliter habent: Quemadmodum ipſa in maſoreth enumerantur. Et ſunt nomina cum hateph & quædam cum ſcheua: Nec habent rationem nomina propria.

EXPOSITIO.

SVnt dictiones quæ aliquando habent ſcheua ſimplex & aliquando hateph: ut decimæ ab omnibus: cũ hateph pathah. Decimæ filiorum Iſraël: cum ſcheua ſimplici. Et ſic uerſi ſunt ſuper eam: cũ hateph ſægol. Quaſi ſtipula uerſi ſunt ſibi: cũ ſcheua ſimplici. Et om̃ia iſta in declaratione maſoreth. Sic quoq; ſunt nomina ꝓpria, quorũ quædã ſimpliciter, quædã cum hateph ueniũt: ut, Iakob, Aħæron, quæ habẽt hateph pathah. Item Naſchon, Iazor, Naman, Aħab, quæ habent ſcheua ſimplex. Nec eſt ratio de nominibus proprijs.

חֲשִׁירָ חַ״א בְּרִינֵי חֲחַטַת קָמֵץ אֵיךְ
חוּא נֶחֱלַק לִשְׁנֵי מִינִים וּת
וְחוּא שִׁיר מוּרְכָּב מִשְּׁתֵּי תְּנוּעוֹת וי
וְיָתֵר וּשְׁתֵּי תְּנוּעוֹת וּשְׁתֵּי תְּנוּעוֹת וְיָתֵר
וּשְׁתֵּי תְּנוּעוֹת :

״ שִׁירָה בְּנוֹפֶת צוּת אֲטִית בְּחֲחָטוּת
יַמְתִּיק בְּפִי תַּלְמִיד בִּלְשַׁר רְבַשׁ גַּם מָן :
״ חֲנַח שְׁנֵי חֲטַת קָמֵץ לְמִינֵיהֶם
אֶתֵּן לְךָ סִימָן מוּבְחָק בְּרִישׁוּמָן :
״ אֶחָר לְגוֹרָלוֹ תָּמִיד שְׁוָא אֶצְלוֹ
שֵׁנִי שְׁוָא אֵין לוֹ אַךְ חוּא כְּמוֹ אַלְמָן :
״ חוּא בָּא לְאַרְבָּעָה סִבּוֹת וְאוֹפַנִים
זֵכֶר לְסִימָנָם יִתֵּן לְךָ חַשְׁמַן :

פֵּירוּשׁ ; שְׁתֵּי מִינֵי חֲטַת קָמֵץ חֵן הָאֶחָר
חוּא בָּסוּר שְׁוָא אֶצֶל הַקָּמֵץ כָּזֶה ־ׇ וּת
וְהַשֵּׁנִי חוּא קָמֵץ זוּלַת שְׁוָא אֶצְלוֹ וְיֵשׁ ק
קוֹרְאִין לוֹ קָמֵץ חֲטוּת וּבָא כֵּן לְאַרְבַּע סב
סִבּוֹת סִימָנָם חַשְׁמַ״ן פֵּי׳ חוֹ״זֶק שְׁוָ״א מַשָּׂ״ת
נָחֵ״י הָעַיִן כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ וּמְבָאֵר :

״ חָזָק בְּבֹא פַּעַם אַחֲרָיו כְּסוּת טַעַם
דְּגֵמוּת לְחָגָא גַם בְּלוֹ יְרֵי אָמֵן :

פירוש

Ndecimum canticum. De iudicijs hatephkamez, quomodo scilicet diuidatur in duas species. Porrò metrũ ipsum constat duobus motibus & iambo: item duobus motibus & duobus motibus & iambo, atq; duobus motibus.

Carmen cum dulci fauo inundare faciã de hateph.
Dulcescet in ore discipuli ut massa mellis aut mãnæ.
En duæ sunt species hateph kamez:
Dabo tibi signum clarum cum annotatione earum.
Vnum pro sorte sua semper habet scheua ad latus:
Aliud scheua non habet sed est ut uidua.
Ipsum quatuor in causis seu modis uenit:
Pro memoriali in signum tibi Hasman datur.

EXPOSITIO.

DVas species habet hatephKamez: una est quod punctus scheua est iuxta Camez, ut ﬞ: Secũda, est camez absq; adiuncto scheua: qđ quidã uocãt Camez hatuph, hoc est, raptũ. Venit autẽ sic iuxta quatuor cõditiones, quarũ signum est hasman: Glossa: fortitudo, scheua, makaph, quies in ain, quẽadmodũ seqt̃ & exponit̃.

Fortis cum uenit quãdoq; post ipsum in fine accẽtus:
Exemplũ, ad tremorẽ, etiã defecerunt manus artificis.

Declaratio.

פֵּירוּשׁ ׃ חָזָק רוֹצֶה לוֹמַר דָּגֵשׁ בְּשֶׁיָּבֹא לִפְעָמִים אַחַר הַקָּמֵץ וְהַטַּעַם יָבֹא אַחַר הַקָּמֵץ אָז הוּא נִקְרָא קָמֵץ חָטוּף כְּמוֹ לְ לְחָגָּא בָּלוּ תְּפִלּוֹת דָּוִד מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן כֻּלָּם הֵם קָמֵץ חָטוּף אֲבָל אִם הָיָה מאַ מַאֲרִיךְ תַּחַת הַקָּמֵץ הָיָה קָמֵץ גָּדוֹל כְּמוֹ לָמָּה יָמוּת כְּמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר בְּשִׁיר שֵׁנִי ׃

„ וּשְׁוָא אֲשֶׁר הוּא נַח מָשָׁל בְּחָכְמָה קָמֵץ בְּלִי מַאֲרִיךְ יִהְיֶה לְךָ סִימָן ׃

פֵּירוּשׁ ׃ כֹּל קָמֵץ שֶׁאַחֲרָיו שְׁוָא נַח הוּא נִקְרָא קָמֵץ חָטוּף כְּמוֹ חָכְמָה וְכֵן זָכְרָה לִּי אֱלֹהַי וְיִהְיֶה לְךָ סִימָן כְּשֶׁאֵין מַאֲרִיךְ א אֵצֶל הַקָּמֵץ ׃ אֲבָל זָכְרָה יְרוּשָׁלַם הַשְּׁוָא הוּא נָע כִּי יֵשׁ מַאֲרִיךְ אֵצֶל הַקָּמֵץ וְכֵן תִּ תִּמְצָא בְּכֹל סִפְרֵי הָאַשְׁכְּנַזִּים הַמְּרוּיָקִים וְלֹא כֵן בְּסִפְרֵי הַסְּפָרַדִים ׃

„ מַסָּה אֲשֶׁר הוּא בָא עִמּוֹ בְּסוֹף תֵּיבָה כָּל בָּל־וַיִּפְרָץ־כָּם הָיָה לְעֵד נֶאֱמָן ׃

פֵּירוּשׁ ׃ כֹּל קָמֵץ שֶׁבָּא בְּסוֹף הַתֵּיבָה ע עִם מַקָּף הוּא קָמֵץ חָטוּף לָכֵן כֹּל כָּל א אֲשֶׁר לוֹ מַקָּף נִקְרָא קָמֵץ חָטוּף וב

ובשאין

DECLARATIO.

FOrtis, hoc est, dages quũ uenerit aliquãdo post Kamez, & accẽtus quoq; uenerit post Kamez, tunc uocatur kamez hatuph: ut, ad tremorẽ: Defecerũt oratiões Dauid: Opus manuũ artificis: quæ omnia habent kamez hatuph. Quod si fuerit tarditas sub Kamez, manet Kamez magnum, ut explicatum est in Cantico secundo.

Et scheua quod quiescit, pro exemplo sapientiã cape:
Kamez protrahente carens, sit tibi signum.

GLOSSA.

OMne Kamez post quod uenit scheua quiescens, uocat̃ Kamezhatuph: ut sapiẽtia: Memento mei deus: Et erit tibi pro signo si non fuerit iuxta kamez retinaculũ protrahens. At hic, recordata est Hierusalem, scheua est mobile, cum Kamez retineatur. Et sic inuenies in omnibus libris germanicis correctis, Nõ aũt in hispanicis.

Makaph quod uenit cum ipso in fine dictionis:
Omne kol, & diuidet eos, est testis fidelis.

EXPOSITIO.

OMne Kamez in fine dictionis cũ makaph ueniẽs est ⌐ raptũ. Vñ omne kol qđ habet makaph, uocat̃ Camez raptum.

ובשאין לו מסת הוא בהולם כמו כל צ
צפור כל בנת וכן פן יפרץ־ בם חריש ב
בקח בעבור חמסת :

„ נחים בעיניהם בקצת עתיריהם
ישוב בוישב ויו ה־ יכור נטמן :

פירוש : בקצת עתירי מנחי העין ישוב
השורק לקמץ חטות כמו מן ישוב נא
באמר עם ויו החפוך וישב הקמץ הא
האחרון הוא קמץ חטות בעבור שהמלת
מלעיל וכן בלי ויו התחפוך כמו ישב־ ב
נא תשב־ בא הקמץ הוא חטת :

„ ולפי היות חטת קמץ בתוך מנין
עשר תנועות ה־ נסור ובסכומן :

„ בשאר נקדות הוא עובר עבורתו
שרת לאותיות כלן ערי תמן :

„ לא בן במין ראשון כי רק יסורתו
בלבר לאותיות אחעת לחטעימן :

פירוש : לפי שהקמץ החטות הוא בס
בסכום ובחשבון עשר התנועות באשר כ
כתבתי בשיר שני לבן הוא בא תחת כל ה
האותיות ורוקא המין הראשון רוצת

Quod si caruerit makaph, habet holem: ut, omnis auis, omne pennatũ. *Sic* quoq; ne forte disrũpat eos: Res cum Kamez rapto propter makaph.

Quiescentia in Ain, in quibusdam futuris:
Reuertetur sicut et reuersus est, uau radicali abscõso.

EXPOSITIO.

QVædam futura ex quiescentibus in ainpoal, mutant surec in Camez raptum: ut à reuertetur dicitur cum uau conuersiuo, & reuersus est, existẽte Camez ultimo Hatuph: Nam est dictio millel. *Sic* quoq; citra uau conuersiuũ: ut reuertatur quæso, reuertaris q̃so, Camez est hateph.

Est igitur hatephkametz in medio numeri:
Decem uocalium punctorum & in summa eorum.
Cum reliquis punctis ipsum seruitutem suam seruit:
Ministrat literis omnibus per totum.
Non sic in specie prima, cum subiectum eius:
Sint tantum literæ ahah ad bene sonandum eas.

GLOSSA.

OB id qđ Camez hatuph est in summa & numero decem uocalium, ut scripsi Cantico secundo, ideo uenit sub omnibus literis, potissimum species prima,

uolo

דוֹצָה לוֹמַר הַקָּמֵץ חָטוּת שֶׁהוּא זוּלַת ש
שְׁוָא אֲבָל הַמִּין הַשֵּׁנִי ר"ל הֲחַטַף קָמֵץ ש
שֶׁהוּא עִם הַשְּׁוָא לֹא בָא רַק תַּחַת אַחְעַת
לְהַרְחִיב מוֹצָאָן וּלְהַטְעִים אוֹתָם הֵיטֵב ׃

„ גַּם הוּא יְחִירִי לֹא יוּבַל עֲשׂוֹת מִלִּין
אַךְ בְּ— עֲמִיתוֹ יֵשׁ כֹּחַ לְהַשְׁלִימָן ׃
„ לוֹ דִּין שְׁנֵי אֶחָיו פַּתַח וְחַסֶגוֹל
בַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר בְּבְ— לָלָן וּבִמְקוֹמָן ׃

פֵּירוּשׁ ׃ הֲחַטַף קָמֵץ שֶׁהוּא עִם הַשְּׁוָא
לֹא יַעֲשֶׂה מִלָּה יְחִירִי אֲבָל בְּחֶבְרוֹ שֶׁהוּא
הַקָּמֵץ חָטוּת יֵשׁ כֹּחַ לַעֲשׂוֹתָהּ כְּמוֹ בָּל—
תָּם דֶּרֶךְ וְהַכְּלָל כִּי לְחַטַף קָמֵץ שֶׁהִיא
חַקָּמֵץ עִם הַשְּׁוָא יֵשׁ כֹּל דִּינֵי אֶחָיו ש
שֶׁהֵם הֲחַטַף פַּתַח וְחַחַטַף סֶגוֹל כַּאֲשֶׁר י
יִתְבָּאֵר בְּשִׁיר שֶׁאַחַר זֶה ׃

הַשִּׁיר חַ"ב הֲחַטַף פַּתַח וְחַטַף סג
סֶגוֹל וְחַחַטַף קָמֵץ הַנָּסוּר ע
עִם הַשְּׁוָא ׃ וְהוּא שִׁיר מוּרְכָּב מִיָּתֵר ו
וּשְׁתֵּי תְנוּעוֹת וְיָתֵר וּשְׁתֵּי תְנוּעוֹת עַל מ
מִשְׁקַל אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ וְכוּ׳ ׃

uolo dicere, Kamezhatuph quod est absq; scheua: sed species secunda, hoc est, hateph kamez, quod habet scheua, non uenit nisi sub literis gutturalibus, ad dilatãdum prolationem earum, & manifestiorem earum expressionem.

Nec ipsum solum facere potest dictiones:
Sed in socio suo est uirtus constituendi eas.
Est quidem sibi iudicium duorum fratrum suorum pathah & sægol,
Vt declarabo in regulis & locis suis.

GLOSSA.

HAtephKamez, qđ scilicet habet scheua non cõstituit ullam dictionem, sed socio suo, nẽpe Camezhatuph, est uirtus id faciendi: ut, omnis perfecta uia. Regula: Omni hatephkamez (quod est Camez cum scheua) competũt iudicia fratrũ suorum, qui sunt hatephpathah & hateph sægol, ut declarabitur in cantico sequenti.

Anticum 12. hatephpathah, hatephsægol & hatephcamez punctantur cũ scheua. Et constat carmen ipsum iãbo & duobus motibus, & iterũ iambo & duobus motib9 iuxta põderationẽ: Domin9 seculi q rex &c.

» בְּשִׁיר אֶפְתַּח   בְּרִין פַּתַח
וְסֶגוֹל בַּ־   חֲטוּפֵיהֶם :
» וּבֵן שְׁמֶץ   חֲטַת קָמֵץ
וְהֵם כַּאֲשֶׁר   שְׁוָא לָהֶם :
» וְהַנִּסְמַן   בְּאוֹת חַשְׁמַן
כְּבַר כָּלוּ   בְּלֵילֵיהֶם . :
» אֲנִי אֲגַלֶּה   שְׁלֹשׁ אֵלֶּה
בְּרָתֵיהֶם   וְרִינֵיהֶם :

פֵּירוּשׁ : שֶׁמֶץ חֲטַת קָמֵץ חֵלֶק ממ
מִמֶּנּוּ וְהוּא הַקָּמֵץ אֲשֶׁר נָקוּר בִּשְׁוָא א
אֶצְלוֹ כִּי אוֹתוֹ אֲשֶׁר הוּא בִּלְתִּי שְׁוָא ס
סִימָנוֹ חַשְׁמַן כְּבַר בֵּאַרְתִּי כֹּל רִינָיו ב
בְּשִׁיר שֶׁלְּפְנֵי זֶה וּבְכֵן אֲבָאֵר כֹּל של
שְׁלֹשֶׁת מִינֵי חֲטֵפִין שֶׁהֵם חֲטַת ק
קָמֵץ וַחֲטַת פַּתַח וַחֲטַת סֶגוֹל :

מְקוֹמוֹתָם   לְמוֹשְׁבוֹתָם
וְתַחֲנוֹתָם   בְּאַחְעַת הֵם :
וְלֹא תְּאוֹת   אֲלֵיהֶם אוֹת
לְבַר פַּתַח   בִּכְפֵלֵיהֶם :
כְּמוֹ צְלָלֵי   וְגַם גְּלָלֵי
וְרִיבְבוֹת   בְּרוֹמֵיהֶם :

וחגעיא

Carmine aperiam iudicium pathah,
Et ſægol cum hatephin eorum.
Sic quoq; reiectum hatephkamez:
Hæc ſunt quæ ſcheua habent ſecum.
Quæ autem ſignantur in ſigno haſman:
Iam conſummatæ ſunt regulæ eorum.
Tria igitur illa ego reuelabo,
Cum iudicijs & legibus ſuis.

EXPOSITIO.

REiectio hateph kamez,quod ſcilicet diuiſũ eſt ab eo: & eſt Kamez quod pũctatur cum ſcheua ad latus ſuum. Nam illud qđ eſt ſine ſcheua (à quo hoc diſtinguitur) habens pro ſigno haſman,iam explicaui cum omnibus iudicijs ſuis in cantico præcedenti. Nunc uero explanabo omnes tres ſpecies hateph, quæ ſcilicet ſunt hatephKamez & hatephpathah &c̃.

Locus eorum in quo ponantur:
Et manſio eorum in gutturalibus eſt.
Nec congruit ad ea litera ulla:
Niſi pathah in duplicatis.
Vt umbræ,atq; ſtercora,
Et myriades,& ſimilia eis.

„ וְהַגַעְיָא לָךְ רְאָיָה
בְּכָל אֵלֶּה וְרֵעֵיהֶם :
„ בְּהֵא רַעַת בְּנוֹגַעַת
בְּמֵם בִּשְׁוָא וְעֵינֵיהֶם :
„ בְּהַמְדַבְּרִים וְהַמְסַפְּרִים
אֲבָל לֹא בֵן יְחִירֵיהֶם :
„ וְיֵשׁ זָרִים וְנִזְכָּרִים
בְּמַסוֹרֶת פְּרָטֵיהֶם :

פֵּירוּשׁ : עִקַּר מוֹשַׁב הַשְׁלֹשָׁה חֲטִיפִין תַּחַת אֲהְעָ״הּ וְלֹא יָבֹאוּ תַּחַת שְׁאַר אוֹתִיּוֹת לְבַר לִ פְעָמִים יָבֹא חֲטַף פַּתַח תַּחַת בִּלְתִּי הָאוֹתִיּוֹת ר״ל בְּשֶׁשְּׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רוֹמוֹת זוֹ לָזוֹ וְהָרִאשׁוֹנָה בִשְׁוָא מְשִׁימִים פַּתַח א אֶצְלוֹ כְּמוֹ גַּלְלֵי צִלְלֵי וְרִבְבוֹת וְרוֹמְמֵיהֶם רַבִּים וְכֵן בְּשֶׁיָּבֹא גַעְיָא תַּחַת הֵ״י בְּתוּחָה שֶׁלִּפְנֵי מֵם שְׁוָאִית כְּמוֹ הַמְדַבְּרִים הַמ הַמְסַפְּרִים אֲבָל לֹא יָבֹא כֵן בִּלְשׁוֹן יָחִיד כְּמוֹ הַמְדַבֵּר הַמְסַפֵּר וְזֶהוּ מַה שֶּׁאוֹמֵר ב בְּמֵם בִּשְׁוָא וְעֵינֵיהֶם רוֹצֶה לוֹמַר בש בְּשֶׁגַּם עַיִן הַפֹּעַל בִּשְׁוָא :

ויוסף

Mugitus quoq; tibi pro exemplo erit,
In omnibus istis sodalibusq; eorum.
Dum He *demonstratiua accedit,*
Ad mem scheuatum atq; ain.
Vt,ipsi loquentes,& ipsi sepelientes:
At non sic singularia eorum.
Sunt etiam.excepta,& tractantur,
In masoreth particulatim.

INTERPRETATIO.

FVndus in quem ponuntur Hatephin,est sub gutturalibus, nec ueniũt sub alijs literis, nisi quod aliquãdo hateph pathah uenit sub duplicibus literis,uolo dicere, quando duæ litere sunt similes, una mox sequens aliam & prima habet scheua, solent ponere iuxta ipsum pathah:ut, stercora,umbræ, & decem milia, atque similia multa.Idem sentiendum,quando mugitus est sub he pathato præcedente scheuatum mem: ut, loquentes, sepelientes: Id tamen non accidit numero singulari:ut,loquens, enumerans.Et hoc est quod dico:cũ mem habẽte scheua & ain eorum: hoc est,quando ain poal etiam habet scheua.

„ וְיִוָּסֵר בְּרֹאשׁ יָתֵר
בְּעֵת שׁוּרֵק בְּוַוֵּיהֶם ׃
„ כְּמוֹ וְזָהָב וְבֵן וְקָרֵב
וְלֹא בִּבְגַר בְּפָתֵיהֶם ׃
„ וּבִבְרָכָה וְגַם בָּכָה
בְּאוֹכֶל כָּל לְשׁוֹנֵיהֶם ׃

פירוש

יָדוּעַ בִּמְלָאכֶת הַשִּׁיר שֶׁנִּקְרָא יָתֵר כֹּל מִ מִלָּה שֶׁרֹאשָׁהּ שְׁוָא וּתְנוּעָה אַחַת אַחֲרָיו כְּמוֹ שְׁמוֹר· זְכוֹר וְרוֹמֵיהֶם וּבְשֶׁיָּבֹא וָיו בְּ בְּשׁוּרֵק בְּרֹאשָׁם אָז יָבֹא פַּתָּח אֵצֶל הַשְּׁוָא כְּמוֹ וְזָהָב הָאָרֶץ וְקָרֵב לְבוֹ אֲבָל לֹא יָבֹא בֵּן עִם בְּגַר בְּפָת כְּמוֹ וּבְנֵי וּדְבַר וּבְרוּב וְרוֹמֵיהֶם וְכֹל לְשׁוֹן בְּרָכָה כְּשֶׁחַטֵּעַם תַּ תַּחַת הַבֵּית הָרֵישׁ הִיא בְּחַטַּת פַּתָּח כְּמוֹ וַאֲבָרֲכָה וְהִתְבָּרֲכוּ וְרוֹמֵיהֶם ׃ וְכֵן כְּ כֹּל לְשׁוֹן אֲבִילָה כְּשֶׁחַטֵּעַם בְּלַמֵּד הַבֵּת הִיא בְּחַטַּת פַּתָּח כְּמוֹ תֹאכַלְנָה וְרוֹמֵיהֶם וְיֵשׁ שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַכְּלָל כִּמְבוֹאָר בְּמִ בְּמַסּוֹרֶת רַבִּי אַהֲרֹן ב"ע שֶׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל קְרִיאָתוֹ ׃

ולא

Et fundatur in capite iambi:
Tempore quo furec est in uauin eorum.
Vt, & aurum: & sic, & medium:
Non autem in bgad Kphath fit.
In benedictione autem & fletu:
In comestione omnibusq; deriuatis eorum.

GLOSSA.

Constat ex opere uersificatorio quod iambus uocatur omnis dictio quæ à capite habet scheua & motum seu uocem unam post se: ut, custodi, recordare, & similia. Quãdo uero uau cum surec uenit ad caput ipsarũ, tũc pathah quoq; ad scheua accedit: ut, Et aurũ terræ: Et medium cordis eius. At cum literis bgad Kphath nõ ita uenit: ut, Et filij: & uerbũ: & Cherub, atq; similia. Omne etiam uocabulũ benedictionis, quando accentũ habet sub beth, res habet hateph pathah: ut, Et benedixi, & benedicentur, & similia. Sic uocabulum comedendi quando accentum habet in lamed, Caph pũctatur cum hatephpathah: ut, comedent, & similia. Sunt etiam quæ excipiuntur à regula, ut declaratur in masoreth Rabi Ahæron sacerdotis iusti, ut nos nitamur super lectionem eius.

„ וְלֹא נוֹגֵשׁ לְשָׁם רֶגֶשׁ
וְשָׁלוֹם אֵין בְּמַחֲנֵיהֶם ׃
„ וְנִצְרָבִים לְמַאֲרִיכִים
לְהַמְלָכִים שֶׁבֵּינֵיהֶם ׃
„ וְנִרְצָפִים שְׁנֵי חֲטָפִין
בְּלִי נִמְצָא לְמִינֵיהֶם ׃
„ וְגַם הַשְׁוָא בְּכָלָל לֹא בָא
פְּנֵיהֶם אַךְ לְאַחֲרֵיהֶם ׃

פֵּירוּשׁ ׃ לְעוֹלָם לֹא יָבֹא רֶגֶשׁ אַחֲרֵיהֶם לֹא רֶגֶשׁ קַל וְלֹא חָזָק וְתָמִיד צָרִיךְ מא מַאֲרִיךְ שֶׁהוּא מֶתֶג תַּחַת הַמְלָכִים ר״ל הַתְּנוּעוֹת שֶׁלִּפְנֵיהֶם כְּמוֹ יַעֲמוֹד יֶחֱסוֹר י יֶאֱסוֹת וְרוֹמֵיהֶם וְלֹא יָבוֹאוּ שְׁנֵי חֲטָפִין רְצוּפִין זֶה אַחַר זֶה גַם לֹא יָבֹא שְׁוָא פשׁ פָּשׁוּט לֹא לִפְנֵי חָטֵף אַךְ לְאַחֲרֵיהֶם ׃

„ וְלֹא בָאִים וְנִמְצָאִים
בְּנַח נִרְאִים בְּסוֹפֵיהֶם ׃
„ וְהַטְעָמִים בְּלִי קָמִים
לְעוֹלָמִים בִּתְחִתֵיהֶם ׃
„ וְלֹא יִבְשַׁר וְאִי אֶפְשַׁר
עֲשׂוֹת מִלָּה בְּהַר מֵהֶם

וְחוֹרִיגִים

Non appropinquat illuc dages:
Et quies non est ubi ponuntur ipsa.
Coguntur quoq; ad tardantes:
Ad reges quietantes ea.
Item iuncta duo Hatephin:
Non inuenitur in speciebus suis.
Scheua quoq; regulare non uenit,
Ab ante, sed à parte post tantum.

INTERPRETATIO.

NVnquam uenit dages post ista hateph, non dages leue neq; forte: & semper necessaria est mora, quæ est retinaculũ sub regibus, uolo dicere, motionibus seu uocalibus quæ præcedunt ipsa: ut, stabit, deficiet, addet, & similia. Nec ueniunt unquam duo huiusmodi hateph coniuncta, unum sequens aliud. Quinetiam non uenit unquam scheua simplex ante hatephin, sed bene post.

Nec ueniunt aut inueniuntur:
In quiete apparentia in calceq; eorum.
Sed nec accentus eriguntur:
In æternum sub ipsis.
Neq; decet imò impossibile est,
Constituere dictionem cum uno ex eis.

„ וְהַדִּינִים   כְּבַר נִמְנִים
בְּשִׁיר שִׁשִּׁי   . שְׁלָשְׁתֵּיהֶם :

כֹּל זֶה מְבוֹאָר וּכְבַר שְׁלֹשֶׁת הַדִּינִים הַלָּלוּ בְּשִׁיר הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא שִׁיר הַשְּׁוָא הַפָּשׁוּט כִּי דִין אֶחָד לָהֶם בָּזֶה :

הַשִּׁיר הַי״ג בְּבִאוּר הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר יִשָּׁרֵת בָּהֶן הַחֲטַף סֶגוֹל וְלֹא חֲטַף פַּתַח ; וְהוּא שִׁיר מוּרְכָּב מִשְּׁתֵּי תְּנוּעוֹת וְיֶתֶר וּב' תְּנוּעוֹת עִם הַשִּׁיר הַיּ״א רַק שֶׁזֶּהוּ שִׁיר חֲרוּזִי וּשְׁמִי בְּקִרְבּוֹ :

„ אוֹרֶךְ נְתִיב חֲטַף סֶגוֹל   וּמַעֲלָלוֹ
אַיֵּה   מְכוֹן שִׁבְתּוֹ וּמְקוֹם מְנוּחָתוֹ :
„ לָרוֹב בְּפֵא אֲלֶ״ף אוֹתֶךָ   לְמוֹשָׁב לוֹ
מָקוֹר בְּבָלֵב גַם צִוּוּי   בְּאַחֲרוּתוֹ :

פֵּירוּשׁ : עַל הָרוֹב מוֹשַׁב הַחֲטַף סֶגוֹל הוּא בְּבָתֵּי פֵא אָלֶף כְּמוֹ בְּמָקוֹר עִם ב בָּלֵב וְזוּלָתוֹ וְכֵן בְּצִוּוּי לְיָחִיד כְּמוֹ אֱסֹר אֱסוֹת בֶּאֱסוֹת כֶּאֱסוֹת לֶאֱסוֹת וְדוֹמֵיהֶם :

Iudicia autem iam ſunt enumerata,
In cantico ſexto de tribus ipſis.

Totum iſtud clarum eſt, quin & trium ipſorum iudicia iam explicata ſunt in cantico 6. quod tam & ſi ptineat ad ſcheua ſimplex, eſt tamen idem iudicium utrinq;.

Ecimumtertium Canticum. De explicatione locorum in quibus ſeruit hatephſægol & non hatephpathah. Et componiť carmen ipſum ex duobus motibus & iambo, & ex duobus motibus iuxta menſuram cantici 11. niſi quod iſtud canticum eſt rhythmicum & nomen meum intra ipſum.

Docebo te ſemitam hatephſægol & actus eius:
Vbi ſit ſeſſio eius & locus quietis eius.
Plerunq; in pe aleph cupit ſedere:
Infinit. in Caleb, ſic imperat. in ſingul.

EXPOSITIO.

VT in plurimum ſedere ſolet hateph ſægol in quieſcẽtibus pe aleph: ut in infinitiuo cum literis Caleb & alijs ab eis: ſic in impatiuo ſingulari: ut collige, in colligendo, cum colligeret, ad colligendum, & ſimilia.

Iænath

„ יאנת בסגול או הוא בא בפא פעלו
עבר בנפעל גם הפעיל ברגמתו :
„ חיה מקום חירק סגול והוא אצלו
אך אם שוא אחריו הוא י— רחה אותו :

פירוש ; כשהאיתן בסגול פא הפעל בחטף סגול כמו אאסות יאסות וכו' וכן בשאר אותיות הגרון כמו אעמור אעבור ; אבל כשהאיתן בפתח פא הפעל בח בחטף פתח כמו יעמור יעבור ורומ ורומיהם וכן בעוברי נפעל והפעיל ה הוא והנון בסגול להרחיב על אחעה ופא הפעל בחטף סגול כמו נאבל נעבר נחשב וכן ההפעיל האביל האביר אבל אם יבא שוא אחר אות הגרון או ירחה השוא את חטף סגול ויבוא במקומו סגול או ש שוא פשוט כמו נערמו מים נחפכת ל לזרים ובשוא כמו בקש נחפכו לו וכן ב בעתירי הקל ויאשמו ורומיהן :

„ ובהא בנחי העין בהפעילו
עבר בבנויו ומעט בזולתו :

Tzenath cum ſægol, tunc uenit & pepoal eius:
Præteritum paſſiuum, etiam hiphil ad exemplū eius;
Eſt loco hirec ſægol, & eſt iuxta ipſum:
Sed ſi ſcheua poſt ipſum, extrudit illud.

DECLARATIO.

QVando æthan habet ſægol, pepoal habet hatephſægol: ut, addā, addet, &c. Idem in reliquis literis gutturalibus: ut ſtabo, ſeruiam. Sed quādo æthan habet pathah, pepoal quoque habet pathah: ut, ſtabit, tranſibit, & ſimilia. Sic in præteritis niphal & hiphil he & nun habent ſægol, quo dilatatio fiat gutturalibus, & pepoal habet hatephſægol: ut, comeſtus eſt, miniſtratum eſt, computatus eſt. Sic hiphil: cibauit, traduxit. Quod ſi ſcheua ueniat poſt literam gutturalem, excludit ſcheua ipſum hatephſægol, uenitq; loco eius ſægol aut ſcheua ſimplex: ut, Aceruatæ ſunt aquæ: Verſa eſt ad extraneos. Et cum ſcheua, ut: Quaſi ſtipula uerſi ſunt ei. Sic in futuris Kal: Et peccauerunt: & ſimilia,

Et cum he in quieſcentibus ain in hiphil:
Præteritum cum affixis & raro ſine eis.

Expoſitio.

פירוש : גם בחי הפעיל מנחי העי״ן וב בשיבא העבר בבנויו כמו הביאך הבאני וכו׳ ובן השיבני הבינני הציקתני חס חסיתך המיתך המיתו ולפעמים זולת בנוי כמו הטיבות כי חיה הקיצותי כי ה׳ השיבות מחרון ורומיהם מעטים :

„ הנה אמונה גם לשנא אמות כלו
גם שם אשר אלת תבא בראשיתו :
„ לא י׳ — היה בלבר עת בא במשקלו
רומה לפעול או פעיל גזרתו :

כל זה במעט מבואר ופירוש רומה לפ לפעול או פעיל כמו אנוש ארום אויל ורומיהם לבן מלת אשר היא בחטת פת פתח כי איננו ממשקל פעול ופעיל :

„ ובשם אשר ראשו מתחיל אלי ואלו
בן י׳ — היה חטת סגול תנועתו :
„ יצא אבי ואחי כי הם סגולים לו
אבן שמי אליהו בזרותו :

פירוש : אלי ואלו כמו אליעזר אלימלך אלישע אליצור אליהוא ורומיהם : ובן

EXPOSITIO.

Etiam in He Hiphil de quiescentibus in Ain (ponit ∴:) quando uenit præteritum cum affixis: ut, adduxit te, adduxit me, &c. Sic reduxit me, parauit me, afflixisti me, incitauit te, interfecit te, occidit eũ: & aliquando absq; affixione: ut, Benefecisti quia fuit: Euigilaui quia dominus: Auertisti à furore: & similia pauca.

Ecce ueritas etiam uocabulum uere totum:
Etiam nomen in cuius initio uenit aleph.
Non erit nisi dum uenit in forma sua,
Similis pæol uel pæil punctatio eius.

Totum istud ferè clarum est. Glossa huius: Similis pæol uel pæil: ut, homo, Aedomæ⁹, stult⁹, et similia. Idcirco dictio æscher habet hatephpathah, quia non est de forma seu põdere pæol uel pęil, licet ab aleph incipiat.

Et in nomine cuius caput incipit ab æli uel ælo:
Sic erit hatephsægol punctatio eius.
Excipitur æfi & æhi quia sunt appropriata sibi.
Vtiq; nomen meum Elijahu extraneum eis.

INTERPRETATIO.

AEli & ælo: ut, Aeliæzer, Aelimælæch Aelisæus, Aelizur, ælihu, & similia.

Sic

וְבֵן בְּחוֹלֶם אֱלוֹ כְּמוֹ אֱלוֹהַ אֱלֹהִים אֱלֹהָיו אֱלוֹהֶיךָ וְכוּ׳ כּוּלָּם בְּחֹ״ס אֲבַל הַמַּתְחִילִים אֲבִי וַאֲחִי כְּמוֹ אֲבִימֶלֶךְ אֲבִיגְדוֹר אֲבִינָדָב וְרוֹמֵיהֶם וְכֵן אֲחִיטוּב אֲחִירַע אֲחִימֶלֶךְ אֲחִינוֹעַם כּוּלָּם בְּחַטַּת פַּתַּח חוּץ מִשְּׁמִי אֵלִיָּהוּ הוּא זָר וְיוֹצֵא מִן הַכְּלָל כִּי הוּא בְּצֵרֵי וְהָיָה רָאוּי לִהְיוֹת בַּחֲטַת סֶגוֹל אֱלִיָּהוּ :

„ בָּחוּר הֲלֹא תִּרְאֶה שִׁיר זֶה וּמַעֲלָלוֹ
כִּי שִׁיר חֲרוּזִי הוּא עָשָׂה בְּתַבְנִיתוֹ :

פֵּירוּשׁ : הַמְשׁוֹרְרִים קָרְאוּ לְשִׁיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָרוּז מְיוּחָד בְּסוֹף הַדֶּלֶת וְחָרוּז אַחֵר בְּסוֹף הַסָּגוֹר בְּשִׁיר הַזֶּה שִׁיר חֲרוּזִי :

סליק פרק שירה :

Sic cum holē ælo: ut, Deus, dīj, deus eius, &c. Quæ omnia habent hatephſægol. Sed incipiētia ab æbi & æhi, ut: Abimælæch, Abigadur, Abinadab, & eis ſimilia: Sic, Ahitob, Ahira, Ahimælæch, Ahinoam: omnia cum hatephpatah, excepto nomine meo Elījahu, quod extraneum eſt, & excipitur à regula, quia habet zere, tam & ſi hateph ſægol habere deberet, Aelījahu.

Iuuenis an non uides canticum hoc & artem eius. Nam carmen rhythmicum eſt, corformitate factum.

EXPOSITIO.

Modulatores carminum uocant id ſchir quod habet proprium rhythmum in fine ſemiuerſus, & rhythmum aliū in fine totius uerſus, ut eſt carmen iſtud, carmen per rhythmum diſpoſitum.

FINIT CAPITVLVM CANTICI.

פרק המינים

אמר אליהו המחבר כבר בארתי ב
בספר הבחור
דרך השתנות
נקודות השמו׳
וקריאתם בכלל ולא הבדלתי בין הש
השמות למיניהם לפי שדרך אחר לכל
המינים בהשתנות נקדתם לכן באתי בפ
בפרק הזה להודיעך מספר מיני השמות
ולא עלתה הסכמה מוחלטת בין המ
המדקדקים במספרם כי יש מי שמיקל
יותר מדאי ויש מי שמחמיר יותר מדאי
ובאתי אני והעמדתים על שלש עשרה
כי הם עקרי מיני השמות כאשר אבאר
: המין הראשון שם העצם ; השני ש
שם הפעל ; השלישי שם דבר ; הרביעי
שם התאר ; ה״ שם מתגבר ; ו׳ שם מצטרת
ז׳ שם המוקרה ; ח׳ שם היחס ; ט׳ שם הכלל
י׳ שם המין ; יא׳ שם נגררת ; יב׳ שם משתת
: יג׳ שם המספר ; ועתה אבארם אחד אחד :
המין

PRAEFATIO.

Icit Elias autor. Iam explicaui in libro electo modũ mutandi puncta nominum atq; lectionem eorum in cõmuni, non distinguẽdo inter nomina iuxta species suas, ob id qđ unus sit modus omnibus speciebus in mutandis punctis. Venio igitur in cap. isto ut ostendam tibi numerũ specierum quæ sunt in nominibus, tam & si inter grammaticos nõ conueniat de numero earum, statuendo summam aliquam certam & absolutam. Nam sunt qui plus æquo extenuãt, & rursus alij qui plus debito exaggerant. Accessi igitur ego, & posui eas ad numerum 13. quæ sunt distinctæ species nominum, quemadmodum declarabo. Prima species, nomẽ propriũ. Secunda, nomen uerbale. Tertia, nomen rei. Quarta, nomen formæ. Quinta, nomẽ se fortificans. Sexta, nomẽ relatiuũ. Sept. nomẽ accidẽtale. Octaua, nomẽ gentile. Nona, nomẽ cõmune. Decima, nomẽ specificũ. Vndec. nomẽ synonymũ. Duod. nomẽ æquiuocum. Decimũter. nomẽ numerale. Nunc itaq; explicabo ea sigillatim.

המין הראשון

שם העצם

וְהוּא הַנּוֹפֵל עַל מ
פְּרָטֵי הַמִּין הא
הָאֲנוּשִׁיי אִם זָכָר אִם נְקֵבָה כְּמוֹ מֹשֶׁה ו
וְאַהֲרוֹן וּמִרְיָם וְרוֹמֵיהֶם וּבִכְלַל זֶה שמו
שְׁמוֹת הֶעָרוֹת וְהָאֲרָצוֹת וְהֶהָרִים והנ
וְהַנְּהָרוֹת וְהַיַּמִּים וְהַמִּדְבָּרוֹת וְרוֹמֵיהֶם כ
כְּמוֹ עִיר צִיּוֹן אֶרֶץ צָרְפַת הַר סִינַי נְהַר פ
פְּרָת יָם כִּנֶּרֶת מִדְבַּר פָּארָן וְרוֹמֵיהֶם ׃
וְדַע כִּי בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים נִבְדַּל שֵׁם הָעֶצֶם
מִשְּׁאָר מִינֵי הַשֵּׁמוֹת וְסִימָנָם סר״בי פר
פֵּירוּשׁ סְמִיכוּת רִבּוּי כִּנּוּי יְדִיעָה ׃ סמ
סְמִיכוּת רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁלֹּא יִסָּמֵךְ לְאַחֵר
כְּמוֹ שֶׁתֹּאמַר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לֹא תּוּכַל ל
לוֹמַר מֹשֶׁה מִצְרַיִם ׃ רִבּוּי רוֹצֶה לוֹמַר
שֶׁלֹּא יִתְרַבֵּי לוֹמַר אַבְרָהָמִים יִצְחָקִים ו
וְרוֹמֵיהֶם ׃ כִּנּוּי רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁלֹּא יָבֹא
בּוֹ כִּנּוּי לוֹמַר אַבְרָהָמְךָ יִצְחָקְךָ ורו
וְרוֹמֵיהֶם ׃ יְדִיעָה פֵּירוּשׁ שֶׁלֹּא ת
תָּבֹא בּוֹ הֵא הַיְדִיעָה לוֹמַר הָאַבְרָהָם ה
הַמֹּשֶׁה וְרוֹמֵיהֶם ׃

SPECIES PRIMA.

NOmen per se seu propriũ, & est qđ cadit in indiuidua speciei humanæ, siue sit masculus siue fœmina: ut, Moschæ, Aharon et Miriam, & similia. Et cõprehenduntur hic nomina ciuitatum, terrarum, montium fluuiorum, marium, solitudinũ, & similium: ut ciuitas Sion, terra Galilææ, mons Sinai, fluuius Eufratis, mare Cinæræth, solitudo Pharan, & similia. Et nota quod in quatuor rebus distinguit̃ seu differt nomẽ proprium à reliquis nominum speciebus, & signum earum est Sarchi: expositio: constructio, pluralitas, affixio, demonstratio. Cõstructio, uolo dicere, quod non habet regimen cũ alio nomine: ut, dices quidem, Rex Aegypti, non autẽ poteris dicere, Mosches ægypti. Pluralitas, hoc est, non plurificantur, dicendo Abrahamim, ĳzhakim, & similia. Affixio, hoc est, non uenit cum ipso affixum, ut dicere possis, Abraham tuus, ĳzhac tuus, & similia. Demonstratio, hoc est, nõ uenit cum ipso He indicatiuum, ad dicendum ipse Abraam, ipse Mosches, & similia.

וְעוֹד הוּא נִבְדַּל מִשֵּׁם הַתֹּאַר וְשֵׁם הַפּ
הַפּוֹעֵל בְּדָבָר אַחֵר וְהוּא שֶׁלֹּא נִגְזַר מִמ
מִמֶּנּוּ פְּעֻלָּה כִּי מֵאֵלֶּה הַשְּׁנַיִם נִגְזַר פּ
פְּעֻלָּה כְּמוֹ מִן חָכָם שֶׁהוּא שֵׁם תֹּאַר נ
נֹאמַר חָכַמְתָּ חָכַמְתִּי וְכוּלֵי : וּמִן
דָּבָר שֶׁהוּא שֵׁם פֹּעַל נוֹמַר דִּבַּרְתָּ דִּבַּר
דִּבַּרְתִּי וְכוּלֵי וְלֹא נוֹמַר מִן אַבְרָהָם אַב
אַבְרָהַמְתָּ אַבְרָהַמְתִּי וְכוּלֵי :

הַמִּין הַשֵּׁנִי

שֵׁם הַפֹּעַל וְהוּא שֵׁם אֲשֶׁר נ
נִגְזַר מִן פֹּעַל מֵה
כְּמוֹ מִן פָּקַד וְזָכַר נוֹמַר פִּקָּדוֹן זִכָּרוֹן א
אוֹ זֵכֶר וְדוֹמֵיהֶם מֵהַשֵּׁמוֹת : אָכֵן
תֵּדַע כִּי רוֹב שְׁמוֹת הַפּוֹעַל הֵם בְּתוֹסֶפֶת
אַחַת מֵהָאוֹתִיּוֹת הֶאֱמַנְתִּי כְּמוֹ מִן שָׁכַן ר
וְאָבַל נֹאמַר מִשְׁכָּן מַאֲבָל וְדוֹמֵיהֶם כְּמוֹ
שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּסֵפֶר הַבָּחוּר בְּמַאֲמָר שְׁלִישִׁי
בְּעִקָּר י״ב : וְעוֹד תֵּדַע כִּי מִכָּל פֹּעַל נִגְזַר
שֵׁם אֶחָד כִּי לֹא נִמְצָאֵהוּ בַּמִּקְרָא כְּמוֹ ש
שֶׁמָּצִינוּ בַּתַּלְמוּד לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים כְּמ
כְּמוֹ מְצִיאָה מְשִׁיכָה לְקִיחָה מִיתָה :

וְרַבִּים

Differt & adhuc istud à nomine formali & nomine uerbali alia ex re, nempe quod non deriuatur ab ipso operatio quemadmodum ab istis separatur actio quædam: ut à sapiens, quod est nomen uerbale, dicimus sapuisti, sapui, &c̃. Et à uerbo, qđ est nomẽ operationis, dicitur loquutus es, loquutus sum, &c̃. Non autem sic dicitur ab Abraham, Abrahamasti, & reliqua.

SPECIES SECVNDA.

Nomen uerbale, est nomẽ quod deriuatur à uerbo aliquo: ut à cõmendauit & recordatus est, dicitur, depositum, memoriale seu memoria, & similia de nominibus. *Scias* tamen quod multa nomina actionis habent additionem unius literarum hæmanthi: ut de habitauit & comedit dicitur, habitaculum, cibus, & similia, secundũ quod declaraui in libro electo, oratione tertia, elemento duodecimo. *Sci*as præterea quod ab omni uerbo deriuari potest nomen, etiam si in Biblijs ipsum nõ inueniaẽ, iuxta quod inuenimus in Thalmud in centuplo, & millecuplo: Exemplũ: Inuentio, protractio, acceptio, interfectio.

וְרַבִּים עִם הָא נְקֵבָה וּבְמִעַט הֵם נִכְנָסִים
בְּמִין שֵׁם הַמִּקְרֶה כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר בְּמִינָיו
: וּבִכְלַל הַמִּין הַזֶּה הֵם הַשֵּׁמוֹת
אֲשֶׁר נִגְזְרוּ מֵהֶם הַפֹּעַל כְּמוֹ מִן רֶשַׁע ב
בְּאֹמֶר אִם רָשַׁעְתִּי אַלְלַי לִי וּמִן בַּעַר וּב
וְכֶסֶל נֶאֱמַר וּבְאַחַת יִבְעֲרוּ וְיִכְסָלוּ יִרְמְ
יִרְמְיָה י׳ וְרוֹמְמוּתָם : אָכֵן בַּעֲבוּר מ
מִעוּט מְצִיאוּת הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה אֵינָן כְּדַי
לְהִקָּרֵא בְּמִין מְיוּחָד אַךְ עַל שֵׁם אָחִיו ה
הַנִּגְזָר מִן הַפֹּעַל יִקָּרֵא : וְעוֹד מִי יֵלֵךְ
לָנוּ לְבַקֵּשׁ בְּכֹל הַמִּקְרָא לִרְאוֹת אִם נִמ
נִמְצָא מִמֶּנּוּ פֹּעַל אוֹ לֹא וְהַמָּשָׁל כְּמוֹ ע
עַיִן אֹזֶן יַד אֹהֶל קָרְאוּ לָאֵלֶּה שֵׁמוֹת שׁ
שֶׁנִּגְזַר מֵהֶם הַפֹּעַל בַּעֲבוּר שֶׁבָּאִים מֵהֶם
פְּעָלִים בַּמִּקְרָא כְּמוֹ הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם ד
דְּבָרִים לב׳ : וַיֶּאֱהַב אֹהֶן כִּי אִיכה
ג׳ : וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם רֵאשִׁית י״ג :
וּמִי יַגִּיד לָנוּ כָּל אֵלֶּה : לָכֵן גּוּר
נִרְאֶה לִי שֶׁטּוֹב לִקְרֹא אוֹתָם שֵׁם דָּבָר ב
בִּסְתָם כְּמוֹ שֶׁאֲבָאֵר בְּמִין שֶׁאַחַר זֶה כְּדֵי
שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ הַתַּלְמִידִים לִידֵי מְבוּכָה :

ויש

Multa autem eorum habent He fœmini-num,& ferè colliguntur ad ſpeciem nomi-nis accidentalis,ut declarabo in ſpecie ſua. Communiter autem ſpecies iſta habet no-mina unde deriuãtur uerba:ut ab impieta-te dicitur: *Si impius fui, uæ mihi*. Et à fa-tuo & ſtulticia dicit: Et ſemel infatuabun-tur & ſtulteſcent: Ier. 10. & ſimilia. Verum quoniã raro inueniuntur nomina iſta, nõ eſt neceſſe quod ad propriam conuocent ſpeciem:ſed denominabuntur iuxta nomẽ fratris ſui qui naſcitur ex uerbo. Præterea quis ibit nobis ad inueſtigandũ in tota Bi-blia,& ad uidendum utrum inueniatur ab ipſo uerbum nec ne:ut, Oculus,auris, ma-nus, tabernaculum: hæc inquam uocant nomina unde deriuantur uerba, quando-quidem ab eis ueniant uerba in Biblijs: ut, auriſate cœli: Deuterononmij trigeſimoſe cundo. Et manu iecerunt lapidem in me: Thren. tertio. Et tabernaculum fixit uſque ad Sedom: Gen. decimotertio.. Et quis in-dicabit nobis omnia iſta: Propterea uide-tur mihi bonum, ea uocari nomẽ rei in oc culto,ut declarabo in ſpecie ſequenti,ne ſci licet diſcipuli incidant in perplexitatem.

וְיֵשׁ שֵׁמוֹת שֶׁנִּגְזַר מֵהֶם הַפֹּעַל שֶׁהֵם מ
מוֹרִים עַל הֵפֶךְ הַפְּעֻלָּה כְּמוֹ מִן רֶשֶׁן ו
וְרִשְּׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ במדבר ד׳ ׃ וּמִן ס
סָעִיף מְסַעֵף פֻּארָה ישעיה י״א ׃ וּמִן שׁ
שֹׁרֶשׁ תְּבוּאָתִי תְּשָׁרֵשׁ איוב ל״א וְרוֹמֵיהֶם
וְלֹא נִמְצָא כָּזֶה בִּשְׁאָר פְּעָלִים כַּאֲשֶׁר ב
בֵּאַרְתִּי בְּסֵפֶר הַבָּחוּר בְּמַאֲמַ׳ א בְּעִקָּר ט׃

הַמִּין הַשְּׁלִישִׁי

שֵׁם דָּבָר וְהוּא כָּל שֵׁם אֲשֶׁר לֹא נִגְזַר מִמֶּנּוּ פֹּעַל וְגַם ה
הַפֹּעַל לֹא נִגְזַר מִמֶּנּוּ כְּמוֹ אֶרֶץ שָׁמַיִם ע
עֵץ אֶבֶן דֶּשֶׁא יֶרֶק בָּשָׂר יַיִן רֹאשׁ רֶגֶל שׁ
שׁוֹר סוּס וַחֲמוֹר וְאַף כִּי יֵשׁ מְעַטִּים שׁנ
שֶׁנִּגְזַר מֵהֶם הַפֹּעַל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בַּמִּין
שֶׁלְּפְנֵי זֶה מִכָּל מָקוֹם אֵין לָנוּ רְשׁוּת לה
לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אֶלָּא בְּאוֹתָם הַנִּמְצָאִים בַּפָּסוּק
וְלֹא לִבְרוֹאת מִלִּבֵּנוּ פְּעָלִים מֵהַשֵּׁמוֹת א
אֲשֶׁר לֹא נִגְזַר מֵהֶן פֹּעַל בַּפָּסוּק כְּמוֹ שׁ
שֶׁעָשׂוּ קְצָת הַפַּיְיטָנִים וּבְרֹאשָׁם הַקַּלִּירִי
שֶׁהוּא הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת כָּאֵלֶּה בְּפִיּוּטָיו וה
וְהֵם בְּנֶגֶד הַדִּקְדּוּק אבל

Sunt etiã nomina à quibus fiunt uerba ſi/
gnificantia contrarium actionis:ut à cinis:
Et excinerabunt altare. Num.4. Et de ra/
mus:Deramificans ſeu præcidens frondẽ:
Iſa.undecimo.Et de radix: Prouentum me
um eradicet:Iiob trigeſimoprimo,& ſimi/
lia.Nec inuenitur tale quid in reliquis uer/
bis, ut declaraui in libro electo, oratione
prima,elemento nono.

SPECIES TERTIA.

NOmen rei eſt omne nomen quod
nõ deriuatur à uerbo,nec uerbum
deriuatur ab ipſo:ut,terra,cœlum,lignum,
lapis,herba, olus, caro,uinum,caput, pes,
bos, equus & aſinus: tam & ſi paucula ſint
à quibus deriuatur uerbum, ut iam ſcri/
pſi in præcedenti ſpecie. Omnino autem
non licet nobis eis abuti ad uotum, niſi in
ſcriptura inueniantur. Nec fingere nobis
ex corde noſtro licet uerba à quibuſlibet
nominibus, à quibus in ſcriptura non in/
ueniuntur uerba abſtracta,ut quidam poë
tæ fecerunt, præſertim Kalirus,qui in Poë
tria ſua talibus abundat: ſunt enim huiuſ/
modi contra Grammaticam.

אֲבָל יֵשׁ לָנוּ רְשׁוּת לִבְנוֹת מֵהַפְּעָלִים ה
הַנִּגְזָרִים מֵהַשֵּׁמוֹת כָּל הַבִּנְיָן אֲשֶׁר נמ
נִמְצָא בוֹ הַפֹּעַל הַהוּא ׃ וְהַמָּשָׁל מא
מֵאַחַר שֶׁמָּצָאנוּ וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם שֶׁהוּא
מֵהַבִּנְיָן הַקַּל נוּכַל לִבְנוֹת מִמֶּנּוּ כָּל ה
הַבִּנְיָן הַקַּל וְלוֹמַר אָהַל אָהַלְתָּ אָהַלְתִּי ו
וְבוּלֵי ׃ וְכֵן מֵאַחַר שֶׁמָּצָאנוּ מִן ש
שֶׁלֶג תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן תלים ס״ח שֶׁהוּא מ
מִבִּנְיָן הִפְעִיל נוּכַל לִבְנוֹת עָלָיו כָּל בב
בִּנְיָן הִפְעִיל וְלוֹמַר הִשְׁלִיג הִשְׁלַגְתָּ הש
הִשְׁלַגְתִּי וְבוּלֵי ׃ וְכָל זֶה בֵּאַרְתִּי ה
הֵיטֵב בְּסֵפֶר הַבָּחוּר בְּמַאֲמַר שֵׁנִי בְּעִקָּר
יג״ ׃ וְדַע כִּי רוֹב הַמִּין הַזֶּה שֶׁהוּא
שֵׁם דָּבָר לֹא יָבוֹאוּ כִּי אִם בִּלְשׁוֹן יָחִיד ר
וְרַבִּים אֲבָל בִּלְשׁוֹן יְחִידָה וְרַבּוֹת לֹא יב
יָבוֹאוּ כִּי אִם מְתֵי מִסְפָּר כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר ב
בְּפֶרֶק הַמִּדּוֹת ׃

הַמִּין הָרְבִיעִי

שֵׁם תֹּאַר וְהוּא שֵׁם הַנּוֹפֵל עַל ע
עֶצֶם מַה וְהָעֶצֶם הַהוּ
מְתֹאָר מֵאַחַר מֵהַשֵּׁמוֹת הַמִּקְרִיִּים אֲשֶׁר
תּוֹעֵם

Licitum quidem nobis est formare à talibus uerbis, quæ à nominibus deriuata sunt, totam coniugationem in qua inuenitur uerbum illud. Exemplum: Posteaquam inuenimus: Et tentorium fixit usq; Sedomam, quod est de coniugatione Kal, possumus formare ab eo totam coniugationem kal, & dicere: Tentorium fixit, fixistis, fixi, &c. Similiter posteaquam inuenimus à nix: Dealbabit in Salmon psal. 68. quod est de coniugat. hiphil, possumus cõiugare ab eo totam coniugationem hiphil & dicere: Dealbauit, dealbasti, dealbaui, &c. Proinde totum istud bene declaraui in libro electo, oratione secunda, elemento 13. Scias etiam quod multa huius speciei nomina, quæ sunt nomina rerum, non ueniunt nisi singulariter & pluraliter in mas. genere, nõ autem in fœminino genere nisi pauca numero, ut explicabitur in cap. proprietatum.

SPECIES QVARTA.

NOmen formæ est nomẽ cadẽs super aliqd qđ est per se. Et quod est per se denominatˀ ab aliquo nomine accidẽtali, q

discees

תּרֶעם בְּמִין הַשְּׁבִיעִי ׃ וְהַמָּשָׁל מִן רא
רְאוּבֵן שֶׁהוּא שֵׁם עֶצֶם בְּשֶׁהַל עָלָיו מִקְרֵה
הַחָכְמָה. נִקְרָא אָז הָאִישׁ הַהוּא חָכָם וְכֵן
אֶבֶן בְּשֶׁחָל עָלָיו מִקְרֶה הַלַּבְנוּת אוֹ הש
הַשְּׁחֲרוּת נִקְרָא הָאֶבֶן הַהוּא שָׁחוֹר אוֹ ל
לָבָן ׃ וְהַכְּלָל כִּי כָּל שֵׁם תֹּאַר מוּרְכָּב מ
מֵעֶצֶם וּמִמִּקְרֶה וְלֹא יִמָּצֵא עֶצֶם זוּלַת מ
מִקְרֶה וְלֹא מִקְרֶה זוּלַת עֶצֶם ׃ וְדַע כִּי
הַמִּין הַזֶּה שֶׁהוּא שֵׁם תֹּאַר כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא
מֵהֶם בַּפָּסוּק כֻּלָּם נִגְזָרִים מֵהַפְּעָלִים עו
עוֹמְרִים כְּמוֹ חָכָם צַדִּיק רָשָׁע גִּבּוֹר זָקֵן
עָשִׁיר עָנִי גָּדוֹל קָטוֹן וְרוֹמֵיהֶם רַבִּים ׃
אָכֵן מֵהַפְּעָלִים יוֹצְאִים לֹא יָבֹא שֵׁם תֹּאַר
בַּפָּסוּק רַק יַסְפִּיקוּ בְּשֵׁמוֹת הַפּוֹעֲלִים ו
וְהַפְּעוּלִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסֵפֶר הַבָּחוּר ב
בְּמַאֲמַר רִאשׁוֹן בְּעִקָּר חֲמִשִׁי ׃
אַךְ נִמְצָאִים מְעַטִּים רְגוּשִׁים וְנִגְזָרִים מ
מִפְּעָלִים יוֹצְאִים כְּמוֹ גַּנָּב סַלָּח וְכֵן. בד
בְּדִבְרֵי חֲכָמִים ז״ל אַלָּם סַפָּר קַצָּב חַבָּר ו
וְדוֹמֵיהֶם וְעַל הָרוֹב הוֹסִיפוּ נוּן בְּסוֹף ה
התארים

disces in specie septima. Exēplum de Reuben, quod est nomen per se & proprium. Quū incipit in eo esse accidēs sapiētiæ uocatur tunc uir ille sapiens. Sic quū in lapide incœperit esse accidens albedinis uel nigredinis, uocatur lapis ille niger uel albus. Et regulariter omne nomen formale componitur ex substantia & accidente, quandoquidem non inueniatur substantia sine accidente aut accidens sine substantia. Scias etiam quod species ista, quæ est nominis formalis, ubicunq; inuenitur in scripturæ sententijs, semper deriuatur à uerbis absolutis: ut, sapiens, iustus, impius, fortis, senex, diues, pauper, magnus, paruus & similia multa. Porrò à uerbis transitiuis non uenit in Biblia aliquod nomen formale, sed supplentur per nomina utriusque participij, quemadmodum scripsi in libro electo, oratione prima, elemento quinto. Inueniuntur tamē paucula daggessata & deriuata à uerbis transitiuis, ut fur, propicius: sic in uerbis sapientum piæ memoriæ, fortis, scriba, fossarius, collega & similia. Addunt etiam plerunque in fine

formalium

הָתְּאָרִים כְּמוֹ בַּעֲסַן סָלְחַן רַבְרָן גַּוְלַן ת
חַמְוֹסַן וְכֵן נִמְצָא בְּפָסוּק יְרֵי נָשִׁים רח
רַחֲמָנִיּוֹת הַיַּחִיד מִמֶּנּוּ רַחֲמָן אוֹ רַחֲמָנִי ע
עַל מִשְׁקַל אַכְזָרִי וְכֵן נָכְרִי חָפְשִׁי וְרוֹמִי׳
כּוּלָּם בְּיוֹר נָחָה בְסוֹת ׃ וַחֲכָמִים ז״ל
נָהֲגוּ בִּקְצָתָם כְּיוֹר נָעָה כְּמוֹ בַּנְּאַי גַּבְּאַי ז
זַבְּאַי אַכְסַנַּאי עַרְטַלַּאי וְכָמוֹהוּ עַל דַּעַת
רַבִּי יוֹסֵף קִמְחִי מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרַי מש
משלי כ״ט ׃

חַמִּין הַחֲמִשִּׁי

שֵׁם הַמִּתְגַּבֵּר וְהוּא שֵׁם א אֲשֶׁר יִתְגַּבֵּר

בּוֹ אֶחָד מֵהַמִּקְרִיִּים וּמֵרוֹב הִתְגַּבְּרוּתוֹ בוֹ
יִקָּרֵא הָעֶצֶם הַהוּא בְּשֵׁם הַמִּקְרֶה הַהוּא
כְּמוֹ הַיָּרֵחַ נִקְרָא לְבָנָה בַּעֲבוּר רוֹב הֶל
הַלַּבְנוּת אֲשֶׁר תִּתְגַּבֵּר בָּהּ ׃
וְכֵן הַשֶּׁמֶשׁ נִקְרָא חַמָּה בע
בַּעֲבוּר הִתְגַּבְּרוּת הַחוֹם שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ ו
וְכֵן הַזְּכוּכִית נִקְרָא כֵּן בַּעֲבוּר רוֹב זַכּוּתוֹ
׃ וְכֵן אָדָם נִקְרָא כֵּן בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם ׃ אבן

formalium literam nun:ut, furiosus, proptcius, agrestis, spoliator, dissipator: cuiusmodi etiã inuenitur in scriptura: Manus mulierum misericordium: cuius singulare est, miserator uel misericors: iuxta formã, crudelis. Sic alienus, liber, & similia: omnia cũ Iod quiescente in fine. Porrò sapientes bonæ memoriæ consueuerunt quædam eorum scribere cum Iod mobili: ut, ædificator, eleuator, purus, hospes, nudus: & hoc est iuxta opinionẽ rabi Ioseph Kimhi certificantis hominem post me prouerb. 29.

SPECIES QVINTA.

Nomen se fortificans, est nomẽ quod fortificatur in se aliquo uno accidenti: & ob uehementiam seu intensionem qua in se augetur, uocatur substantia ipsa nomine accidentis illius: Exemplum. Luna uocatur Alba uel Candor, propter augmentum candoris qui in ea augescit. Sic sol uocatur calor propter intensionem caliditatis quæ egreditur ab ipso: Et item uitrum sic uocatur propter multitudinem puritatis suæ. Vocatur etiam sic homo ab ipsa humo de qua sumptus est.

אָבֶן כְּלָם בְּגֶרֶר שֵׁם הַתֹּאַר הַמֵּת וְאִם תִּ
תִּקְרָאֵם שֵׁם הַתֹּאַר בִּסְתָם אֵינֶנּוּ רוֹעַ :

חַמִּין הַשִּׁשִּׁי

שֵׁם הַמִּצְטָרֵת וְהוּא שֵׁם אֲשֶׁר לֹא י

יִתָּכֵן מְצִיאָתוֹ בִּלְתִּי הִצְטָרְפוּת אֶל אַחֵר
וְלֹא יִמָּצֵא הָאֶחָד זוּלַת הָאַחֵר כְּמוֹ אָב ו
וּבֵן אַח וְאָחוֹת עֶבֶד וְאָדוֹן וְדוֹמֵיהֶם כֻּלָּם
שֵׁמוֹת מִצְטָרְפִים הֵם כִּי לֹא יִמָּצֵא זֶה זו
זוּלַת זֶה וְאִם תִּקְרָאֵם גַּם כֵּן שֵׁמוֹת הת
הַתֹּאָרִים אֵינוֹ רוֹעַ :

הַמִּין הַשְּׁבִיעִי

שֵׁם הַמּוּקְרֶה וְהוּא כָּל שֵׁם ש שֶׁאֵינוֹ מוּרְגָּשׁ ו

וְאֵין לוֹ מְצִיאוּת חוּץ לַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ חָכְמָה
צְדָקָה בְּרָכָה רַבִּים עִם הֵא הַנְּקֵבָה וְכֻלָּם
נִגְזָרִים מִן הַפֹּעַל וְעַל כֵּן קוֹרְאִים קְצָת ה
הַמְּדַקְדְּקִים לָזֶה הַמִּין שֵׁם הַפְּעֻלָּה כא
כַּאֲשֶׁר בֵּאַרְתִּי בְּבֵאוּרִי לְסֵפֶר מַהֲלַךְ שב
שְׁבִילֵי הַדַּעַת בְּשַׁעַר שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה בְּנֵי ה
הַלָּשׁוֹן : וְיֵשׁ שֵׁמוֹת מִקְרִיִּים שֶׁאֵינָם

Attamē hæc omnia ſunt de definitione nominis formalis: & ſi uocaueris ea nomen formale occultum, non male feceris.

SPECIES SEXTA.

NOmē combinatum ſeu relatiuum, eſt cuius eſſe non ponitur ſine combinatione ſeu relatione ad aliud, nec inuenitur unum ſine alio: ut pater & filius, frater & ſoror, ſeruus & dominus: & ſimilia: omnia iſta nomina ſunt relatiua nec inuenitur unum ſine alio. Quod ſi uocaueris ea etiam nomina formalia, non erit malū.

SPECIES SEPTIMA.

NOmen accidentale eſt quicquid nō ſentitur nec habet exiſtentiam extra animam: ut ſapientia, iuſticia, benedictio: multa eorum habēt He fœmininum, deriuāturq; omnia à uerbo: unde & à quibuſdam Grammaticis uocatur hæc ſpecies nomen uerbale ſeu operationis quemadmodum explicaui in commentarijs meis in librum, Via ſemitarum ſcientiæ, in porta, tres iſti ſunt filij linguæ.
Sunt etiam nomina accidentaria quæ non

נִגְזָרִים מִן הַפְּעָלִים רַק שֶׁמְּשִׁימִין בס
בְּסוֹת הַשֵּׁם וָיו שׁוּרֶק עִם תָּיו כְּמוֹ שַׁח
שַׁחֲרוּת לַבְנוּת תַּזְנוּת יְרִידוּת גַּבְהוּת ור
וְרוֹמֵיהֶם ׃ וְכֵן עַל מִשְׁקַל פַּעֲלִית כְּמוֹ
תַּרְמִית אַחֲרִית תַּחְתִּית וְרוֹמֵיהֶם ׃ וּכְבַר
בֵּאַרְתִּי דֶּרֶךְ רִבּוּיִים בְּסֵפֶר הַבָּחוּר במ
בְּמַאֲמַר שֵׁנִי בְּעִקַּר עֲשִׂירִי ׃

חַמִין הַשְּׁמִינִי

שֵׁם הַיַּחַס וְהוּא שֵׁם לְיַחֵס ת
הָאָדָם עַל אֵיזֶה א
אוּמָּה אוֹ לָשׁוֹן אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט אוֹ
עַל שֵׁם עִירוֹ וְאַרְצוֹ כְּמוֹ יְהוּדִי עִבְרִי יש
יִשְׂרְאֵלִי לוֹעֲזִי רְאוּבֵנִי הַנּוֹבִי יְרוּשַׁלְמִי א
אַשְׁכְּנָזִי וְרוֹמֵיהֶם ׃ וּבִלְשׁוֹן רַבִּים וב
וּבִלְשׁוֹן נְקֵבָה תָּשׁוּב יוֹד הַיַּחַס לִהְיוֹת ב
נָעַת כְּמוֹ עִבְרִיִּים מִצְרִיִּים הֲלֹא כִּבְנֵי כ
כּוּשִׁיִּים וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר עָמוֹס ׃ א
אָכֵן עַל הָרוֹב הִפִּילוּ יוֹד הַיַּחַס וְאָמְרוּ ע
עִבְרִים מִצְרִים פְּלִשְׁתִּים יְהוּדִים ׃ ו
וּבִמְגִילַּת אֶסְתֵּר אַרְבַּעַת כְּתִיבֵי יְהוּדִיִּים
וְקִרְיָין יְהוּדִים עַל פִּי הַמָּסוֹרֶת ׃ וכן

deriuantur à uerbis,sed ponere solent in fine nominis Vau surec cum Tau :ut, nigredo, albedo, fornicatio, dilectio, altitudo, & similia. Sic quoque iuxta formam paalith: ut, fraus, postremum,infimum,& similia. Cæterum iam declaraui modũ pluralitatis eorum in libro electo oratione secunda,elemento decimo.

SPECIES OCTAVA.

NOmen gentile,est nomen prosapiæ hominis cuiuscunq; sit populi, uel linguæ uel familiæ uel tribus:uel nomen ciuitatis suæ & terræ suæ: ut,Iudæus,Hebræus, Iisraëlites,Barbarus, Rubenites,Hænochites,Ierusalmites, Germanus, & similia. Porrò in lingua plurali & in lingua fœm. uertitur Iod gentile in Iod mobile: ut,Hebræi,Aegyptij, Nunquid sicut filij Aethiopum & Philistæorum de Cappadocia : in Amos. Tamen ut in plurimum abijciunt Iod gentile, & dicunt, Hebræi, Aegyptij, Philistæi, Iudæi. Proinde in uolumine Ester quater scribitur Iehudijm & legitur Iehudim iuxta declarationem traditionis.

 Sic

וְבֵן בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה בָּאָה הַיּוֹר נָעָה עִבְרִיָּה
אִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה דברי הימים : א
אֶבֶן עַל הָרוֹב תְּנוּעַת הַיּוֹר וְתָבֹא תָּיו כמו
בִּמְקוֹם הַהֵא כְּמוֹ עִבְרִית מִצְרִית יהוד
יְהוּדִית אֲבָל בִּלְשׁוֹן רַבּוֹת לְעוֹלָם תָּנוּעַ
הַיּוֹר כִּי לֹא כַנָּשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת הָעִבְרִיּוֹת
שְׁמוֹת א׳ :

שֵׁם כְּלָל

הַמִּין הַתְּשִׁיעִי
וְהוּא שֵׁם כּוֹלֵל הַל
תַּחְתָּיו מִינִים הַרְבֵּה
: וְאָמְרוּ הַקַּדְמוֹנִים כִּי שְׁלֹשָׁה הֵ
הֵמָּה שְׁמוֹת הַכְּלָל וְהֵם חַי צוֹמֵחַ רוֹמֵם
: וְהֵם כְּלַל גָּבוֹהַּ לְכָל הַשֵּׁמוֹת :
וְתַחְתֵּיהֶם כְּלָלִים שְׁפָלִים מֵהֶם כִּי חַי הוּא
שֵׁם כְּלַל לְכָל מַה שֶּׁהוּא חַי כְּמוֹ אָדָם
בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף וְרוֹמֵיהֶם ; וְצוֹמֵחַ הוּא
שֵׁם כְּלַל לְכָל מַה שֶּׁהוּא צוֹמֵחַ כְּמוֹ עֵצִים
וַעֲשָׂבִים וְרוֹמֵיהֶם ; וְרוֹמֵם הוּא שֵׁם
כְּלַל לְכָל מִינֵי מַתָּכוֹת כְּמוֹ כֶּסֶף זָהָב בַּרְ
בַּרְזֶל נְחֹשֶׁת בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת ; וְעוֹד תַּחְתֵּיהֶם
פְּרָטִים וְנִקְרָאִים מִינִים וְעַתָּה אֲבָאֲרֵם :

Sic in fœminino genere uenit Iod mobile, Hebræa, uxor sua Iudæa: in Paralip. Quie scit tamen plerunque Iod & uenit Tau loco He: ut, Hebræa, Aegyptia, Iudæa. At in plurali numero semper mouetur Iod: Vnde: Quia non sicut mulieres Aegyptiæ, Hebrææ: Exodi primo.

SPECIES NONA.

NOmen commune, est nomen continens sub se multas species. Et dicunt antiqui quod tria sint nomina uniuersalia, uidelicet uiuens, uirescens, silens seu insensibile. Hæc inquam sunt excelsa uniuersalia ad omnia nomina: & sub ipsis sunt uniuersalia contractiora ipsis. Nam uiuens est commune ad omne id quod uiuit: ut est homo, iumentum, bestia, auis, & similia. Virescens seu uegetabile est nomen uniuersale ad omne id quod germinat: ut, arbores, herbæ, & similia. Cæterum quiescēs est nomen cōmune ad omnes species metallorum, ut sunt argētum, aurum, ferrum, æs, stannum, & plumbum: Sub quibus adhuc particulariora sunt, & uocantur species: de quibus nunc disseram.

המין העשירי

שם המין והוא שם קבוץ פרטים כמו אנשים ונשים צאן ובקר סוסים וחמורים רמש ורגים ׃ ולבאר המין הזה היה צריך אריכות הרבה בהקדמות גדולות ואין זה כוונתי כאן גם אין זה מחוק מלאכתי כי לא פילוסופות אנוכי ולא בן פילוסופות כי מדקדק אנוכי ׃

המין האחד עשר

שם נרדה והוא שם הנופל על דבר שיש לו שמות נבדלים וגדר אחד רוצה לומר שהם שונים במבטא ושוים בפתרון כמו שמש חמה וחרס׃ סכין ומאכלת עצמיר אפיקי נחשה גרמיו במטיל ברזל איוב מא ׃ ערי בשמים וסהרי במרומים איוב ודומיהם רבים ׃ ובבר הסכמתי לחבר בהם פרק אחד ויקרא שמו פרק הנרדפין ׃

המין

SPECIES DECIMA.

NOmen speciei, est nomen collectionis indiuiduorum, ut sunt, uiri, mulieres, oues & boues, equi & asini, reptile & pisces. Ad declaratione uero huius speciei, opus esset longa mora & magnis præfationibus: sed hoc non est hic propositi mei: neque est de foro operis mei. Siquidem non sum philosophus, nec filius philosophi, sed Grammaticus sum.

SPECIES VNDECIMA.

NOmen synonymum, est quod cadit super rem quæ habet plura distincta nomina & definitione unam, hoc est, quæ sunt diuersa in prolatione & eadem in interpretatione: ut, sol, titan, elios: machæra, culter. Ossa eius robora æris: Ossa eius ut malleus ferri: Iiob quadragesimoprimo: Testis meus in cœlis, & cõscius meus in excelsis: in Iiob: & similia multa: de quibus iam mecum cõstitui ædere capitulum unum, cuius nomẽ uocabitur Capitulum synonymorum.

חַמִין הַשְּׁנֵים עָשָׂר

שֵׁם מוּשְׁתָּת וְהוּא הַהִפּוּךְ מִ מִשֵּׁם נִרְדָּת כִּי

הוּא שֵׁם אֶחָד מוֹרֶה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים אוֹ יוֹתֵר רוֹצֶה לוֹמַר שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁהֵם שָׁוִים בְּמִבְטָא וְשׁוֹנִים בְּפִתְרוֹן נִקְרָא כָּל אֶחָד שֵׁם מִשְׁתָּף כְּמוֹ זְקַן בֵּיתוֹ ראשית כ״ד זְקַן אַהֲרֹן תלים קל״ג ׃ וְאִיר יַעֲלֶה ראשית ב׳ וְאִיר נָבוֹן לְצַלְעוֹ איוב ׃ וְנִמְצָא כָּזֶה בִּפְעָלִים כְּמוֹ צֻרַת אוֹרַח שמואל ב׳ אוֹרֶה אֶתְכֶם בְּיַד אֵל וּכְבָר חִבְּרוּ בַּעֲלֵי הַמָּסוֹרֶת אַלְפָא בֵּיתָא מִן תְּרֵין תְּרֵין מִלִּין וְתַרְוַיְהוֹן בִּתְרֵי לִשָּׁנֵי ׃ וְגַם בְּשֵׁמוֹת הַשְׁתָּפִין תְּאַלֶּה חִסְבַּמְתִּי לְהַבֵּר פֶּרֶק וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ פֶּרֶק הַשְׁתָּפִין׃ וּבִכְלַל הַמִּין הַזֶּה שֵׁם מוּשְׁאָל וְהוּא שֵׁם אֲשֶׁר הוּנַח בְּיִחוּד לְהוֹרוֹת עַל דָּבָר אֶחָד ׃ וְהוּנַח עַל דָּבָר אַחֵר בְּהַשְׁאָלָה כְּמוֹ רֹאשׁ הָהָר רַגְלֵי הָהָר לֵב הַשָּׁמַיִם עֵין הַמַּיִם וְדוֹמֵיהֶם ׃

SPECIES DVODECIMA.

NOmen æquiuocum,eſt contrarium nomini ſynonymo: nam eſt nomẽ unum ſignificans res duas uel plures, uolo dicere, duo nomina quæ ſunt æqualia in expreſſione & diuerſa in ſignificatione, quodlibet uocatur æquiuocum: Exemplũ: Senex domus ſuæ: Gen̄. uigeſimoquarto. Barba Aharon:Pſal.110,Et uapor aſcendebat:Geneſis ſecundo,Exitium paratum ad latus eius:in Iiob. Inuenit̃ etiam ſic in uerbis:ut,Ad latus proijciam:primo Reg.20. Docebo uos in manu dei. Porrò magiſtri traditionis iam cõpoſuerunt Alphabetum de ſingulis duobus uocabulis,& utrunque in duabus linguis. Ego quoq; de nominibus iſtis æquiuocis propoſui ædere capitulum,cuius titulus uocabitur capitulũ æquiuocorum. Continetur etiam in hac ſpecie nomẽ accomodatum, quod ſcilicet eſt nomen inſtitutum ad ſignificandum proprie rem unam, & uſurpatur ad rem aliam per accomodationem:ut,caput mõtis, pedes mõtis, cor cœlorum, facies aquarum, & ſimilia.

ı me/ orice tum.

חַמִין הַשְׁלֹשָׁה עָשָׂר

שֵׁם הַמִּסְפָּר

וְהוּא שֵׁם שֶׁאָנוּ מוֹנִין בּוֹ הַד
הַדְּבָרִים כְּמוֹ אֶחָד שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה וְכוּלֵי ׃
וְהִנֵּה לֹא בָּאתִי הֵנָּה לְבָאֵר כָּל דִּינֵי שֵׁם
הַמִּסְפָּר לְפִי שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ בוֹ רוֹב הַמ
הַמְּדַקְדְּקִים כָּל הַצּוֹרֶךְ ׃ אָבֵן אוֹמַר לָךְ
כְּלַל אֶחָד לְבַד שֶׁהוּא חֲבֵרִי לְרֵעֵהוּ ׃
וְזֶהוּ רַע כִּי שֵׁם הַמִּסְפָּר נִבְדַּל מִכָּל שׁ
שְׁאָר מִינֵי הַשֵּׁמוֹת בְּדִין אֶחָד וְזֶה כִּי שׁ
שְׁאָר הַשֵּׁמוֹת כְּשֶׁיָּבֹאוּ בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה עַל
הָרוֹב הֵם בְּהֵא בְסוֹף וְהַזָּכָר אֵין לוֹ הֵא כ
כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר בְּפֶרֶק שֶׁאַחַר זֶה ׃ אֲבָל
שֵׁם הַמִּסְפָּר לְהֵפֶךְ כִּי מִשְּׁלֹשָׁה עַד עֲשׂ
עֲשָׂרָה מִסְפַּר הַזָּכָר הוּא עִם הֵא בְּסוֹף כ
כְּמוֹ שְׁלֹשָׁה אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה וְכֻלָּם ׃
וְהַנְּקֵבָה בְּלֹא הֵא כְּמוֹ שָׁלֹשׁ אַרְבַּע חָמ
חָמֵשׁ שֵׁשׁ שֶׁבַע זוּלַת שְׁמֹנֶה שֶׁיָּבֹא ל
לִשְׁנֵיהֶם בְּהֵא אֲבָל לְזָכָר קָמֵץ לְפָנֶיהָ ו
וְלִנְקֵבָה סֶגוֹל לְפָנֶיהָ כְּמוֹ שְׁמֹנָה יָמִים
שְׁמֹנֶה שָׁנִים תִּשְׁעָה עֲשָׂרָה לִזְכָרִים ת

SPECIES DECIMA TERTIA.

NOmen numerale, eſt nomen quo nos numeramus res: ut, unus, duo, tres, & reliqua. Nō autem ueni huc ut ediſſeram omnia iudicia nominis numeralis, propterea quod multi grammatici iam ſcripſerunt quicquid opus eſt. Attamē dicam tibi tantum regulam unam, quæ neceſſaria eſt ſcitu: & eſt: *Scias* quod nomen numerale diſtinguitur ab omnibus alijs nominum ſpeciebus in uno iudicio, nempe quod reliqua nomina quando ueniunt in fœminino genere plerunque deſinunt in he: maſculinum autem genus non habet he, quemadmodum declarabitur in capitulo ſequēti. *Sed* nomini numerali euenit contrarium. Nam à tribus uſque ad decem numerus maſculinus habet in fine He: ut, tres, quatuor, quinque, &c. & fœmininus eſt abſque he, ut tres, quatuor, quinque, ſex, ſeptem: excipitur octo quod in utroque uenit cū he, tam & ſi in maſculino habeat kamez ante he, & in fœmin. ſægol: ut, octo dies, octo anni. Nouē, decem, ad maſculos,

nouem,

תֵּשַׁע עֶשְׂר לִנְקֵבוֹת ׃ וּמֵעֲשָׂרָה עַד ע
עֶשְׂרִים הוּא לְהֵפֶךְ ׃ הַנְּקֵבוֹת הֵן ב
בְּהֵא וְהַזְּכָרִים בְּלִי הֵא כְּמוֹ אַחַר עָשָׂר יוֹם
אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה חֲמֵשׁ עָשָׂר אֲנָשִׁים ח
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה נָשִׁים ׃ וְכֵן כֻּלָּם ומע
וּמֵעֶשְׂרִים עַד מֵאָה הַמִּסְפָּר הַגָּדוֹל הוּא
בְּסִמָּנֵי רִבּוּי הַזְּכָרִים כְּמוֹ שְׁלֹשִׁים אר
אַרְבָּעִים חֲמִשִּׁים וכו׳ וְרַעְבִּי עֶשְׂרִים הָיָה
רָאוּי לִהְיוֹת עֶשְׂרַיִם שֶׁהוּא שְׁנֵי פְּעָמִים
עֶשֶׂר אֲבָל לְהַשְׁווֹתוֹ לִשְׁאָר הַמִּסְפָּרִים א
אָמְרוּ עֶשְׂרִים וְלֹא עֶשְׂרַיִם ׃ וּמֵאָה ומ
וּמֵאוֹת בְּסִימָנֵי הַנְּקֵבוֹת כְּמוֹ מֵאָה מא
מֵאוֹת וְאֶלֶף וַאֲלָפִים בְּסִמָּנֵי הַזְּכָרִים ור
וְרִבּוֹא בִּלְשׁוֹן זָכָר וּרְבָבוֹת בִּלְשׁוֹן נְקֵבוֹת
׃ וּבְכֻלָּן אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין זְכָרִים לִנְקֵבוֹת
רוֹצֶה לוֹמַר נוּכַל לוֹמַר עֶשְׂרִים אוֹ של
שְׁלֹשִׁים אוֹ אַרְבָּעִים וכו׳ בַּאֲנָשִׁים אוֹ ב
בְּנָשִׁים ׃ וְכֵן מֵאָה וּמֵאוֹת וְאֶלֶף וַאֲלָפִים
וְרִבּוֹא רְבָבוֹת אֲנָשִׁים אוֹ נָשִׁים ׃

סליק פרק המינים

nouem, decem ad fœminas. Sed à decem usq; ad uiginti contrarium fit. Nam fœminina habent he, & masculina sunt sine he: ut, undecimus dies, undecim⁹ annus: quindecim uiri, quindecim mulieres. Præterea omnes isti à uiginti usq; ad centum in maiori numero habent terminationem pluralem masc. ut triginta, quadraginta, quinquaginta, &c̄. Nota etiā quod pro uiginti stare deberet æsraijm, quasi duabus uicibus decem, sed ne dissimilis esset aliis numeris dicitur æsrim & non æsraijm. Item centum & centena habent terminationem fœmininam, ut centum, centena: sed mille & milia habēt signa masculina. Sic decem milia in lingua mascul. & myriades in lingua fœminina. Cæterum in omnibus ipsis nō est differentia inter mas. & fœm. uolo dicere, poterimus dicere uiginti uel triginta uel quadraginta &c̄. pro uiris uel mulieribus. Sic centum & centum, mille & milia, decem milia & myriades uirorum uel mulierum.

FINIT CAPITVLVM SPECIERVM.

פרק המדות

דע כי שלש עשרה מיני חש חשמות הנזכרים בפרק שלפני זה קצתם יבאו ב בלשון יחיד ורבים יחידה ורבות ׃ וקצת מהם יבאו בלשון זכר ל לבד ולא יבאו בלשון נקבה וקצתם יב יבואו בלשון נקבה לבד ולא יבאו בל בלשון זכר ׃ וקצתם יבאו בלשון יחיד ורבים ולא יבאו בלשון יחידה ורבות ו וקצתם לחפך וקצתם יבאו ליחיד בלשון זכר ולרבים בלשון נקבות וקצתם לה לחפך ומהם בשניהם ובאופן זה חלקתים לשלש עשרה חלקים קראתי לכל חלק מאלה מדה הרי לכל חשמות שלש ע עשרה מדות על שם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן ואלו הן ׃

חמדה האחת

בשמות הבאים בלשון יחיד ור ורבים ויחידה ורבות ר

ורובם

CAPITVLVM PROPRIE-TATVM.

Cias qđ tredecim species nominum memoratorũ in capitulo præcedenti, ueniũt quædam ex eis in numero singul. & plurali utriusq; generis. Et quædam ex eis ueniunt in mas.genere tantum & nõ in fœminino. Rursus quædam ueniunt in fœminino tantum & nõ in masculino. Item quædam ueniunt in numero singulari & plurali, idq; in masculino genere & nõ in fœminino: & quædam econtra. Sunt etiam quædam quæ in singulari habent masculinum genus, & in plurali fœmininum, sicut quædam alia in quibus cõtrarium huius inuenitur. Quædam uero utrunque habent. In hunc igitur modum diuisi ea in tredecim partes, uocauiq; singulas eorum partes, proprietates. Habent autem omnia nomina, tredecim proprietates iuxta nomen tredecim proprietatum quibus explicatur lex & sunt istæ.

PROPRIETAS PRIMA.

DE nominibus uenientibus singulariter & pluraliter in utroque genere.

וְדוּבָם שֵׁמוֹת הַתֹּאַר הֵם ׃ כְּמוֹ חָכָם ח
חֲכָמִים חֲכָמָה חֲכָמוֹת עִבְרִי עִבְרִיִּים עב
עִבְרִיָּה עִבְרִיּוֹת אֲבָל מִשְּׁאָר מִינֵי הַשֵּׁמוֹת
נִמְצָאִים מְעַטִּים בְּנָחִים וְלֹא בִשְׁלֵמִים
כְּמוֹ שִׁיר שִׁירִים שִׁירָה שִׁירוֹת אוֹר אוֹ
אוֹרִים אוֹרָה אוֹרוֹת וּבִמְעַט אֵין עוֹד ׃

הַמּוּרָה הַשֵּׁנִית

בַּשֵּׁמוֹת הַבָּאִים בִּלְשׁוֹן זָכָר לִי
לְיָחִיד וְלָרַבִּים וְלֹא ימ
יִמָּצְאוּ בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה כְּלָל כְּמוֹ הֶבֶל חב
חֲבָלִים חֶבֶל חֲבָלִים דָּבָר דְּבָרִים חֵץ חִצִּים
אֵלוּ וְרוֹמֵיהֶם אֵין דִּינָם לָבֹא בִּלְשׁוֹן
נְקֵבָה לְעוֹלָם ׃ אֲבָל הַשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר ב
בָּהֶם רוּחַ חַיִּים אַת עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְצָאוּ
בִלְשׁוֹן נְקֵבָה מִכָּל מָקוֹם נוּכַל לְהָטִיל בְּ
בָּהֶם הֵא בְסוֹפָם וְיִהְיוּ לְשׁוֹן נְקֵבָה כְּמוֹ
סוּס כֶּלֶב חֲזִיר תֹּאמַר סוּסָה כַּלְבָּה חֲזִירָה
אוֹ חֲזֶרֶת וְכֵן כֻּלָּם ׃ וְיֵשׁ קְצָת מְחַיְּיִם
שֶׁלֹּא נָכוֹן בָּהֶם לַעֲשׂוֹת כֵּן רַק תֹּאמַר הז
הַזָּכָר בְּלָשׁוֹן אֶחָד וְהַנְּקֵבָה בְּלָשׁוֹן אַחֵר
כְּמוֹ אָרוֹן עָבָר לֹא תֹאמַר עברת

Hæc inq; ut in plurimum sunt nomina formalia: ut, sapiens, sapientes, industriosa, industriosæ: Hebræus, Hebræi, Hebræa, Hebrææ. Verum de reliquis nominum speciebus inueniuntur pauca in quiescētibus, nō autem in perfectis: ut, canticum, cātica: cantilena, cantilenæ: luminare, luminaria, lux, luces, & ferè nihil amplius.

PROPRIETAS SECVNDA.

DE nominibus uenientibus singulariter & pluraliter in masculino genere, & non in fœm. regulariter, exempla: uanitas, uanitates, funis, funes: uerbū, uerba: sagitta, sagittæ: ista inquam & eis similia non solent unquam ex sua proprietate uenire in fœminino genere. Sed nomina in quibus est spiritus uitæ, etiam si non inueniuntur in fœminino genere, nihilominus possumus adijcere eis in fine literam he & fient fœminina: ut, equus, canis, sus: dices, equa, canicula, sucula seu porca, & sic de reliquis. Sunt tamē quædā ex uiuētibus de quibus nō cōuenit sic agere, sed enūciabis masculinū uocabulo uno, & fœm. uocabulo alio: ut. dñs, seruus: à qbus nō dices,

...nsibilia ...t utrū, genus.

עֲבֹרָה אֲרֻוּכָּה רַק בִּלְשׁוֹן אַחֵר גְּבִירָה אוֹ
גְּבֶרֶת שִׁפְחָה אוֹ אָמָה :

חַמוּרָה הַשְּׁלִישִׁית

בשמות הַבָּאִים לְיָחִיר בִּלְשׁוֹן זָכָר וּבְרִבּוּי בִּלְשׁוֹן נְקֵבוֹת וְלֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם לֹא בִּלְשׁוֹן יָחִיד יְחִירָה וְלֹא בִּלְשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ אָב אָבוֹת בּוֹר בּוֹרוֹת כִּסֵּא כִּסְאוֹת לוּחַ לוּחוֹת שֻׁלְחָן שֻׁלְחָנוֹת קָרְבָּן קָרְבָּנוֹת :

חַמוּרָה הָרְבִיעִית

בשמות הַבָּאִים לְיָחִיר בִּלְשׁוֹן זָכָר וּבְרִבּוּי בִּלְשׁוֹן זְכָרִים וּבִלְשׁוֹן נְקֵבוֹת וְלֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם בִּלְשׁוֹן יְחִירָה כְּמוֹ דּוֹר דּוֹרִים וְדוֹרוֹת חַלּוֹן חַלּוֹנִים וְחַלּוֹנוֹת :

חַמוּרָה הַחֲמִשִׁית

בשמות הַבָּאִים בִּלְשׁוֹן רַבִּים לְבַר וְהַיָּחִיר מֵהֶם לֹא נִמְצָא לֹא בִּלְשׁוֹן זָכָר וְלֹא בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה כְּמוֹ בְּעוּרִים זְקֻנִים בְּתוּלִים וְרוֹמְמִיהֶם :

serua, domina: sed dictione alia, domicella, seu domina, ancilla seu famula.

PROPRIETAS TERTIA.

De nominibus uenientibus in singulari masculine & in plurali cum terminatione fœm. quæque nunquam ueniunt in singulari fœminine & in plurali masculine, exempla: pater, patres: puteus, cisternæ: thronus, cathedræ: abacus, tabulæ: mensa, mensæ: munus, oblationes.

PROPRIETAS QVARTA.

De nominibus quæ in singulari ueniunt masculine, & in plurali masculine & fœminine, quæque nunquam in singulari ueniunt fœminine, exempla: generatio, generationes & ætates: fenestra, fenestræ, &c.

PROPRIETAS QVINTA.

De nominibus quæ ueniunt in plurali masculino tantum, & à quibus singulare non inuenitur, nec in masculino genere nec in fœminino, exẽpla: iuuentus, senectus, uirginitas, atque alia eis similia.

וְכֵן הַבָּאִים עַל מִשְׁקַל שְׁנַיִם כְּמוֹ שמ
שָׁמַיִם רֵחַיִם מַיִם מָתְנַיִם מִכְנְסַיִם ורמ
וְרוֹמֵיהֶם אֵין דִּינָם לָבֹא בִלְשׁוֹן יָחִיד לע
לְעוֹלָם ׃ אֲבָל יֵשׁ שֵׁמוֹת שֶׁנֶּאֱמַר חִי
הַיָּחִיד מֵהֶם דֶּרֶךְ סְבָרָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא
נִמְצָא כְּמוֹ אֲבַטִּיחִים קִשּׁוּאִים בַּרְבּוּרִים
שְׂרִיגִים נֹאמַר אֲבַטִּיחַ קִישׁוּא בַּרְבּוּר ש
שָׂרִיג וְרַבִּים דוֹמֵיהֶם שֶׁנֹּאמַר אוֹתָם מ
מִדֶּרֶךְ סְבָרָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְצָאוּ ׃

הַמְּנוּחָה הַשִּׁשִּׁית

בשמות הַבָּאִים בִּלְשׁוֹן יָחִיד ל
לְבַד וְהַרְבּוּי מֵהֶם לֹא ב
נִמְצָא כְּמוֹ כָּל מִינֵי מַתְּכוֹת זָהָב וָכֶסֶף ב
נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת ׃ וְיֵשׁ
אוֹמְרִים כִּי כֶּסֶף יָבֹא בִלְשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ
שֶׁנָּהֲגוּ רז״ל בְּתַלְמוּד בִּסְפִים וְכֵן נִמְצָא ו
וּלְהָשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם בְּרֹאשׁ מר״ וְכֵן וא
וְאָסִירָה כָּל בְּדִילָיִךְ אוֹמֵר שֶׁהוּא מָשָׁל
עַל הָרְשָׁעִים לֹא עַל הַבְּדִיל ׃ וְכֵן
יֵשׁ עוֹד שֵׁמוֹת שֶׁלֹּא יָבֹאוּ כִּי אִם בל
בִּלְשׁוֹן יָחִיד כְּמוֹ ׃ שמש

In hunc modum ueniunt etiam in forma duali: ut cœli, molę, aquæ, lumbi, subligacula, & similia, quæ nunquam ueniunt in numero singulari. Sunt etiam quædam nomina à quibus singulare formatur per modũ coniecturæ & opinionis, licet nullibi positum inueniatur: ut à pepones, cucumeres, capones, propagines, dicitur pepo, cucumer, capo, propago, & multa eis similia. Quod tamen dicitur de eis per modũ coniecturæ, nam non sic inueniuntur.

PROPRIETAS SEXTA.

Est proprietas hæc de nominibus uenientibus in singulari tantum, quorum plurale non inuenitur, ut sunt omnes species metallorum, aurum & argentum, æs & ferrum, stannum & plumbum. Sunt etiam qui dicunt argentum inueniri in plurali, quo scilicet modo eo utuntur magistri nostri piæ memoriæ in Thalmud, argẽta. Sic etiam inuenitur: & ut reddant pecunias seu argenta eorum: Genesis 44. Sic: & auferam omnia stanna tua: ubi dici potest quod sit parabola de impijs non de stanno. Sunt etiam adhuc alia nomina quæ non ueniunt nisi in numero singulari; ut

שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ לֶחֶם וְיַיִן וְרוֹמֵיהֶם : וּבּ
וּבַמְּרָה זֹאת נִכְלָלִים גַּם שֵׁמוֹת עַצְמִיִּים
פְּרָטִיִּים כְּמוֹ אַבְרָהָם יִצְחָק וְרוֹמֵיהֶן שׁ
שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְעוֹלָם בִּלְשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ שֶׁבּ
שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּפֶרֶק הַמִּינִים בְּמִין הָרִאשׁוֹן :

חֲמוּרָה הַשְּׁבִיעִית

בְּשֵׁמוֹת הַבָּאִים מְכֻוָּנִים בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה וְאֵין לָהֶם סִימַן הַ
הַנְּקֵבָה שֶׁהוּא הֵא אוֹ תָּיו בְּסוֹת כְּמוֹ בָּא
בְּאֵר הַפָּרוֹת בֶּתֶת סוֹרֶרֶת חֶרֶב חַיָּה מש
מִשְׁלֵי וְרוֹמֵיהֶם וּבָאִים בְּרִבּוּיָם בְּסִימָנֵי
הַנְּקֵבוֹת כְּמוֹ בְּאֵרוֹת בְּהֵמוֹת חֲרָבוֹת :

חֲמוּרָה הַשְּׁמִינִית

בְּשֵׁמוֹת הַבָּאִים בְּהֵא הַנְּקֵבָה וְר
וְרִבּוּיָם בְּסִמָּנֵי הַזְּכָרִים
כְּמוֹ חִטָּה חִטִּים שָׁנָה שָׁנִים נְמָלָה נְמ
נְמָלִים דְּבוֹרָה דְּבוֹרִים וְרוֹמֵיהֶם : וּבּ
וּבַמְּרָה זוֹ נִכְלָלִים גַּם כֵּן הַשֵּׁמוֹת הַבָּאִים
בְּרִבּוּיָם בִּלְשׁוֹן רַבִּים וְרַבּוֹת וְהֵם עִם הֵא
הַנְּקֵבָה כְּמוֹ אֵימָה אֵימִים וְאֵימוֹת פִּנָּה
פִּנִּים וּפִנּוֹת וְרוֹמֵיהֶם :

חמורה

Sol, Luna, panis, & uinũ atq; similia. Continentur præterea in hac proprietate nomina propria particularia, ut Abrahã, Iizhac, & similia: quæ nunquam ueniũt in numero plurali, ut declaraui in Cap. specierũ specie prima.

PROPRIETAS SEPTIMA.

DE nominibus quæ cum fœm. genere coniuncta ueniunt & tamen nõ habent terminationem fœmininam, quæ est He uel Tau in fine, exempla: puteũ foderunt eum: humerus rebellis, gladius acutus: In Prouerb. & similia. Veniunt autem in plurali suo cum signis seu terminationibus fœmininis, ut cisternæ, scapulæ, gladij.

PROPRIETAS OCTAVA.

DE nominibus in singulari uenientibus cũ He fœminino, & pluralẽ habentibus cum signis masc. exempla: triticũ, frumenta: annus, anni: formica, formicæ: apis, apes, & similia. Et cõplectitur quoque ista proprietas nomina quæ ueniũt in plurali suo masculine & fœminine, habẽtq; he fœmininum: ut, terror, horrores, formidines: pinnaculum, anguli & pinnacula, atq; similia.

חמרה התשיעית

בשמות הבאים ברבויים בלשון
נקבות והיחיד מהם לא
נמצא לא בהא ולא זולת הא כמו נקדות
לאות צנתרות רוכרות ביים ורומיהם ג
ונאמר היחיד מהם דרך סברא עם הא
הנקבה כמו נקדה לאת צנתרה רוכרת
את על פי שלא נמצאו ;

חמרה העשירית

בשמות המכונים לפעמי' בלשון
זכר ולפעמים בלשון ;
נקבה ואין להם הא הנקב' כמו נלקח ארון
האלהים וארון האלהים נלקחה שמואל
ו' אל המחנה האחת והכהו רוח גדולה ה
חזק מפרק הרים מלכים י"ט השמש יצ
יצא על הארץ ראשית י"ט והשמש זרחה
על המים מלכים ורומיהם ורבוים יב
יבאו בלשון נקבה כמו ארונות מחנות ר
רוחות אבל שמש הוא מן השמות שלא
יתרבו כמו שכתבתי במדה הששית ויש
מאלו הבאים זולת הא ומכונים

PROPRIETAS NONA.

DE nominibus quæ in plurali suo ueniũt in fœminino genere, quorum tamen singulare nec in he nec aliàs inuenitur, exempla: puncta, fibulæ, emunctoria, rates in mari, & similia: de quibus in singulari coniecturaliter dicitur cum he fœminino, punctus, fibula, emunctorium, ratis, licet non inueniantur.

PROPRIETAS DECIMA.

DE nominibus positis aliquãdo cum genere masculino, & aliquãdo cum genere fœminino non habentibus he fœmininũ, exempla: Captũ est scrinium dei: Et arca dei capta est: 1. Reg. 6. Ad turmam unam & percussit eam. Spiritus magnus, fortis, disrumpẽs montes: 3. Regum 19. Sol egressus est super terram: Gen. decimonono, Et Sol exortus est super aquas: in regum: & similia. Porrò pluralia eorum ueniunt in fœminino genere: ut arcæ, turmæ, spiritus: Sol tamen est de illis nominibus quæ non plurificantur, ut scripsi in proprietate sexta. Sunt etiam quædam ex istis quæ ueniunt sine He, & ponuntur

aliquando

לפעמים בלשון זכר ולפעמים בלשון נ
קבה ורבויים בלשון זכרים כמו והאבן
הזה ראשית כ״ט אבן שלמה דברים ובן
דרך בדרך אחד יצאו אליך ויקרא כ״ג את
הדרך ילכו בה דברי׳ ובן גפן בוקק הושע
לגפן אדרת יחזקאל י״ז והרבוי מכל אלה
בלשון זכרים אבנים ורבים גפנים וב
ובכלל זה שמות של נקבות המכני׳ בלשון
זכרים כמו פלגשים נשים ובן גמלים
מיניקות ראשית ל״ב ;

התמורה האחד עשר

בשמות הבאים בלשון זכר זולת
הא ובלשון נקבה עם
הא ורבויים בלשון זכרים כמו דג דגה
דגים חרס חרסה חרסים חשך חשכה
חשכים ודומיהם רבים אשר לא נמצא
הרבויים בלשון נקבות ;

התמורה השנים עשר

בשמות הבאים בלשון זכר זל
זולת הא ובלשון נקבה
עם הא ורבויים בלשון נקבות כמו חגור
חגורה

aliquando cum maſcul. genere, & aliquan do cum fœminino. Cæterum pluralem nu merum conformem habēt maſculinis: ut, Et lapis iſte: Gen. 29. Lapis integer: in Deu teron. Sic de uia: In uia una egrediētur ad te: Leuit. uigeſimoſexto, Viam, ambulabūt in ea: In Deut. Sic, Vitis uacua: In Hoſee. Viti magnificæ: Iehezkel 17. Porrò plura- le omnium iſtorū uenit more maſculino- rum: lapides, uiæ, uites. Pertinent etiam ad regulam iſtam nomina fœminina, confor- mitatem tamen habentia cum maſculinis: ut, cōcubinæ, mulieres. Sic, Gamelæ lactan tes: Gen. 32.

PROPRIETAS VNDECIMA.

HAec proprietas eſt de nominibus q̄ ueniunt in maſ. genere ſine he, & in fœm. cum he, atq; in plurali in lingua maſ. ut piſcis, piſcicula, piſces: myrt⁹, myrta, myr ti, tenebra, tenebræ, & ſimilia multa quorū plurale nō inuenitur in forma fœminina.

PROPRIETAS DVODECIMA.

DE nominibus quæ ueniunt in forma maſ. ſine he, & ſub forma fœminina cum he, quorum plurale tamen non inue- nitur niſi ſub forma fœm. exēpla: baltheus

zona,

חֲגוֹרָה חֲגוֹרוֹת גֶּבַע גִּבְעָה גְּבָעוֹת סַעַר ס
סְעָרָה סְעָרוֹת וְרוֹמֵיהֶם רַבִּים אֲשֶׁר לֹא ב
נִמְצָא רִבּוּיָם בִּלְשׁוֹן זְכָרִים ׃

חַמּוֹרָה הַשְּׁלשָׁה עָשָׂר

בִּשְׁמוֹת הַבָּאִים בְּרִבּוּיָם בִּלְשׁוֹן זְכָרִים וּבִלְשׁוֹן נְקֵבוֹת
וְלֹא נִמְצָאִים בִּלְשׁוֹן יָחִיד לֹא בִלְשׁוֹן ז
זָכָר וְלֹא בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה כְּמוֹ אֲלָמִים אל
אֲלָמוֹת מַעֲרָנִים מַעֲרָנוֹת אֻמִּים אמ
אֻמּוֹת וְרוֹמֵיהֶם ׃ וְנֶאֱמַר הַיָּחִיד
מֵהֶם מִדֶּרֶךְ הַסְּבָרָא קְצָתָם ב
בְּהֵא כְּסוֹת וּקְצָתָם זוּלַת
הֵא כְּמוֹ אֲלֻמָּה אֻמָּה
מַעֲרָן וְרוֹמֵיהֶם
מְעַט ׃

נִשְׁלַם פֶּרֶק חַמּוֹרוֹת

zona,zonæ,collis,colles:turbo,tempestas,tempestates,& similia multa,quorum plurale non inuenitur in forma masc.

PROPRIETAS DECIMA TERTIA.

De nominibus quæ in plurali ueniũt in masculino & fœminino genere, sed non inueniuntur habere singulare masculinum uel fœmininum:exempla; manipuli,fasciculi:deliciæ,uoluptates:populi,tribus,& similia. Dicitur tamen in singulari eorum per modum opinionis, quibusdam in he desinẽtibus & quibusdam eo carẽtibus,sic:manipulus, tribus, uoluptas, & similia eorum pauca.

FINIT CAPITVLVM PROPRIETATVM.

פרק השמושים

בכך כָּתַבְתִּי בְּפֶרֶק שִׁירַת בְּשִׁיר רִאשׁוֹן כִּי אֹתִיּוֹת הָאַלְפָּא בֵיתָא חֲצָיִם שָׁרָשִׁים וַחֲצָיִם שִׁמּוּשִׁים וְסִימָן הַשִּׁמּוּשִׁיִּים שֵׁם אֵלִיָּהוּ נִכְתָּב : וּקְצָת מֵהֶם מְשַׁמְּשִׁים בִּפְעָלִים וּקְצָתָם בְּשֵׁמוֹת וּקְצָתָם בִּשְׁנֵיהֶם : וְהַמְשַׁמְּשִׁים בִּפְעָלִים הֵם בָּאִים לְהוֹרוֹת עַל גּוּפֵי הַנִּדְבָּרִים נִסְתָּר אוֹ נוֹכַח אוֹ מְדַבֵּר בַּעֲדוֹ אוֹ זָכָר אוֹ נְקֵבָה אוֹ יָחִיד אוֹ רַבִּים כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת אֵיתָן בְּרֹאשׁ הָעֲתִידִים וּבִכְלָם בְּרֹאשׁ הַמְּקוֹרִים וְאוֹתִיּוֹת תְּחִימוּן בְּסוֹף הָעוֹבְרִים וְתְחִימוּ בְּסוֹף הַבֵּינוֹנִים וְהַפְּעוּלִים וְיוֹנַת בְּסוֹף הַצִּוּוּיִים וְכָל הַשִּׁמּוּשִׁים הָאֵלֶּה תִּרְאֶה בְּלוּחַ הַבִּנְיָנִים וְאֵין צָרִיךְ לְבָאֲרָם פֹּה : אָכֵן הָאוֹתִיּוֹת הַמְשַׁמְּשׁוֹת בְּרֹאשׁ הַפְּעָלִים וְהַשֵּׁמוֹת לְהוֹרוֹת עַל עִנְיָן מָה הֵם ז׳ וְקָרְאוּ לָהֶם אוֹתִיּוֹת עִנְיָן וְסִימָנָם מֹשֶׁה

CAPITVLVM MINISTE/RIORVM SEV OF/FICIORVM.

Iam scripsi in cap. cantici, cantico primo quomodo literarum Alphabeti medietas habeat radicales, & alia medietas officiales. Porrò signũ officialiũ est schem Elijahu nichtab, id est, nomen Eliæ scriptũ. Harum quædã ministrãt uerbis, quædam nominibus, & quædam utrisq;. Quæ ministrant uerbis, sunt quæ ueniunt ad indicandum personas, quas uocant, absconditam uel præsentẽ uel loquentem pro se, uel masculinam uel fœmininã uel singularẽ uel pluralem, ut literæ Ethan in capite futurorum, & bachlam in capite infinitiuorum, & literæ tehimun in fine præteritorũ, & tahimu in fine utriusq; participij, & Iona in fine Imperatiuorum. Omnia autẽ ista officia uidebis in tabula coniugationum, nec est necesse ut hic ea declarem. Cæterũ literæ seruientes in capite uerborum & nominũ cõsignificantes ad rem ipsam, sunt septem uocantq; eas, literas rei uel negocij, & signum earum est, Mosche

 uechaleb.

וְבָלֵב וּבְבַר בֵּאַרְתִּי בְּסֵפֶר הַבָּחוּר בְּמַאֲמַר
רִאשׁוֹן כִּי רַק שְׁלֹשָׁה מֵהֶם מְשַׁמְּשִׁין ב
בְּרֹאשׁ בַּעֲוֹבְרִים וּבַעֲתִידִים וְהֵם הַשִּׁין וְ
וְהַוָּיו וְהֵא הַתֵּימָה כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר עוֹד בפ
בְּפֶרֶק זֶה אֲבָל בְּרֹאשׁ הַשֵּׁמוֹת יְשַׁמְּשׁוּ
כָּל שֶׁבַע הָאוֹתִיּוֹת וּלְכָל אַחַת שְׁנֵי שמ
שִׁמּוּשִׁים חוּץ מֵהַשִּׁין שֶׁאֵין לָהּ רַק ממ
שִׁמּוּשׁ אֶחָד אִם כֵּן לְשִׁבְעָה הָאוֹתִיּוֹת ת
הָאֵלֶּה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שִׁמּוּשִׁים וְעַתָּה אב
אֲבָאֵר אֶחָד וְאֶחָד עַל הַסֵּדֶר ׃

הַשִּׁמּוּשׁ הָרִאשׁוֹן

שִׁמּוּשׁ הַמֵּם הַמּוֹרָה עַל חֵלֶק מ
מֵהַרְבֵּה כְּמוֹ מִפְּרִי הָעֵץ
רֵאשִׁית ג׳ מִדּוּרָאֵי בְּנֵךְ ראשית ל מִבְּנֵי
נַפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבוּלוּן שופטים ד׳ וְיֵשׁ מ
מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁלְּפִיכָךְ נִקְרֵאת מֵם בְּאֵלוּ ת
הוּא מֵהֶם בְּדֶרֶךְ קְצָרָה וְשִׁמּוּשָׁהּ כְּמוֹ מ
מִן וְתָמִיד הִיא נְקוּדָה בְּחִירֶק וְדָגֵשׁ אח
אַחֲרֶיהָ לְהוֹרוֹת עַל הַנּוּן הַחֲסֵרָה כְּמוֹ מ
מִבַּיִת

משרת

uechaleb. Iam autem declaraui in libro electo oratione prima quod tantum tres ex eis seruiles sint in capite præteritorũ & futurorũ, uidelicet, Schin & Vau, & He admirationis, quod & ulterius declarabo in capitulo isto. Sed in capite nominum omnes septẽ literæ ministrant, et habet quælibet duplex officiũ præter Schin, quæ tan tum unum habet officiũ. In hũc igitur modum septem istæ literæ tredecim habẽt officia, quæ sigillatim iuxta ordinem nunc explicabo.

OFFICIVM PRIMVM.

OFficium Mem est significare partem alicuius multitudinis: ut, de fructu ligni: Genesis tertio: De Mandragoris filij tui: Genesis trigesimo: De filijs Naphtali: & de filijs Zebulun: Iudith quarto. Est quidam qui dicit quod propterea uocetur Mem perinde quasi Mehæm per syncopam seu causa breuitatis, & officiũ eius est idem quod Min, id est, a uel ab: & habet semper pũctum Hirec sequente Dages, ad innuendum Nun deficiens: ut, ex domo,

מְשָׁרֵת מִכְּרָם הָרָאוּי מִן בַּיִת מִן שָׁרֵת
מִן כְּרָם חוּץ בְּשֶׁתָּבֹא עַל אוֹת גְרָנִית אוֹ
רֵישׁ אָז הִיא כְּצֵרֵי כְּמוֹ שֶׁחוֹרַעְתִּיךָ בִּפ
בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּשִׁיר חֲמִשִׁי ׃

הַשִּׁמּוּשׁ הַשֵּׁנִי

הוּא הַשִּׁמּוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמֵּם וְהוּא
לְהוֹרוֹת עַל הַפְלָגָה וְיִתְרוֹן כְּמוֹ
הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב יְקָרָה הִיא מ
מִפְּנִינִים מִשְׁלֵי וְכֵן כָּל מֵם הַבָּאָה אַחַר
מִלַּת טוֹב הִיא מוֹרָה עַל עִנְיָן יוֹתֵר כְּמוֹ
טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב קֹהֶלֶת טוֹב פִּרְיִי
מֵחָרוּץ מִשְׁלֵי וְרוֹמְמוֹתָם רַבִּים ׃ וְהִנֵּה
כָּל נְקֻדָּתָהּ וּקְרִיאָתָהּ בִּנְקֻדַּת הַמֵּם בשמ
בְּשִׁמּוּשָׁהּ הָרִאשׁוֹן וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם
רַק לְפִי הָעִנְיָן תַּכִּיר אֵיזוֹ הִיא מְשַׁמֶּשֶׁת
בִּמְקוֹם מִן אוֹ יוֹתֵר ׃

הַשִּׁמּוּשׁ הַשְּׁלִישִׁי

שִׁמּוּשׁ הַשִּׁין וְאֵין לָהּ רַק שמ
שִׁמּוּשׁ אֶחָד וְשִׁמּוּשָׁהּ ב
בִּמְקוֹם אֲשֶׁר וְעַל הָרוֹב נְקוּדָה בְּסֶגוֹל ו
וַאֲפִילוּ עַל אחעהר וּמְשַׁמֶּשֶׁת בִּבְעָלִים

וּבשמות

de agro, è uinea: ubi dignum esset, dicere, ex domo &c. nisi quum accesserit literam gutturalem uel Res, tūc habet zere, quemadmodum te docui in capitulo cātici, cantico quinto.

OFFICIVM SECVNDVM.

HOc est officiū secundū ipsius mem, quo significat excessum quendam & abundantiam: ut, desiderabilia magis q̃ aurum & obrizum multum: Præciosa est super margaritas: In prouerbijs. Sic igitur omne mem quod uenit post dictionē, bonum, signat rei excellentiam: ut, Bonū nomen super oleū bonū: In Eccles. Bonus fructus meus magis quàm aurum: In Prouerbijs: & similia multa. Vides nimirū quod omnis pūctatio eius & lectio est sicut punctatio mem in Officio primo, nec est differentia inter ea: tantum iuxta rem ipsam cognosces, utrum sit seruiens loco à uel plus.

locu
ara,
tiui.

OFFICIVM TERTIVM.

OFficiū schin. Hæc litera nō habet nisi unū ministeriū, seruiens scilicet loco q, quæ, quod: & ut in plurimū pūctat̃ cū sægol etiā iuxta gutturales: seruitq̃ tā uerbis

וּבַשֵּׁמוֹת וּבַמִּלּוֹת כְּמוֹ שֶׁאָל יַעֲקֹב בע
בְּעֶזְרוֹ תלים קמּוֹ שֶׁבַּבָּה לוֹ תלים קמֹר
שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ שיר א וְתָמִיד רָגֵשׁ
אַחֲרֶיהָ חוּץ עַל אחעֹחר כְּמוֹ שֶׁעֲמַלְתִּי ו
וְשֶׁחָכַמְתִּי קחלת וְרוֹמֵיתָם רַבִּים בקת
בְּקֹהֶלֶת וּבַשִּׁיר הַשִּׁירִים ׃ גַּם ב
נִמְצָאֵת הַשִּׁין פְּתוּחָה וְהוּא פַּתַח גָּדוֹל ב
בִּמְקוֹם פַּתַח קָטֹן כְּמוֹ שַׁקַמְתִּי דְבוֹרָה ש
שַׁקַמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל שַׁלָּמָה אֶהְיֶה שִׁיר
א כְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר ראשית ו׳ אֲבָל שָׁאַתָּה
מְדַבֵּר עִמִּי שופטים ו׳ הַשִּׁין קְמוּצָה ב
בַּעֲבוּר הָאָלֶה שֶׁהִיא גְרוֹנִית ׃

חַשִּׁמּוּשׁ הָרְבִיעִי

שִׁמּוּשׁ הַהֵא הַמּוֹרָה עַל דָבָר ה
הַיָּדוּעַ וְלָכֵן נִקְרֵאת הֵא ה
הַיְדִיעָה וְתָבֹא עַל כָּל מִינֵי הַשֵּׁמוֹת חוּץ
מִשֵּׁם הָעֶצֶם כְּמוֹ שֶׁהוֹרַעְתִּיךָ בְּפֶרֶק ה
הַמִּינִים בְּמִין רִאשׁוֹן כְּמוֹ הָהָר הַטּוֹב ה
הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן דברים ג וְהִיא תָּמִיד פת
פְּתוּחָה וְרָגֵשׁ אַחֲרֶיהָ זוּלַת עַל אוֹתִיּוֹת א
אֲשֶׁר הִיא קְמוּצָה לתשלום

quàm nominibus & consignificatiuis di, ctionibus: ut, Cuius deus Iaakob in adiu, torio eius: psal. 146. Quod sic ei: Psal. 144. Quod aspexit me sol. Cant. primo: Et sem per habet post se dages, præterquam iuxta gutturales: ut, Quod laboraui & quod sa, piens fui: In Ecclesiaste: & similia multa ha bes in Eccles. & cantico canticorũ. Inuenit etiã Schin habere pathah, pathah scilicet magnum loco pathah parui: Exemplum: Quod surrexi Debora quod surrexi mater in Iisraël: Quæ cur ero: Cant. 1. Eo quod etiam ipse caro: Gen. sexto. Sed hic: Quod tu loqueris mecum: Iud. 6. Schin kameza, tur propter Aleph gutturalem literam.

OFFICIVM QVARTVM.

OFficium He est indicare rem no, tam: unde & ob id uocatur He de, monstrationis seu noticiæ. Venit autem ad omnes nominum species præterquam ad nomen proprium, ut docui in Capitu lo specierum, specie 1. ut, hic mons bonus il le ipse, & hic Libanus: Deuter. 3. Et habet semper pathah sequitq́ eã dages nisi quan do uenit ad literas aar; tunc Kamezatur

 in fauo,

לְתַשְׁלוּם הַדָּגֵשׁ כְּמוֹ שֶׁחוֹרַעְתִּיךָ הָרָצִים
רוֹכְבֵי הָרֶכֶשׁ הָאֲחַשְׁתְּרָנִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי
בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּשִׁיר ט׳ אֲבָל עַל הַחַיִת וה
וְהַהֵא הֵם פְּתוּחִים עַל הָרוֹב כִּי אֵין בָּהֶם
כֹּחַ לְגָרֵשׁ הַדָּגֵשׁ תַּחַת הַפַּתַּח אֲשֶׁר לפ
לִפְנֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹתוֹ קָמֵץ כְּמוֹ רְבִיעִית ה
הַהִין במרבר כ״ז וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה רא
ראשית ט״ו הַחַיִּים הַחֹרֶשׁ וְכֵן כָּל הַחִיא
וְהַהוּא פְּתוּחִים וְכֵן כָּל הָעִוְרִים פְּתוּחִים
וְכָל הָעִבְרִים קְמוּצִים וּבַעֲלֵי הַמָּסוֹרֶת ב
בָּתְנוּ בָּהֶם סִימָנִים סַמָּאִין פַּקְחִין ויַ
וְיהוֹרָאִין קָמְצִין ׃ וְדַע בְּשֶׁתָּבֹא את
אַחֲרֶיהָ אוֹת שְׁוָאִית אֲפִילוּ תַּחַת שְׁאָר ה
הָאוֹתִיוֹת יִפּוֹל הַדָּגֵשׁ לִפְעָמִים וּפַתַּח ה
הַהֵא יִמָּשֵׁךְ בְּגַעְיָא וּבִפְרָט עַל הַבֵּינוֹנִי ו
וְהַפָּעוּל מִבִּנְיָן פִּעֵל כְּמוֹ כִּי פִּי הַמְרַבֵּר
ראשית מ״ה הַמְלַמֵּד יָדַי לִקְרָב תלים ק
קמ״ר הַמְסַבֵּן תְּרוּמָה ישעיה מ׳ וּבִלְשׁוֹן
רַבִּים תְּנָקֵר הַמֵּם בְּחָטַף פַּתַּח כְּמוֹ שב
שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּשִׁיר י״ב וּכְשֶׁתָּבֹא
עַל יוֹד שְׁוָאִית יִפּוֹל גַּם כֵּן לִפְעָמִים ה

in fauorem dages, quemadmodum ostendi tibi: Cursores ascendentes currum ueredariorum: iuxta quod indicaui seu expressi in cap. cantici, cantico nono. Porrò iuxta heth & he habet plerunq; patha: nam non est in eis tanta uis ut protrudāt dages subtus pathah qđ est ante ea ad cōstituendū Kamez: ut, quarta pars hin: Numeri uigesimoseptimo, Et eduxit eum foras: Genesis decimonono, Vita, mensis: sic quoque omne hi & hu pathantur, sic omnes cæci pathantur, & omnes Hebræi kamezātur. Cæterum magistri traditionis dederunt de eis hæc signa: Cæci aperiuntur & Iudæi coarctantur. Nota etiam quando post he uenit litera scheuata, etiā sub alijs literis, cadit dages nonnunq;, & pathah sub he protrahit cū mugitu, præsertim iuxta habbenoni & paul de coniugat. piel: ut, quoniā ore meo loquor: Gen. 45. Docens manus meas ad prelium: Psal. 144. Depauperatus oblatione: Isa. 40. Et in plurali numero punctatur mem cū hatephpathah, ut declaraui in Capitulo cantici, cant. 12. Quādo uero uenit ad Iod scheuatum, cadit etiā tunc nō raro

הרגש כמו האור הסור הירועה אבל
כל יורין משמות בעלי חיים רגושים כ
כמו החזורים היענים הימים ורומיהם
וכל הלויים רפי הלמד שלא בדין ;
ורע בשאות הגרונית שאחריה קמוצה
אז היא בסגול על הרוב כמו החכם הע
הענן העשיר החרים ורומיהם ; זולת על
מלות וערות כמו ההר העם וכל אלו
הדינים כוללים גם אותיות כ״לב כאשר י
יתבאר בשמוש כל אחת מהן ; ותבא
הא הידיעה לפעמים על העוברים וש
ושמושה אז במקום אשר כמו שה
שהורעתיך בספר הבחור במאמר א׳ בע
בעקר ה׳ ; אבל על המלות לא ת
תבא לעולם וכן לא תבא על תיבה שמ
שמשמשין אותיות משה וכ״לב בראשת
לעולם ; ויש הא שאינה
משמשת לידיעה רק לקריאת דבר וק
וקראו לה הא הקריאה וכן קוראין ה
הרומיים לשמוש הזה בוקטיבו כמו ה
הקהל חקה אחת לכם במדבר טו׳ האזינו

dages: ut, riuus, fundamentum, cortina. Sed omnia Iod nominum habentium ui/tam, daggeſſantur: ut: Iudæi, ſtrutiones, muli, & ſimilia: & omnes Leuitæ leniunt Lamed contra conſuetudinem. Scias etiam, quando litera gutturalis, mox ſequẽs eam, kamezatur, tunc ipſa habet plerunque Sægol: ut, ſapiens, nubes, diues, montes, & ſimilia. Excipiuntur dictiones paruæ: ut mons, populus. Porrò iudicia hæc omnia ſeu conditiones, conueniunt etiam literis Kaleb, quemadmodum declarabitur in cuiuſq; officio. Venit etiam aliquãdo He demonſtratiuum ad præterita, & tunc officium ſuũ eſt loco, qui, quæ, quod, ut oſtẽdi tibi in libro electo, oratione prima, elemento quinto. Verum ad dictiones conſignificatiuas nunquam uenit, nec ad alias dictiones ut ſeruiãt in capite eius literæ Moſche uekaleb. Eſt & aliud He quod non ſeruit pro demonſtratione ſed pro uocatione rei, unde & ipſum uocant He uocationis, ſicut Romani ſeu Latini uocant illud officium, uocatiuum: Vt, O congregatio, lex una uobis: Num. 15. Aurib⁹ pcipite

coeli

הַשָּׁמַיִם וַאֲרֻבֹּרָה וְגוֹמֵר דברים לב הַצְּבִי
יִשְׂרָאֵל שְׁמוּאֵל שֵׁנִי א' הַדּוֹר אַתֶּם ירמיה
ב' הָאוֹיֵב תַּמּוּ תלים ט' וְאֵין הֶפְרֵשׁ בנ
בִּנְקוּדָתָהּ לִנְקֻדַּת הֵא הַיְדִיעָה וּלְפִי הע
הָעִנְיָן תַּכִּירֵם ;

הַשִּׁמּוּשׁ הַחֲמִשִּׁי

הַשִּׁמּוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַהֵא וְהוּא
לְהוֹרוֹת עַל הַתֵּימָה א
אוֹ הַשְּׁאֵלָה וְתָמִיד הִיא נְקוּדָה בַּחֲטַף פ
פַּתַח וּבָאָה בַּשֵּׁמוֹת וּבַפְּעָלִים וּבַמִּלּוֹת כ
כְּמוֹ הֲבַת תִּשְׁעִים שָׁנָה הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ ב
במדבר יג' הֲיִצְלַח הֲיִמָּלֵט יחזקאל יז' וא
וַאֲפִילוּ עַל שֵׁם הָעֶצֶם כְּמוֹ הַאֲמִינוֹן א
אָחִיךָ שְׁמוּאֵל שֵׁנִי יג' אֲבָל עַל תֵּיבָה ש
שֶׁאוֹת הָרִאשׁוֹנָה נְקוּדָה בִּשְׁוָא אוֹ הַהֵא
נְקוּדָה בְּפַתַח גָּדוֹל וְזֶה לְפִי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ
שְׁנֵי שְׁוָאִין בְּרֹאשׁ הַמִּלָּה לְעוֹלָם וְהַחֲטַף
פַּתַח שְׁוָא יֵחָשֵׁב לוֹ כִּמְבוֹאָר בְּפֶרֶק שִׁירָה
בְּשִׁיר יב' וְהַהֶבְדֵּל אָז שֶׁבֵּינָהּ וּבֵין הֵא הַ
הַיְדִיעָה הוּא כִּי הֵא הַיְדִיעָה עַל הָרוֹב ר
רָגֵשׁ אַחֲרֶיהָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וְהֵא הַתֵּימָה

cœli & loquar &c. Deut.32. Inclite Iisraël: 2. Reg.1. O generatio, uos: Ier. secundo, Inimice consummauerũt: Psal. nono, Nec est differentia inter pũctationem eius & punctationem he haiediah: uerum iuxta significationem ipsam cognosces ea.

OFFICIVM QVINTVM.

SEcundum officium ipsius he est quod significat admirationem & interrogationem: & semper punctatur cum hateph pathah, uenitq; cum nominibus, uerbis & cõsignificatiuis: ut, Num filia nonaginta annorum? nunquid est in ea arbor? Num.13. Num prosperabitur? nunquid euadet? Iehezkel 17. Item cum nomine proprio: ut, Nonne Aminon est frater tuus? 2. Regum decimotertio: Sed quando additur dictioni cuius prima litera punctatur cũ scheua, tunc he punctat̃ cum pathah magno: ideo scilicet ne ueniant duo scheua in capite dictionis unq;: nunc autẽ hatephpatah reputatur quasi scheua, ut est declaratũ in cap. cantici cant.12. & differentia quæ tunc est inter ipsum & inter he demõstrationis, est quod he demonstrationis plerunq; habet dages post se ut scripsi, he aũt admiratiõis

habet

רָפִי אַחֲרֶיהָ עַל חָרוֹב כְּמוֹ חֲבִוֹנָה ־ יֶעְ
יַעֲשֶׂה ראשית לר׳ חֲבִרוֹב כח איוב חֲבָעַר
עֲרָפֶל חֲבִרָבָה אַחַת הִיא לְךָ אָבִי ראשית
בֹּז חֲבְסוֹר אֱלוֹהַ תִּשְׁמַע איוב טו׳ גַם יב
יָבֹא אַחֲרֶיהָ דָגֵשׁ וּבִפְרָט עַל אוֹתִיוֹת ה
הַשִּׁמּוּשׁ כְּמוֹ הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים
במדבר יג׳ הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי ראשי׳
יא׳ הַכְּמוֹת נָבָל שמואל שֵׁנִי ר׳ וְרוֹמְמֵיהֶם
וְיָבֹאוּ דְגוּשִׁים כִּי אֵין דֶּרֶךְ לִטְעוֹת בָּהֶן
כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּשִׁמּוּשׁ הֵא הַיְדִיעָה שׁ
שֶׁהִיא לֹא תָבֹא עַל אוֹתִיוֹת הַשִּׁמּוּשׁ ור
וְדַע כִּי יֵשׁ הֶבְדֵּשׁ בֵּין הַגַּעְיָא שֶׁתַּחַת הֵא
הַיְדִיעָה וּבֵין הַגַּעְיָא שֶׁתַּחַת הֵא הַתֵּימָה
אוֹ הַשְּׁאֵלָה כִּי תַּחַת הֵא הַיְדִיעָה הוּא בָּא
בְּצַד יְמִין שֶׁל פַּתַח כְּמוֹ הַמְּכַסֶּה אֶת ה
הַקֶּרֶב ויקרא א׳ אַל תִּתְמַהּ עַל הַחֵ
הַחֵפֶץ קהלת ; אֲבָל ה
הַגַּעְיָא שֶׁתַּחַת הֵא הַתֵּימָה אוֹ הַשְּׁאֵלָה ה
הוּא בְּצַד שְׂמֹאל הַפַּתַח כְּמוֹ הַמְּכַסֶּה א
אֲנִי מֵאַבְרָהָם ראשית יט׳ הֶחָפֵץ לַיי׳

habet lenem literam post se ut in plurimũ: Exempla : Num ut scortũ faciet? Gen.34. Num in multitudine uirtutis? in Iob. Nunquid ꝓ caligine? Num benedictio una est tibi pater mi? Gen.27. Num in abscondito deum audies? Iiob.15. Venit etiam Dages post ipsum, præsertim quũ est iuxta literas ministeriales: ut, Num in castris aut in munitionibus? Numeri decimotertio: Vtrum secundum clamorem qui uenit ad me: Gen.11. Num sicut mortuus est Nabal? 2. Reg. quarto & similia. Et ueniunt daggessata, quia non est uia qua in eis erres, cũ iam scripserim in officio He demonstrationis quod ipsum non ueniat ad literas seruiles. Scias proinde quod est differentia inter mugitum qui est infra He Haiediah & inter mugitum qui est infra He admirationis seu interrogationis: quia infra He Haiediah uenit in latere dextro ipsi⁹ pathah: ut, Operiens intestina: Leuitici primo: Ne mireris super negocio: In Ecclesiast. Sed mugitus qui est sub He admirationis uel interrogationis, est in latere sinistro ipsius pathah: ut, Num abscondo ego ab Abraham? Gen. decimonono: Nũquid uolũtas est domino

לַוִי בְּעוֹלוֹת שְׁמוּאֵל טו֗ וְהֵא הַתֵּימָה אוֹ הַשְׁאֵלָה הַבָּאָה עַל אֹהעה גַם הִיא בְּפַתָּח בְּמוֹ הָאִישׁ בָּמוֹנִי יִבְרָה נחמיה ו׳ אֲבָל ה הָאִישׁ אַחַר יֶחֱטָא במִדבר ט֗ז הִיא הֵא ה הַיְדִיעָה לְפִיכָךְ הִיא קְמוּצָה וְזֶהוּ מַה ש שֶׁפֵּירֵשׁ רש״י שם האיש אחר הוא ה החוטא וּבֵן הַעֶבֶר יִשְׂרָאֵל ירמיה ב״ הה הַחִיֵּיתֶם כָּל נְקֵבָה במדבר לא״ וּבְשֶׁאוֹת הַגְּרוֹן קְמוּצָה אוֹ הַהֵא בְּסָגוֹל בְּמוֹ הֶחָכָם יִחְיֶה או סָבָל קהלת ג״ הֶהָשִׁיב אָשֵׁב ר ראשית ב״ר וּבָזֶה אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין הֵא הַי הַיְדִיעָה לְהֵא הַתֵּימָה אוֹ הַשְׁאֵלָה ׃ וה וְהַכְּלָל כִּי אֵין הֶפְרֵשׁ בְּנִקּוּד הֵא הַתֵּימָה לְהֵא הַשְׁאֵלָה רַק לְפִי הָעִנְיָן תַּכִּיר וְתָבִין אֵיזוֹ הִיא הֵא הַתֵּימָה אוֹ הַשְׁאֵלָה ׃

הַשִּׁמּוּשׁ הַשִּׁשִּׁי

שמוש וָיו הַחִבּוּר וְהִיא הַמְחַבֶּרֶת בָּעַל לְפָעַל אוֹ שֵׁם לְשֵׁם אוֹ שֵׁם לְפָעַל אוֹ בָּעַל לְשֵׁם וְזֶה יָדוּעַ וא וְאֵין צָרִיךְ לְבֵאוּר וְהִנֵּה תָּבֹא נְקוּדָה עִם כָּל הַנְּקֻדּוֹת חוּץ מֵחוֹלָם וְקִבּוּץ כִּי שְׁנֵי

אלה

domino in holocaustis? 1. Reg. 15. Quādo uero he admiratiōis seu interrogatiōis uenit iuxta literas gutturales, habet pathah: ut, Num uir ut ego fugiet? Nehem 6. Sed, Vir unus peccabit: Num. 16. ibi he est haiedia, & propterea Kamezatur: secundū qđ Ra. Schlomo Iarhij exponit ibi: Vir unus, ipse peccat. Sic: Nunquid seruus Israël? Ier. 20. Num uiuificastis omnem mulierē? Numeri 31. Porrò quando litera gutturalis kamezatur tunc he habet sægol: ut, An sapiēs erit uel stultus. Eccles. tertio: Num reuertēdo reuertar? Gen. 24. Et in hoc non est discrimē inter he haiediah & he hattema seu quæstionis. Regula: In punctatione nō est differentia inter he admirationis & he interrogationis, sed iuxta rei exigentiam cognosces & intelliges utrū sit he admirationis uel interrogationis.

OFFICIVM SEXTVM.

Officium uau cōiunctiui est qđ copulat uerbū ad uerbū, uel nomē ad nomen, uel nomen ad uerbū, uel uerbum ad nomen. Et hoc est notum, nec indiget declaratione. Et ecce uenit hæc litera punctata omibus pūctis pter holē & kibuz q̄ duo

m puncta

אֵלֶּה לֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם בְּוָיו שֶׁהִיא בְּרֹאשׁ
חֲמֹלָה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר כִּי לֹא תִּנָּקֵר לע
לְעוֹלָם. בְּאֶחָד מִשָּׁלֹשׁ הַחֲטוּפִים כִּי כ
כְּבָר הוֹרַעְתִּיךָ בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּשִׁיר יב כִּי
שָׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יָבֹאוּ רַק תַּחַת אוֹת הַגָּרוֹן
וְכֵן בְּקָמֵץ חָטוּף לֹא תִּנָּקֵר לְעוֹלָם :
וּכְבָר הוֹרַעְתִּיךָ בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּשִׁיר יא ה
הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין הַקָּמֵץ חָטוּף וְהַחֲטַף קמ
קָמֵץ : וְהִנְנִי אֲבָאֵר נְקוּדַת כָּל אח
אַחַת וְאַחַת : דַּע כִּי הַנְּקֻדָּה הָעַצְמִית
שֶׁל כָּל וָיו הִיא הַשְּׁוָא וַאֲפִילוּ עַל אוֹת
אוֹתִיּוֹת אהעח כְּמוֹ וְאִישׁ וְעֶבֶד וְחַיִּים ו
וְהֶבֶל וְרוֹמְמֵיהֶם אָמְנָם תִּנָּקֵר בְּשׁוּרֶק ל
לִשְׁתֵּי סִבּוֹת הָאַחַת הִיא לְסִבַּת אוֹת שו
שְׁוָאִית שֶׁבְּרֹאשׁ חֲמֹלָה כְּמוֹ וּצְרִי וּרְבַשׁ
וְכֵן בַּבְּעָלִים וּשְׁמַרְתֶּם וּזְבַחְתֶּם וְהַשֵּׁנִית ל
לְסִבַּת אַחַת מֵאוֹתִיּוֹת בומף כְּמוֹ וּבִנְיָמִין
וּמֹשֶׁה וּפֶרֶץ וְעַל וָיו שָׁרְשִׁית שֶׁבְּרֹאשׁ ה
חֲמֹלָה לֹא נִמְצָא וָיו שִׁמּוּשִׁית אֲבָל נוּכַל
לוֹמַר מִדֶּרֶךְ הַסְּבָרָא כְּמוֹ וּוַשְׁתִּי ווּם
וּוָפְסִי וְכֵן בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה סָפֵק וּוַדַּאי

ורומיהם

puncta nunquam ueniunt sub Vau quando est in capite dictionis. Nō puto hic necesse esse, ut dicam quod non punctetur unquam cum uno ex tribus hatephin, quū prius docuerim te in cap. cātici, can. 12. qđ tria hæc puncta, non ueniant nisi sub litera gutturali. Eadem ratione nunquā punctatur cum Kamez rapto. Indicaui autem iam tibi in capitulo cantici, cantico undecimo, differētiā quæ est inter kamez hatuph & hateph Kamez. Nunc igitur explicabo singulas punctationes. Scias itaque quod pūctum proprium & familiare totius uau est scheua, etiā apud gutturales literas: ut, & uir, & seruus, & uita, & uanitas atque similia. Proinde punctatur cum surec ob duas causas: Vna est propter literam scheuatam quæ est in capite dictionis: ut, & resina & mel. Idem in uerbis: & custodistis, & recordati estis, Alia est propter unam ex literis Bumaph: ut, & Biniamin, & Mosche, & Phærez. Porrò iuxta Vau radicalē, quæ est in capite dictionis, non inuenitur uau seruilis: possum⁹ tamē dicere p modū cōiecturæ taliter: & Vasthi, & Vaphsi. Sic quoque in lingua thalmud: dubiū & certitudo,

וְרוֹמֵיתֶם וְתָבֹא בַּפְּעָלִים כְּמוֹ וּבָנִיתָ וּב
וּפָרַצְתָּ וּמָלַכְתָּ וְרוֹמֵיתֶם ׃ אָמְנָם וָיו
בְּקָמֵץ תָּבֹא כְּשֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי שֵׁמוֹת רְצוּפִים
וְהַשֵּׁנִי בְּטַעַם מִלְּעֵיל אוֹ שֶׁל תְּנוּעָה אַחַת
כְּמוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ תֹּהוּ וָבֹהוּ נִרְדָּם וְרֶכֶב
וָסוּס תלים וְתָבֹא כֵּן בִּפְעָלִים אֲבֵן לס
לְסִבּוֹת אֲחֵרוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּסֵפֶר חב
הַבָּחוּר במאמר א׳ אָמְנָם וָיו בְּחִירֶק תב
תָּבֹא עַל יוֹד שְׁוָאִית וְתִהְיֶה אָז הַיּוֹד נָחָה
כְּמוֹ לֵוִי וִיחוּדָה שְׁמוֹת א׳ וִימִינְךָ תע
תְּסָעֲדֵנִי וְרוֹמֵיתֶם וְכֵן בַּפְּעָלִים עוֹבְרִים
וַעֲתִידִים ׃ בָּעוֹבְרִים כְּמוֹ וִירַעְתֶּם וִי
וִירַשְׁתֶּם וִישַׁבְתֶּם וְרוֹמֵיתֶם ׃ וּבַעֲתִידִים
כְּמוֹ וִישַׁלַּח וִיחִי וִיהִי וְרוֹמֵיתֶם ׃ אָמְנָם
הָוָיו בְּפַתַּח תָּבֹא עַל אוֹתִיּוֹת אה״עח חנ
הַנְּקֻדּוֹת בַּחֲטֵף פַּתַּח כְּמוֹ וַעֲבָדִים וחמ
וַחֲמוֹרִים וַאֲתוֹנוֹת ׃ וְכֵן תָּבֹא בִּפְעָלִים
עוֹבְרִים וַעֲתִידִים בָּעוֹבְרִים כְּמוֹ וַעֲבַדְתֶּם
וַאֲמַרְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם וְרוֹמֵיתֶם וּבַעֲתִידִים
כְּמוֹ וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ ראשית יב״ ו
וְכֵן תָּבֹא לְהַפֵּךְ עָבָר לְעָתִיד כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר
אחר

atq; similia. Venit etiam cum uerbis: ut,& ædificasti,& separasti,& regnasti, atq; similia. Cæterum Vau uenit cum kamez quando duo nomina sunt coniuncta, & secundum habet accentum mille luel est unius magni uocalis:ut,cœlum & terra:uacuum & inane: oppressus somno, & currus & equus:In Psalmis. Venit etiam sic cum uerbis licet ob alias causas, ut declaraui in libro electo,oratione prima. Item uau cum hirec uenit iuxta Iod scheuatum, fitq; tũc Iod quiescens:ut, Leui & Iehuda: Exod.1. Et dextera tua sustentabit me: & similia. Sic in uerbis præteritis & futuris. In præteritis:ut, & nouistis, & hæreditastis, & sedistis,atque similia. In futuris, ut:& mittet, & uiuet, & erit, & similia. Sed Vau cum pathah uenit iuxta literas gutturales punctatas cum Hatephpatha:ut,& serui, & asini,& asinæ. Similiter uenit cum uerbis præteritis & futuris. In præteritis: ut, & seruiuistis, & dixistis, & ambulastis, & similia. In futuris: ut, & benedicam te, & magnificabo nomen tuum: Genesis duodecimo: Sic quoque econuerso uenit præteritum pro futuro, ut explicabo

m 3 postea

אחר כך בשמושה השנית ׃ אמ
אמנם ויו בסגול תבא על אהעה הנק
הנקורות בחטת סגול כמו ואמת ואמונת
ואליל וכן בפעלים והשיבך יי מצרים ד
דברים כ״ח פתח בירך ואבול יחזקאל ג ג
ודומיהם ׃ אמנם ויו בצרי לא תבא
רק על לשון אלהות לבד כמו ואלהים ו
ואלהי ואלהיו ודומיהם וכן אותיות כל
כלב כמו באלהים לאלהים כאלהים וב
ובאין כן בעבור נחות האלף כאשר אבאר
אחר כן בשמוש יג׳ בבאור אותיות כל״ב ׃

חשמוש השביעי

שמוש ויו ההפוך ר״ל המתהפכת
העבר לעתיד והעתיד ל
לעבר ואין צריך להאריך בבאורה כי כ
כבר בארתי כל דינה ונקורתה במאמר א
מספר החבור בעקר ח ׃ והנה היא
תנקר בכל הנקורות שתנקר בהן ויו הח
החבור כשתבא בפעלים גם בשמות חוץ
מבצרי כי לא תבא לעולם ויו ההפוך ב
בצרי בפעלים ׃

postea in officio suo secundo. Porrò uau cum sægol uenit iuxta gutturales punctatas cum hatephsægol: ut, & uere, & ueritas, & idolum. *Sic* in uerbis: & reducet te dominus in Aegyptum: Deut. 28. Aperi os tuum & comede: Ezech. 3. & similia. Itē uau cum zere non uenit nisi iuxta uocabulum deitatis tãtum: ut, & deus, & deus, & deus eius, & similia. Idem sentiendum de literis Caleb: exemplum: ut deus, deo, in deo. Veniunt autem sic propter quietem Aleph, quemadmodũ declarabo postea in officio 13. in explicatione literarum Caleb.

OFFICIVM SEPTIMVM.

TRactatur in hoc officio de uau conuersiuo, uolo dicere, quod uertit præteritum in futurum & futurum in præteritum. Non est autem necesse immorari in eius declaratione, quum iam explicuerim omnia iudicia eius & punctationē, in oratione prima libri electi, elemento quinto. Nota tamen quod uau hippuch scribitur in omni sua punctatione sicut uau cõiunctiuum, idq; non tam in uerbis quàm nominibus, excepto zere, quum nunquam uau hippuch in uerbis ueniat cum zere.

חַשְׁמוּשׁ חַשְׁמִינִי

שִׁמּוּשׁ כַּת חֲמוּרָה עַל רִמְיוֹן וְה
וְהַשְׁוָאַת דָּבָר לְדָבָר וְלָכֵן
נִקְרֵאת כַּת הַרְמִיוֹן כְּמוֹ וְהָיָה כָּעָם כּכ
כַּכֹּהֵן כְּעֶבֶד כַּאֲדוֹנָיו וְכוּלֵי יְשַׁעְיָה כּ״ד
י״א כְּבָפִין רְצוּפִין שֶׁבַּפָּסוּק הַהוּא כְּלָם כ
כְּפִי הַרְמִיוֹן הֵם ׃ וְכֵן כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ כ
כְּעַמִּי כְּעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ מלכים וְכֵן
דֶּרֶךְ הַמִּקְרָא בְּשֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁווֹת שְׁנֵי דב
דְּבָרִים יַחַד לְהָטִיל כַּת הַרְמִיוֹן בִּשְׁנֵי הד
הַדְּבָרִים הַנִּשְׁתָּוִים וְזֶה לְקַצֵּר הַלָּשׁוֹן וה
וְהַמָּשָׁל כִּי אִם הָיָה אוֹמֵר וְהָיָה הָעָם כּ
כַּכֹּהֵן הָיָה מַשְׁמַע שֶׁהָעָם יִהְיֶה כַּכֹּהֵן א
אֲבָל הַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה כָּעָם עַכְשָׁיו שֶׁאָמַר
כָּעָם כַּכֹּהֵן הֲרֵי הוּא כְּאִילוּ אָמַר וְהָיָה ה
הָעָם כַּכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן כָּעָם וְכֵן כִּי כָמוֹךָ כפ
כְּפַרְעֹה רֵאשִׁית מו״ר הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ אָמַר
אַתָּה כְּפַרְעֹה וּפַרְעֹה כָּמוֹךָ וְהִנֵּה נִקְוֵרֵת
כַּת עִם נִקּוּרַת הַלָּמֶד וְהַבֵּית אֲבָאֵר אַחַר
כָּךְ יַחַד כִּי דִין אֶחָד לִשְׁלָשְׁתָּם בִּנְקֻדָּתָם ׃
חשמוש

OFFICIVM OCTAVVM.

Officium Caph eſt ſignificare ſimilitudinem & adæquationem rei ad rem: ob quam cauſam uocatur Caph ſimilitudinis: ut, Et erit ut populus ſic ſacerdos ut ſeruus ſic dominus eius, &c. Iſaiæ 24. Vndecim Caphin quæ coordinantur in uerſu illo, omnia ſunt Caphin ſimilitudinis. Sic quoque: Vt ego ſic tu: ut populus meus ſic populus tuus: ut equi mei ſic equi tui: in Regum. Et hic mos eſt ſcripturæ: quando uult æquare duas res pariter, adijcit Caph ſimilitudinis duabus rebus ſimilandis, idq́ cauſa breuitatis: Exemplum: Si dixiſſet, Et erit populus ſicut ſacerdos: fuiſſet intellectum ꝙ populus eſſet ſicut ſacerdos, ſed ſacerdos non eſſet ſicut populus. Modo cũ dicit, ſicut populus ſic ſacerdos, ecce ꝑinde eſt ac ſi dixiſſet: & erit populus ſicut ſacerdos, & ſacerdos ſicut populus. Sic quoq;: Sicut tu ſic Pharao: Gen. 44. Qđ idem eſt ac ſi dixiſſet: tu ſicut Pharao, & Pharao ſicut tu. Porrò punctationem Caph cum punctatione Lamed & Beth declarabo poſtea ſimul: nam idem iudiciũ habent hæ tres in ſua punctatione.

חַשְׁמוּשׁ הַתְּשִׁיעִי

שִׁמּוּשׁ חַשֵּׁנִי שֶׁל בַּת וְהוּא חֵם חֲמוּרָה עַל שִׁעוּר מְסֻפָּר אוֹ מוּדָּה מַה וּלְכָךְ נִקְרֵאת בַּת הַשִּׁיעוּר כְּמוֹ בְאַלְפַּיִם אִישׁ יְהוֹשֻׁעַ ז׳ וּבְאַמָּתַיִם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה בְּמִדְבַּר י״א וּנְקוּדָתָהּ בּ בִּנְקוּדַת בַּת הַהִמְיוֹן אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם אֶלָּא לְפִי הָעִנְיָן צָרִיךְ לְהַכִּיר זוֹ מִזּוֹ ול וְלָכֵן פֵּירֵשׁ רַשִּׁ״י עַל וְהִיא כְּפוֹרַחַת ראשִׁית מ׳ דוֹמֶה לְפוֹרַחַת רוֹצֶה לוֹמַר שׁ שֶׁאֵינָהּ בַּת הַהִמְיוֹן וְכֵן כֹּה אָמַר יְיָ׳ כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה שְׁמוֹת י״ב הִיא בַּת הַשִּׁעוּר לְפִי ד דַעַת רַבּוֹתֵינוּ ז״ל עַיֵּין בְּמַה שֶׁפֵּירֵשׁ רַשִּׁ״י שָׁם׃

חַשְּׁמוּשׁ הָעֲשִׂירִי

הַשִּׁמּוּשׁ הַלָּמֵד חֲמוּרָה לְהֲבָאַת אוֹ נְתִינַת דָּבָר אֶל הָעֶצֶם כְּמוֹ לַאֲדוֹנִי לְעֵשָׂו רֵאשִׁית לב׳ לָעָם לְצִיִּים תְּהִלִּים וְכֵן כֹּל לוֹ וְלָךְ וְלִי ו וְלָהֶם וְכוּלֵי וְהָרוֹמִיִּים קוֹרְאִים לָזֶה ת הַשִּׁמּוּשׁ דַטִיבוֹ לְשׁוֹן נְתִינָה׃

OFFICIVM NONVM.

SEcundum officium ipsius Caph est, q̃ significat cõiecturam numeri uel mensuræ alicuius: unde & ob id uocatur Caph coniecturæ: ut, quasi duo milia uirorum: Iosue 4. &, quasi duobus cubitis super faciem terræ: Num. 11. Et est punctatio eius sicut punctatio Caph similitudinis, nec est ulla differentia inter ea, sed ex sententiæ tenore oportet unum discernere ab alio. Vn Ra. Sal. Iarhij exponit illud, Et ipsa quasi germen, Gen̄. 40. similis germini, uolo dicere, quod Caph ipsum non dicat absolutã similitudinem. Sic hic: Dixit dominus quasi media nocte: Exo. 12. est Caph coniecturæ iuxta opinionem magistrorum nostrorum piæ memoriæ. Aduerte quid ibi exponat Ra. Sal.

OFFICIVM DECIMVM.

OFficium Lamed est, quod significat adducere uel dare rem alicui: ut, Domino meo Esau: Gen̄. 32. Populo Aethiopum: In psal. Sic est omne ei, tibi, mihi, eis, &c̄. Porrò Romani uocant hoc officium Datiuum, à uocabulo dare.

הַשִּׁמּוּשׁ הָאֶחָד עָשָׂר

חשמוש הַשֵּׁנִי שֶׁל הַלֵּמֶד וְהוּא שִׁמּוּשׁ. הַמּוֹרָה עַל ע

עִנְיַן שֶׁל אוֹ קִנְיַן מַה כְּמוֹ וַאֲמַרְתֶּם ל
לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב ראשית לב׳ לַיְיָ הָאָרֶץ ומ
וּמְלוֹאָהּ תהלים כד׳ וְכֵן כָּל מִזְמוֹר לד
לְדָוִד תהלים ג וְדוֹמֵיהוּ וְכֵן כְּשֶׁיִּסָּמְכוּ מ
מִלּוֹת לוֹ וְלָךְ וְלִי וְלָהֶם וְכוּלֵי אֶל מ
מִלַּת יֵשׁ אוֹ אֲשֶׁר כְּמוֹ יֵשׁ לִי רָב יֵשׁ ל
לָנוּ אָב זָקֵן ראשית לב׳ מד׳ וְכֵן וְכָל אֲשֶׁר
לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ ראשית לט׳ כָּל אֲשֶׁר אַתָּה
רוֹאֶה לִי הוּא ראשית לא׳ יְהִי לְךָ אֲשֶׁר
לָךְ ראשית לג׳ וְדוֹמֵיהֶם וְנִמְצֵאת לַמֶּד מ
מְשַׁמֶּשֶׁת בִּמְקוֹם בִּשְׁבִיל כְּמוֹ וְאָמַר פ
פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹת יג אִמְרִי לִי
אָחִי הוּא ראשי׳ כ׳ וְדוֹמֵיהֶם מְעַטִּים לָכֵן אֵין
לְהָבִיא מֵהֶם רְאָיָה׃ הַשִּׁמּוּשׁ יב׳

חשמוש הַבֵּית הַמּוֹרָה עַל עִנְיַן עִם וְנִקְרֵאת בֵּית הָעֵזֶר

לְפִי שֶׁבְּעֶזְרוֹ וּבְאֶמְצָעִיתוֹ תְּשַׁלֵּם הַפְּעוּלָּה
הַהִיא כְּמוֹ בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי ראשית מח

שהוא

OFFICIVM VNDECIMVM.

SEcundum officium quod habet lamed est quod significat rem alicuius aut possessionem aliquam: ut, Et dicetis, serui tui Iacob: Genesis 32. Domini est terra & plenitudo eius: Psalmo 24. *Sic* omis psalmus Dauidis: Psal. tertio & similia eius. Et item quando construuntur dictiones ei, tibi, mihi, eis, &c. cum dictione est, uel quod: ut, Est mihi multum: Est nobis pater senex: Genesis 32. & 44. *Sic*: Et omne quod ei dedit in manum suam: Gen. 39. Omne quod tu uides meum est: Genesis trigesimoprimo, Erit tibi quod tuum est: Gen. trigesimo tertio, & similia. Inuenitur etiam Lamed seruire pro propter: ut, Et dixit Pharao propter filios Iisraël: Exodi decimotertio: Loquere pro me, frater meus est: Genesis uigesimo, & similia pauca, quæ non necesse est hic adducere.

OFFICIVM DVODECIMVM.

ræpositio. OFficium Beth est quod significat ferè idē qđ cū, uocatq; Beth subsidij, eo qđ subsidio suo & iteruētione pficiat actio ipsa: ut, In gladio meo & i arcu meo: Ge. 49.

quod

שהוא כמו עם חרבי ועם קשתי וכן בא
באלהים נעשה חיל תלים ס רוצה לומר
בעזר האלהים ונקודתה אבאר אחר כך עם
נקודת הבית והלמד כי דין אחד לשלשתם
בנקודתם : השמוש יג״

שמוש השני של הבית והוא ש
שמוש המורה על ענין
תוך או קרב ועל כן קראו לו בית הבלי
בבית של בבית ובשדה ראשית לט וב
ובעצים ובאבנים שמות ז״ ורומיהם :
ונראה לי שיש עוד שמוש
מיוחד לבית והוא השמוש המורה על
הדבוק או הנגיעה כמו ודבק באשתו ר
ראשית ב״ הנוגע בהר שמות י״ט ותמהתי
למה לא דברו המדקדקים מזה השמוש
דבר בכל הספרים אשר ראיתי אני : גם
נמצאים שמושים אחרים לשבע האותי'
הנזכרות אמנם אלו יג״ שמושים אשר ב
בתבתי הם העקר והשמושים האחרים
טפלים להם ובטלים במועטם : והנני
אבאר נקודות אותי' כל״ב הנזכרים יחד ב
בכלל אחד כי נקוד אחד לשלשתם : רע

quod idem est ac, Cum gladio meo & cũ cum arcu meo. Sic: In deo faciemus uirtu/tem: Psal.60. Vult dicere, cum auxilio dei. Pũctationem eius declarabo postea cum pũctatione Caph & Lamed: nam idem iudicium est tribus ipsis in punctatione:

OFFICIVM TREDECIMVM.

osi/ Alterum officium Beth est quod si/gnificat intra uel medium: & ob id uocant ipsum Beth instrumẽti, ut est Beth huius: In domo & in agro: Gen.39. Et in li/gnis atque in lapidibus: Exod.7. Et similia eorũ. Videt̃ proinde mihi quod sit adhuc officiũ propriũ ipsi Beth, nempe quod si/nificet adhæsionẽ quandã & accessum: ut, Et adhærebit cũ uxore sua: Gen.2. Accedẽs in montẽ: Exod.19. Miror aũt cur Grãmatici nullã mẽtionem fecerint de hoc officio in oĩbus libris quos saltẽ ego uidi. Inueniunt̃ etiã septẽ memoratæ literæ habere & alia officia, uerũ hæc 15. ministeria, q̃ descri/psi, sunt quasi fundamentũ ad qđ alia offi/cia reduci possunt, et in modico differũt ab eis. Nũc itaq; declarabo pũctatiões memoratarũ literarũ Kaleb simul cũ una regula: nam habent oẽs tres unũ puctandi modũ.

דַּע כִּי נְקוּדָתָם הָעַצְמִית הוּא חֲשְׁוָא כְּמוֹ
בְּרָבָר לְרָבָר בְּרָבָר וַאֲפִילוּ עַל אהֹעת ב
כְּמוֹ בְּאִישׁ לְאִישׁ בְּאִישׁ וְאִם יָבֹא אח
אַחֲרֵיהֶם אוֹת שְׁוָאִית הֵם בְּחִירֶק כְּמוֹ בר
בִּרְאוּבֵן לִרְאוּבֵן בִּרְאוּבֵן ׃ אֲבָל כש
כְּשֶׁתָּבֹאנָה עַל יוֹד שְׁוָאִית תְּנוּחַ הַיּוֹד כ
כְּמוֹ בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַיִם וְכֵן עִם הַוָּיו ב
בְּמוֹ לֵוִי וִיהוּדָה וְרוֹמֵיהֶם וְאִם תָּבֹאנָה ע
עַל אהֹעת הַנְּקוּדוֹת בְּחָטֵף פַּתַּח יִהְיוּ גַם
הֵם בְּפַתַּח כְּמוֹ בַּעֲבָרִים כַּעֲבָרִים לַעֲבָרִים
וְאִם יִהְיוּ אהֹעה בַּחֲטַף סֶגוֹל יִהְיוּ הֵם ב
בְּסֶגוֹל כְּמוֹ וֶאֱוִילִים לֶאֱוִיל ׃ אֲבָל עַל
לְשׁוֹן אֱלָהוּת הֵם בְּצֵרֵי כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי ב
בְּשִׁמּוּשׁ ו׳ ׃ וְהִנֵּה יֵשׁ דִּין אַחֵר לֹא
לְאוֹתִיּוֹת בלב כַּאֲשֶׁר יָבֹאוּ עַל הֵא הַיְר
הַיְרִיעָה תֵּעָרֵר אָז הַהֵא וְהוּטָלָה תְּנוּעָתָהּ
עַל אוֹתִיּוֹת בל״ב אֲשֶׁר לְפָנֶיהָ וְהַמָּשָׁל ב
בְּבַיִת לַבַּיִת כַּבַּיִת הָרָאוּי בְּהַבַּיִת לְהַבַּיִת
בְּהַבַּיִת כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא יְיָ בְּהַשָּׁמַיִם הַסְּגָך
תְּלִים וַיַּבְדִּילֵם אֲמַצִּיָה לַחֲגוּר דברי ה
הימים וְרוֹמֵיהֶם מְעַטִּים וְהֵם זָרִים ׃

Scias igitur quod punctus earum genui-
nus est scheua:ut,In uerbo, uerbo, ut uer-
bum.Sic etiam cum gutturalibus:ut,Sicut
uir,uiro, in uiro. Quod si uenerit post eas
litera scheuata, habent hirec:ut, sicut Ru-
ben,ipsi Ruben,in Ruben.Quando uero
ueniunt ad Iod scheuatum,quiescit Iod:ut,
In Iehuda, & in Ierusalem. Idem contingit
cum uau:ut, Leui & Iuda,& similia. Si au-
tem superuenerint literis gutturalibus pun
ctatis cum hatephpathah habebūt & ipsæ
pathah:ut,In seruis,ut serui,seruis. Quod
si gutturales habuerint Hatephsægol, ha-
bebunt & istæ sægol: ut, & stulti, stulto.
Sed iuxta uocem deitatis habent Zere, ut
scripsi in officio sexto.Et nota quod unum
iudicium est literis kaleb quando ueniunt
iuxta He haiedia : absconditur enim tunc
He & transfertur motio eius ad literas Ca-
leb præcedentes : Exemplum : Quasi ipsa
domus , ad ipsam domum, in ipsa domo:
digna quæ sic scriberentur: ut ipsa domus,
&c̄. quemadmodum inuenitur : Domine
in cœlis ipsis misericordia tua:In Psal.Et di
uisit eos Amasias in cuneum. 2. Paralip.
25. & similia pauca quæq; extranea sunt.

וְהִנֵּה כָּל דִּינֵי הַנְּקוּדוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהֵא הַתִּי
הַיְּרִיעָה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי בְּשִׁמּוּשׁ הָרְבִיעִי
הֵם כּוֹלְלִים גַּם כֵּן אוֹתִיּוֹת כֹּ״לב כַּאֲשֶׁר יָ
יָבֹאוּ לִירִיעָה וְאֵין צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ אָמְנָם
אוֹתִיּוֹת בֹּ״לכְּ הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּמָקוֹר יֵשׁ לָ
לָהֶם דִּינִים וְהוֹרָאוֹת מְיוּחָדִים וּכְבָר בֵּא
בֵּאַרְתִּים בְּסֵפֶר הַבָּחוּר בְּמַאֲמַר א׳ בְּעִקָּר ו׳:

נשלם פרק השמושים:

Errata Hebraica.

Can.1.linea 32. וּבִשְׁפָתַיִם Can.2.li.23. לָבֵן
pro לָבֵם Can.3.li.21. תה״ג pro תק Can.4.
li.114. כְּפַרְעֹה & linea 115. בְּמַקְלִי & li.117.
בְּפִיתִים Can.8. li.54. שֶׁלְּפָנֶיךָ Can.10. li.
43. שֶׁנֶּאֱמַר Can.11.li.28. יָמָּה לָמָּה